

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

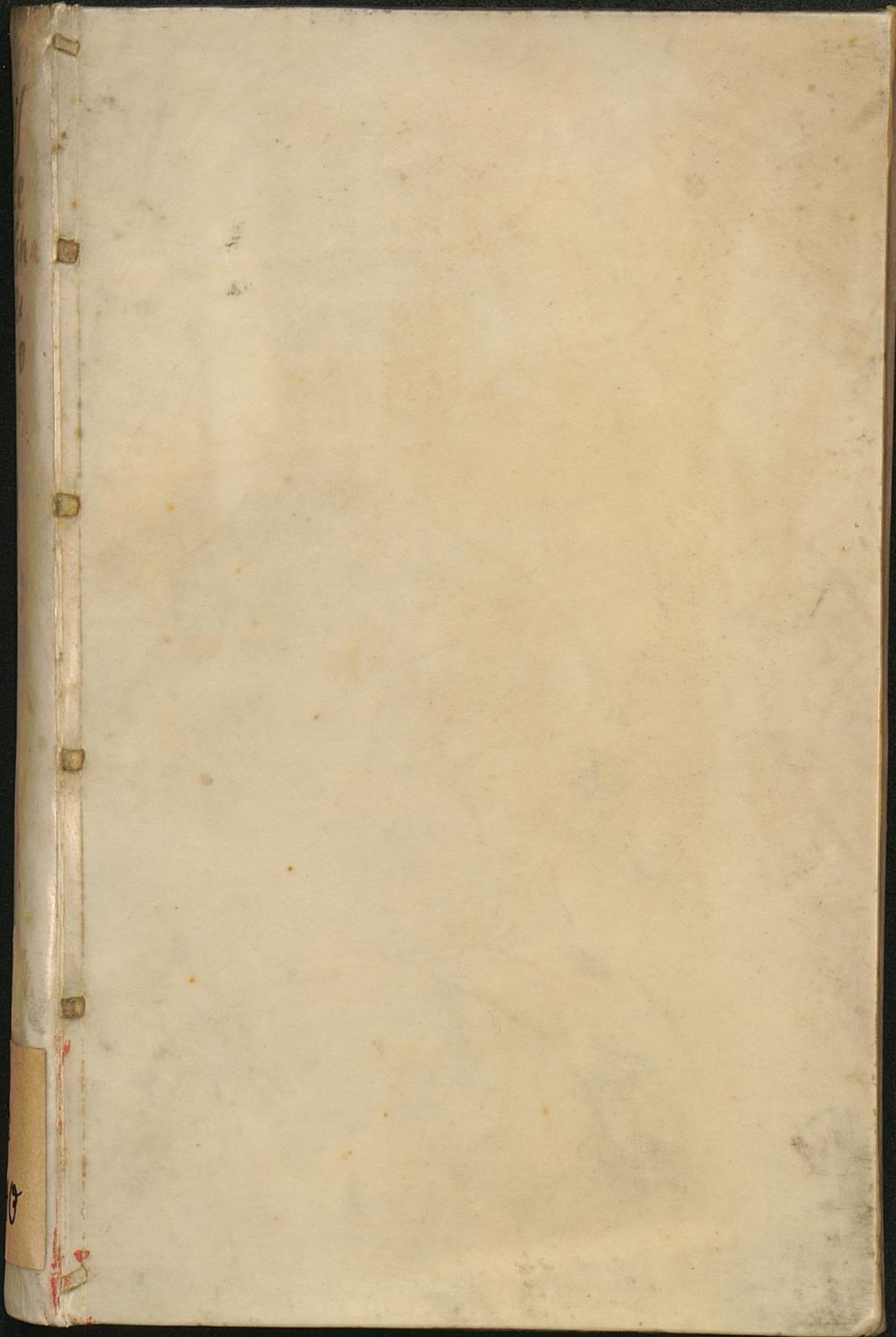
Universitätsbibliothek Paderborn

De Baptismate Paschali Et Origine Ac Ritv Consecrandi Agnos Dei Liber

Panvinio, Onofrio

Romae, 1656

urn:nbn:de:hbz:466:1-11287

H 11
10

Th. 4940

1. Crunyphrii
Pavonii
Agnus Dei

2. Athan. Kircher
De crucibus
prodigiis.

3. Caroli Magni
capitulatio
de partibus
Saxonie.

Ex Legato Cel^{mi} Principis Ferdinandi
Epi Paderbⁱ et Alonaster.
Anno 1683

DE BAPTISMATE
PASCHALI ET ORIGINE
AC RITV CONSECRANDI
AGNOS DEI

LIBER

Ex Onuphrij Panuini Veronen.
Fratris Eremitæ Augustiniani
Commentarijs

In historiam Ecclesiasticam excerptus:
Cum Corollarijs Iosephi Mariæ Snaresij
Episcopi Vasionensis

AD

ALEXANDRVM VII

PONT. OPT. MAX.

Collegij S. Iosephi Paderb.

ROMÆ.

Typis Angeli Bernabo 1656.

Superiorum permissu.

THE BAPTIST

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

SANCTISSIMO
DOMINO NOSTRO
ALEXANDRO VII
PONT. MAX.

*Iosephus Maria Suaresius Episcopus Vassonensis
pedum oscula beatorum.*

BEATISSIME PATER

*IVINITVS in throno Pon-
tificio collocata S.V. tā præcla-
ris Virtutum luminibus Uni-
versum terrarum orbem velu-
ti salutare sidus irradiat, ut
eorum perstrictus iubare satis
admirari nequeam in medijs aceruis oc-
cupationum difficillimis istis temporibus in-
gruentium solitudinem indefessam, & pro-
videntiam singularem, cum ad cultum Dei pro-
pagandum, tum ad sacra procuranda honori-
fice, ex instituto, atque Vetere disciplina. Sic
ponis animam tuam pro tuis ouibus; sic diligis
decorem domus Domini; sic magnifice tractas*

A 2

sa-

sapientiam. Ne verò pias & assiduas hasce
curas percenseam sigillatim (hoc enim opus es-
set iustæ historiæ) obstupui sanè vebementer,
meque detinuit attonitum seria & grauis Ma-
iestas, quam innata comitate ac humanita-
te condire visus es, memorabili exemplo, ra-
rissimaque mistura, quando certissimas gratiæ
caelestis tesseræ, & præsentissima contra hostiũ
insidias amuleta, cereos nempe orbiculos conse-
cratos rite, ac more maiorum nudiustertius
Clero populoque dilargitus es. Sed quia
huius sacri ritus initia inumbrata erant aui
caligine, vitioque temporum, superiori sæculo
antiquitatis quæ profanæ qua Ecclesiasticæ
vindex acerrimus Onuphrius Panuinius ea
patefecit Opusculo erudito prorsus ac disertio.
Verum eius unum aut alterum supererat hic
exemplum. Ante annos itaque xxvi. me na-
uante operam, ne labor immortalitate dignissi-
mus intercideret, lucubratiuncula tam nobilis,
adaucta Corollario typis recusa lucem rursus
aspexit. Cum autem nunc quoque animad-
verterim repetitam editionem exhaustam, utq;
prioris, ita posterioris maximam esse in Vrbe

pe-

penuriam, libellum istum auspicijs Sⁿⁱ V^e ter-
tium proferre in publicum, atexto altero Corol-
lario aggredior: ausimque mihi confidenter pol-
liceri, non ingratum, nec iniucundum fore
Sⁿⁱ V^e meum conatum: quandoquidem
ipsa mihi nuper eum indicanti adeo beni-
gne annuit, & me, commentationesque meas
placidis oculis, & renidenti vultu excipere;
atque intueri semper consuevit. Liquidò con-
stat flagrare Sⁿⁱ V^{am} zelo reuocandi gentes
aberrantes ad Ecclesie Romanae sinum, à quo
fraudibus atque technis Hæresiarcharum iam
dudum fuerunt abstracte: eas autem, quæ
tanquam sub alio celo natæ vix nouerunt pul-
cherrimam rerum Romanam, aduocandi desiderio
æstuarè, votisque Sⁿⁱ V^e fauere manifestè
Numen, uberrima, & ad messem alba segere
illis affatim respondente. At vsu quotidiano
comprobatur, sacrarum ceremoniarum nitore
ac splendore potissimum percelli, suauissimeq;
attrahi mortalium animos, cum illas uti re-
ligionis sepes a Christo Domino circum Eccle-
sie florentem hortum consitas, & ab Apo-
stolis vel Christi iussu, vel S. Spiritus, quem

edocturum omnia, omnemque Veritatem Christi-
stus sponderat, instinctu constitutas agnos-
cunt; earumque argumenta & rationes con-
discunt, quasque sub corticibus latētia mysteria
venerant. Id egregie praestitisset nunquam
satis laudatus Panuinius, nisi acerba & im-
matura morte fuisset preceptus. Ego tamen ani-
mum non despondeo, neque detrecto tanti Viri
vestigia persequi, eodemque in stadio decurren-
do, Spartam illam pro modulo meo exornare, si
placitum sit Sⁿⁱ V^o. cuius Ur lenissimum at-
que moderatissimum, ita longaeum felicissi-
misque successibus cumulatum imperium, ad Ec-
clesiae reipublicaeque Christianae bonum, & ad
literarum decus, quemadmodum exopto vo-
ueoque, sic ab altissimo Deo in dies apprecari,
Vestraeque Sⁿⁱ bene ominari non desino.

EMI-

EMINENTISSIMO
Et Reuerendissimo Domino

FRANCISCO

S. R. E. CARDINALI
BARBERINO

SANCTAE SEDIS APOSTOLICAE
VICECANCELLARIO

Iosephus Maria Suaresius Auenionen. felicitatem.

*Accibat ignotus fere Libellus
iste, quem de ritu sa-
crandi cereos Agnos eruditif-
simus antiquitatis sacrae
vindex Onuphrius Panui-
nius conscripserat: Utque
literis etiam sua mors est, & quemadmodum
cecinit Poëta Vetus,*

Habent sua fata libelli;

*semisepultus in Bibliotheca circumvolui tene-
bris obliuionis, & perire sensim videbatur. Sed
cum pietas, cuius tam praclarum specimen*

A 4

S. D. N.

S. D. N. Urbanus VIII, Pont. Max. in Agnis
cereis secundum sacrandis III. Non. Aprileis
exhibuit, meum tetigisset pectus, & excitasset
ad inuestigandam ceremonie solemniss ab Ur-
bano V. Pont. Sanctiss. renouate primaeuam
originem, perlegi Libellum istum, doluique gra-
uiter intercidere tam cito dignissimum aeterni-
tate monumentum. Quamobrem rursus edu-
ctum in lucem cum Corollario, quod in aula & bi-
bliotheca Vestra collegi, iure merito E. ue V. a
dedico. Ipsa nanque non tantum mel suauita-
tis & clementiae diffundit in orbem Christia-
num, Verum & vigilantiae, laborisque ceram
publicis negotijs impendit, ipsiusque nucu fuit
instauratum illud ab antiquis Heroibus insti-
tutum ac intermissum diu certamen, ne quid
lateat futuris seculis profuturum. Vnde mihi
persuadere audeo, munus istud gratum ac-
ceptum fore: Agnumque Dei Venerabundus
exoro, ut Sanctissimo D. N. atq; Eminentiae
Vestrae felicitatis cumulum, Vestraque prou-
dentia Christianae Reipublicae pacem impertia-
tur. Romae MDCXXX.

ONV-

ONVPHRII PANVINII VERONEN.

Fratriſ Eremitæ Auguſtiniani, de
Baptiſmate Paſchali, & origine
conſecrandi

AGNOS DEI.

*Ad Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Dominum Alexan-
drum Farnęſium Diaconum Cardinalem,
Sanctę Sedis Apoſtolice Vicecan-
cellarium -*

Olemnis & verus conſuetudo
eſt, pluribuſq; iam ſæculis in
Romana Eccleſia uſurpata, vt
Pontifices Maximi infra Octa-
uam Paſchatis primi anni
Pontificatus, & deinceps ſe-
ptimo quoque anno, dum in humanis agunt,
orbes quodaſ cereos candidiſſimos Bene-
dicant, Conſecrent, & (vt eiſdem cære-
monię vocabulo utar) Baptizent, eoſque; populo
Chriſtiano deuotiſſimè diſtribuant, qui apud
fideles deuotionis ergo, & in multorum malo-
rum remedia ſeruati ſanctiſſimè coluntur. Hi
è cereis Paſchalibus, qui præteritiſ anniſ ſuper
fuere, alia addita cera conſici ſolebant, Agni
imagine ſignati, quos vulgo Agnos Dei vocāt.
Qua cæremonia, quum nihil terè (vt ego ſen-
tio)

tio) sit notius vulgatiusq; eius tamen origo, &
 primordia obscura sunt, & à neminè hæcenus
 (quod sciam) explicata. Hac idcirco ratione
 persuasus rem nõ iniucundã omnibus pijs me
 facturum, atq; Christianæ antiquitatis studio-
 sis plurimũ gratificaturum arbitratus sum, si,
 quæ de huius vulgatissime, & pulcherrime cõ-
 suetudinis obscura origine didici, in lucẽ cum
 clarissimi nominis tui (Alexander Card. Am-
 plissime) præscriptione ederem, hoc præsertim
 tẽpore, quo eos Pius Papa IV. religiosissimus
 & piensissimus Pontifex Benedicere, & Bapti-
 zare, more maiorum constituit. Tuo enim be-
 neficio & liberalitate, quũ honestissimo mihi
 otio frui cõcessum fuerit, animus ad eiusmodi
 tractanda suaptè natura incitatus admodum
 liber est. Atque ideo sub tui nominis Amplif-
 simi patrociniõ, arduam mihi quidẽ, sed om-
 nibus mortalibus (vt spero) vtilẽ prouinciã
 assumpsi, vt historiam omnem Ecclesiasticam,
 Christianæ religionis instituta, varias consue-
 tudines, & cæremonias, ac quicquid cognitu
 dignũ in Ecclesia Catholica iam inde ab Apo-
 stolorum tempestate ad nostra vsque sæcula
 gestum sit, quantum ratio temporum patitur,
 illustrarem; atque ea, qua à me diligentia fieri
 posset, monumẽtis traderem litterarũ. Quæ
 omnia quũ in his diu, & multũ hæcenus labo-
 ra-

ra-

rauerim, propediē in publicā Christianorū omnium vtilitatē me euulgaturū, diuino numine fretus, spero, atq; etiā polliceor. Exiguū interim hoc opusculū sibi habeat diligēs ac pius Lector dū reliqua, quorū tanquā specimē est, adornē.

Rem igitur, cuius initia temporum iniuria obscurissima iam facta sunt, explicaturo, illud ante omnia scitu dignum animaduertere visū est, me nihil, quod huius rei apertē, & clarē mentionem faciat, hactenus inuenisse; sed quæ memoriæ prodere statui, omnia ex rei ipsius ritu & his cæremonijs, quæ hoc etiā tempore in eis Baptizandis celebrantur, obseruata collegi.

Quæ omnia quum conuenire omninō antiquissimis Baptizandi Catechumenos, hoc est, qui ad Christi fidem veniebant, institutionibus demonstrauero, optima certa que coniectura persuaderi poterit, eius rei originem, ex hac in Baptismate Christianorum vetusta obseruantia fluxisse. Hæc autē vt facilius, & accuratius ab omnibus intelligantur, operæ pretiū est, primū ea tradere, quæ apud vetustissimos nostræ religionis auctores de Baptismate, eiusq; varijs ritibus, & cæremonijs scripta inueni; deinde ea his applicare institutis, quæ nunc in horum orbis cereorū Benedictione obseruantur. Quibus perceptis, rei ipsius origo, & vnde id institutū manarit, manifestē intelligi, & cognosci poterit.

Pri.

Primum omnium satis manifestum est, Baptismatis obseruantiam sanctissimum esse Ecclesie Sacramentum, à Domino nostro IESV CHRISTO ordinatum, atque ab omnibus qui eidem nomina dant, suscipiendum, sine quo regnum Cœlorum ingredi nemo potest; iuxta illud Euangelicum axioma: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire regnum Dei.

Baptizandi porrò, vt etiam cæterorum Ecclesie Sacramentorum varij ritus, & consuetudines apud veteres Christianos fuerunt. Nam diuersis temporibus, variatis hominum moribus & voluntaribus, multa quoque in Ecclesia mutata sunt. Principio enim sub ipsis Apostolorum temporibus omnes fere, qui regenerationis lauacro abluebantur, adulti erant, quum quotidie multi ex gentibus ad Christianam religionem confluerent: nam eo tempore vbique reperire erat ethnicos Christianis admixtos. Idem quoque obseruatum fuisse primis Ecclesie post persecutiones tēpestatibus, exēplo sunt Ambrosius, & Nectarius, quorum ille ex catechumeno Mediolanensis, iste ex gentili Constantinopolitanus Episcopi ordinati sunt. Itē Beatus Pater Augustinus, senior Theodosius Imperator, & alij multi, quos iam adultos per ea tempora baptizatos fuisse constat. Dies etiam baptismatis
incer-

incerti erant, neque solemnī obseruantia ordinati. Quin etiam Baptisma ab omnibus conferebatur, siquidem eo tempore omnes docebant, omnesq; baptizabant quibuscunq; diebus, & temporibus se obtulisset occasio. De quibus cæremonijs, & ecclesiasticis nonnullis alijs ordinationibus, post primordia nascentis Ecclesiæ institutis, meminit Rabanus Maurus in epistola quadam ad Regembaldum, quam citat Burchardus Vvormatiensis libro sexto, in quo de Sacramentis loquitur, in hæc verba: Igitur vt B. Ambrosius testatur, postquam omnibus locis Ecclesiæ sunt constitutæ, & officia ordinata, est aliter cõposita res, quàm cõperat. Primùm enim omnes docebant, & omnes baptizabāt, quibuscumque diebus, & temporibus fuisset occasio. Nec enim Philippus tempus quæsiuit, aut diem, quo Eunuchum baptizaret, neque ieiunium interposuit. Neque Paulus, & Silas tempus distulerunt, quo custodem carceris baptizarent cum omnibus suis. Neque Petrus Clericos habuit, aut diem quæsiuit, quando Cornelium cum omni domo sua baptizauit; hoc fecit ipse, nec iussit fratribus, qui cum illo erant apud Cornelium in Ioppe: adhuc enim præter septem Diaconos nullus fuerat ordinatus. Vt ergo cresceret plebs, & multiplicaretur, omnibus inter initia concessū est

est & euangelizare, & baptizare, & scripturas in Ecclesia explanare. At vbi omnia loca circumplexa est Ecclesia, conuenticula constituta sunt & Rectores, & cætera officia in Ecclesijs sunt ordinata; vt nullus de Clero auderet, qui ordinatus non esset, quod sciret non sibi creditum, vel concessum, & cœpit alio ordine, & prouidentia gubernari Ecclesia. In qua si omnes eadem possent, irrationabile esset, & vulgaris res, & vilissima videretur. Inde est origo, vnde nunc neque Diaconi populo prædicant; neq. Clerici, vel Laici baptizant, neq; quocumque die credentes tinguntur, nisi egri. Ideo non per omnia conueniunt scripta Apostolica ordinationibus, quæ nunc in Ecclesia sunt, quia hæc inter initia sunt scripta, &c. Atque hæcenus D. Rabanus apud Burchardum.

Baptizandi verò ritum, & rationem apud vetustissimos Christianos explicat Q. Septimius Florens Tertullianus multis locis, & primùm in libro contra Praxeam prope finem, vbi de Christo loquitur: ait enim: Et post resurrectionem spondens missurū se discipulis promissionem Patris, & nouissimè mandans, vt tingerent in Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, non in vnum, nam nec semel, sed ter, ad singula nomina in personas singulas tingimur. Idem in libro de corona militis, Aquam (inquit) adituri
ibi.

ibidem, sed, & aliquāto prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamur nos renuntiare Diabolo, & pompæ, & Angelis eius; dehinc ter mergimur, amplius aliquid respondentes, quàm Dominus in euangelio determinauit. Inde suscepti, lactis, ac mellis concordiam præguſtamus, exquæ ea die lauacro quotidiano per totam hebdomadam abſtinemus. Rursus in primo libro aduersus Marcionem Ponticum hæresiarcham idem his verbis refert: Sed ille quidem vsque nunc nec aquam reprobauit Creatoris, qua suos abluit; nec oleum, quo suos ungit; nec mellis, & lactis societatem, qua suos infantat. De quibus cæremonijs meminert etiam alij veteres Scriptores.

Contestationis enim, qua Christiani diabolo, & pompæ, & angelis eius renunciabant, pluribus in locis mentionem facit S. Hieronymus, & præsertim in epistola ad Rusticum, quæ ad Occidentem versus facere consuetudinem fuisse scribit. Interpres quoque Dionysij de Ecclesiastica Hierarchia: Deinde (inquit) Occidentem versus illum statuens, intendentem manus ad eandem regionem conuersas, insufflare illum ter Satanam iubet, & præterea abrenuntiationem profiteri. Idque sequenti capite exponens docet impulsione manuum Baptizandum obscuræ militiæ consortia renuere, & exsufflare.

Hæc

Hæc ipsa referunt B. Ioannes Chrysoſtomus in homilia Adami, & Euæ, & ſuper quintumdecimũ caput epiſtolæ prioris ad Corinthios: Item S. Auguſtinus in ſermone ſecundi diei Paſchatis, in libris Symboli, de Dogmatibus Eccleſiaſticis, & poſtremo in epiſtola ad Sixtum, preſbyterum S. R. E. finem verſus. Vnctionem verò ex ſacro oleo idem Dionyſius in libro de Eccleſiaſtica Hierarchia profitetur, qui eam in baptiſmate uſurpari à ſanctis Apoſtolis ex Chriſti mandato inſtitutum eſſe affirmat: quod etiã Adamantius Origenes homilia vij. ſuper Ezechielem recitat, & beatiffimus martyr Cyprianus in Epiſtola ad Antonianum, Rogatianũ, & Honoratũ Episcopos. Vngi (inquit) neceſſe eſt eum, qui Baptizatus ſit, vt accepto Chriſmate, ideſt vnctione vnctus Dei, habere in ſe Chriſti gratiam poſſit. Idem Concilia Laodicenũ capite xlii. & Arauſicanum capite primo obſeruari conſtituerunt. Cæremonia porrò lactis, & mellis ex veteri inſtrumento aſſumpta eſt, in quo ſubinde mentio ſit terræ fluentis lacte, & melle: & ex loco Eſaiæ, Butyrum, & mel comedet. Lac enim infantibus conuenit, quibus aſſimilantur recens Baptizati. In occidentis verò Eccleſia, de nouo baptizatis vinum, & lac dare veteres conſueuiſſe, refert S. Hieronymus in libro aduerſum Luciferianos, & in commentarijs
in

in Eſaiam, vbi locum illum explicat: Venite,
emite absque argento, & vlla commutatione
vinum, & lac, nempe his verbis de Christo lo-
quens. Quod (inquit) vinum miscuit sapientia
in cratere suo, omnes stultos sæculi, mūdi que
sapientiam non habentes prouocans ad biben-
dum, vt non solum vinum emamus, sed & lac,
quod significat innocentiam paruulorum. Qui
mos ac typus in Occidētis Ecclesijs hodie vsq;
seruatur, vt renatis in Christo vinum, lacq; tri-
buatur. Quod autem Tertullianus scripsit, lac, &
mel solita fuisse Baptizatis suo tempore dari,
fortè S. Hieronymi sæculo in vinum, & lac cō-
uerterat consuetudo. Ad hæc Dionysius, quem
supra citauī, refert sacerdotem Catechumenor-
um nomina sigillatim rogare solitum; & eos
omnes ante Baptismū nomina dedisse, quæ scri-
pto notabantur. Et adijcit: Baptizatis statim
Corpus Christi tradi, ipsosq; Chrismate vngi
solitos. Fuit etiam vsus in primitiua Ecclesia sal
benedictum, ori Baptizandorum apponi, vt re-
fert Origenes homilia v. i. super Ezechielē, vbi
etiam Catechumenos hortatur, vt se præparēt
sal Christi fieri. S. Ambrosius in libro de ijs, qui
mysterijs inſtituantur, cōmemorat, nasum, auresq;
Baptizandorum Sacerdotes tāgere cōsueuisse.
Quarum omnium cæremoniarum vir sanctus
Eusebius Emesenus in Homilijs Paschalibus fre-

B

quen-

quenter mentionem facit. Sed quando tot iam cōsuetudinum meminerim, quæ in Baptismate fiebant, cur nō etiam illas apponam, quæ apud Burchardū Vvormatiensem in sexto libro, qui de Sacramentis Ecclesiæ tractat, notatæ sunt, præsertim quum sint cognitu dignissimæ? Sic autē illic legitur: In illo officio primū Paganus Catechumenus fit accedēs ad Baptismū, vt renunciet maligno spiritui, & omnibus damno-
 sis eius pompis. Exsufflatur etiam, vt fugato Diabolo, Christo Domino nostro paretur introitus. Exorcizatur, id est cōiuratur malignus spiritus, vt exeat & recedat dās locū Deo vero. Accipit Catechumenus sal, vt putrida, & fluxa eius peccata sapientiæ sale diuino munere mū-
 dentur. Deinde Symboli Apostolici traditur ei fides, vt vacua domus, & à prisco habitatore derelicta, fide ornetur, & vt præparetur habitatio Deo. Tum fiunt scrutinia, vt exploretur certius, an post renunciationem Sathanæ facta verba datæ fidei radicitus corde defixerit. Tanguntur & nares, vt quamdiu spiritum naribus trahat, in fide acceptā perduret. Pectus quoque eodem perungitur oleo, vt signo Sanctæ Crucis Diabolo claudatur ingressus: signantur & scapulæ, vt vndique muniatur. Item in pectoris, & scapulæ vnctione significatur fidei firmitas, & operum bonorum perseuerantia. Et
 sic

fic in nomine Sanctæ Trinitatis trina submer-
sione baptizatur, & certè homo, qui ad ima-
ginem Sanctæ Trinitatis creatus est, ad eãdem
renouatur imaginẽ, & qui tertio gradu pecca-
ti, id est consensu, cecidit in mortem, tertio le-
uatus à fonte, per gratiã surgit ad vitam. Tum
albis induitur vestimẽtis propter gaudium re-
generationis, ad castitatem vitæ, & Angelici
splendoris decorem. Tum sacro Chrismate ca-
put perũgitur, & mystico tegitur velamine, vt
intelligat se diadema regni Sacerdotij dignita-
tem portare, iuxta Apostolum; Vos estis genus
regale, & Sacerdotale, offerentes vosmetipsos
Deo viuo hostiam sanctam, & Deo placentem.
Sic corpore & sanguine Domini cõfirmatur, vt
illius sit capitis membrum, qui pro nobis passus
est, & resurrexit. Nouissimè per impositionem
manus à summo Sacerdote septiformis gratiæ
spiritum accipit, vt roboretur per Spiritum
Sanctum ad prædicandum alijs, qui fuit in Ba-
ptismo per gratiam vita donatus æterna, &c.

Baptismi autem dies, quos Apostolorũ sæ-
culo, incertos, & varios fuisse iam demonstraui,
certis quibusdam, & statis tẽporibus, id est bis
in anno postea firmatos fuisse à Sãctis patribus
auctor est, quem supra citavi, D. Rabanus. Neq.
(inquit) quocumq; die credentes tinguntur, nisi
ægri. Tempus autem Baptizandi erat Pascha

potissimum, & Pentecoste cum sex diebus sequētib. Quī mos antiquissimus fuit. S. Syluester Papa in Synodo Romana CCXXCIV. Episcoporum, canone XI I. ait: Baptismū prædicantes dare omnibus infirmis, sanis autē, sicut veritas commonet, in Pascha, & Pentecoste. Siricius Papa epist. 1. ad Himerium cap. 2. Sequitur (inquit) de diuersis Baptizandorū temporibus prout vnicuiq; libitū fuerit improbabilis, & emendanda confusio, quæ à nostris confacerdotibus nō ratione auctoritatis alicuius, sed sola temeritate præsumitur, vt passim ac liberè nataliis Christi, seu Apparitionis, nec nō & Apostolorū seu Martyrum festiuitatibus innumeræ (vt asseris) plebes Baptismi mysterium consequantur, quū hoc sibi priuilegiū, & apud nos, & apud omnes Ecclesias Dominicum specialiter cum Pētecoste sua Pascha defendat, quibus solis per annum diebus ad fidem cōfluentibus generalia Baptismatis tradi cōuenit Sacramenta; his dūtaxat exceptis, qui ante quadraginta vel eo amplius dies nomē dederint, & exorcismis, quotidianisq. orationibus, atque ieiunijs fuerint expiati, quatenus Apostolica illa impleatur præceptio, vt expurgato fermēto veteri noua incipiat esse conspersio. Sicut sacram ergo paschalem reuerentiam in nullo dicimus esse minuendam, ita infantibus, qui nondum potuerint loqui

qui per ætatem, vel his, quibus in qualibet ne-
cessitate opus fuerit, sacri vnda Baptismatis
omni volumus celeritate succurri, ne ad no-
strarum perniciem tendat animarum, si negato
desiderantibus fonte salutari, exiens vnusquisq;
de sæculo, & regnum perdat, & vitam, &c. Itē
Gelafius Papa epist. prima Episcopis per Luca-
niam, Bruttios, & Siciliam constitutis cap. XII.
Baptizandi sibi quispiam passim quocumque
tempore nullam credat inesse fiduciam, præter
Paschale festum, & Pentecostes venerabile Sa-
cramentum, excepto dumtaxat grauissimi lan-
guoris incurſu, in quo verendum est, ne morbi
crescente periculo, sine remedio salutari fortas-
sis ægrotās exitio præuentus excedat. Gerun-
dense quoque Concilium can. iv. Catechume-
ni in Paschæ solemnitate, vel Pentecostes, ad
Baptismum veniant; cæteris solemnitatibus in-
firmi tantum debent baptizari, qui quocumq;
tempore sunt baptizandi. Idem refert Conci-
lium Matisconense secundum canone III.

Eadem quoque consuetudo per tempora
Caroli Magni, & Hludouici Pij Imperatorum
seruata est. Extant enim leges ab illis sancitæ,
quibus cauetur, ne quemquam Sacerdotes
baptizēt, excepto mortis articulo, præterquam
in Pascha, & Pentecoste. Eas sanctiones com-
plectitur volumen Legum Regis pipini, Caroli

Magni, Hludouici Pij, & Hlotharij Augustorum, quas Ansegisus Abbas collegit, & nunc etiam circumferuntur.

Quum autem antiquitus non nisi adultos baptizari mos fuisset, consuetudo postea inualluit, & quidem ob iustas causas, ut infantes quoque sancto lauacro abluerentur. Eos tamen non nisi in Paschate, aut Pentecoste tingi mos diuturnus in multis Ecclesijs fuit, & per longa tempora obseruatus, hac scilicet ratione, ut infantes post Pascha nati ad Baptismum Pētecostes reseruarentur, & nati post Pentecosten proximo Paschali festo (excepta necessitate baptizandi) vna cum adultis Catechumenis, qui ex externis nationibus ad Christi fidem continuo confluebant, Sacerdotibus offerrentur. Quod verò de infantibus Baptizandis dictum est, libri rituales, quos Agēdas vulgo vocant, aperte testantur, dum indicant, quo ordine infantium Baiuli, vna cum susceptoribus suis stare debeant. Nec me latet in multis Ecclesijs, & forte ex Papæ Siricij constitutione, quam paulo ante citavi, infantes quocumque anni tempore (quod etiam nunc in usu est) ut parentibus libebat, tingi solitos, idque propter multa pericula, quibus ea ætas subiaceret. Qua ratione factum est, ut consuetudo baptizandi in Pascha, & Pentecoste nostris temporibus omnino antiquata sit, quum
ho.

hodie pauci omninò sint Catechumeni, qui illis diebus baptizandi essent, & pueri siue infantes quocumque anni tempore baptizentur.

Nec mirum esse debet si cæremoniæ secundum Ecclesiarum, & Regionum diuersitatem variant, quum suas consuetudines habuerit Oriens, quemadmodum constat ex Dionysio, suas quoque habuerit Occidens.

Vt etiam multis coniecturis assequi potui, priscis temporibus vnicum tantum lauacrum, siue Baptisteriũ in singulis vrbibus erat, idque propè maius ciuitatis templum, quod matrem Ecclesiam vulgò vocant, fabricatum, quemadmodum nũc est Bononiæ, Florentiæ, Parmæ, & alibi, in quo vno tingebantur pueri, iuuenes, senes, diuites, & pauperes, serui, & liberi, viri, & mulieres. Vnde Gregorius Naziãzenus in oratione de Baptismo obiurgat opulētos, quos pudebat cum pauperibus simul tingi. Romæ quoque elegãs lauacrum, siue Baptisterium adhuc extat omnibus suis ornamentis (quæ multa, & ingentia fuere) nũc expoliatum. Quod Sanctus Syluester Papa ex cõcessione Imp. Cæsaris Cõstantini Augusti, Laterani prope maiorem Vrbis Basilicam, quæ Constantiniana appellatur, extruxit, & maximis donis, & ornamentis, quæ idem Imperator Cõstantinus ipsi Sancto Pontifici donauerat, decorauit; quæ oĩa ab Anasta-

sio S.R.E. Bibliothecario in libro, quem de Romanis Pontificibus scriptum reliquit, in vita S. Syluestri enumerantur; Vulgo nunc dicitur la-uacrum Constantini, vel S. Ioannis in Fonte; in eo extant octo columnæ Porphyreticæ, quas quum ad loci ornatum Imperator Constantinus contulisset, ibidemque extra opus intactas reliquisset, eas postea, vt idem Bibliothecarius auctot est, sextus Papa III. additis marmoreis Epistylis in eam, quã nunc cernimus octã-gulam formã erexit, versibusque Epistylis incisis ornauit, quos iam exolescentes, & carie, temporequẽ fere consumptos, admotis scalis sexennio ante quanta potui diligentia collegi, eosque ne perirent, & quoniam digni visi sunt, qui hic ponantur, quum multa quæ dixi, illis declarari, vel confirmari possint, subieci. sunt autem hi :

*Gens sacrauda polis, hic semine nascitur almo ;
 Quam fecundatis Spiritus edit aquis ;
 Virgineo foetugenetrix Ecclesia natos ,
 Quos spirante Deo concipit, amne parit ;
 Cœlorum regnum sperate hoc fonte renati ,
 Non recipit felix vita semel genitos ;
 Fons hic est vita, & qui totum diluit orbem
 Sumens de Christi vulnere principium ;
 Mergens peccator sacro purgande fluente ;
 Quem veterem accipiet, proferet unda nouum ;
 Insons esse volens isto mundare lauacro ,
 Seu patrio premeris crimine , seu proprio*

Nul.

*Nulla renascentum est distantia, quos facit unum ;
 Unus fons, unus spiritus, una fides ;
 Nec numerus quemquam scelerum, nec forma suorum
 Terreat, hoc natus flumine sanctus erit .*

Hæc autem animaduersa maximam lucem afferunt ad intelligendas cæremonias, & Cantica, Missarumq; mysteria, quibus adhuc in Quadragesima, & Paschalibus ferijs nostra Sancta Ecclesia utitur .

Quum enim (vt dixi) Baptismatis Sacramento dies Paschalis præcipuè destinatus fuisset: ex veteri obseruâtia, quam ex Siricio Papa paulo ante citavi, necesse erat, vt ad Christianam pietatem conuersi, qui tunc credentes dicebantur, ad minus quadraginta diebus ante Baptismum Christo nomen darent; hoc est, se Episcopo, vel Sacerdotibus præsetarent, nomina sua profiterentur, Baptismaq; peterent. Is dies erat primæ Dominicæ in Quadragesima, qui quadragesimus est ante Dominicam Paschalem, in quo antiquis temporibus eiusdem sanctissimæ Quadragesimalis obseruationis initium erat; quatuor enim dies, qui nunc pari obseruantia ante primam Dominicam Quadragesimæ coluntur, ipsi Quadragesimali sacro à Gregorio XI. additi sunt, quos etiam, vt non ex antiqua obseruantia, Ecclesia Mediolanensis hæctenus non agnouit. Dominica igitur prima in Quadragesima introducebantur credentes in Ec-

cle-

clesiam vt catechizarentur, quo die eis legebatur Euangelium, in quo Christi quadraginta dierum ieiunium, & à Diabolo tentatio referuntur, innuentes illud veteris Instrumenti scriptum; Fili accedēs ad seruitutem Dei prępara animam tuam ad tentationem. Tunc Exorcismis, quotidianisq; orationibus, atque ieiunijs, vt refert papa Siricius, expiabantur, singulisque illis diebus lectione sancti Euangelij explicata per ministros Ecclesię instructi, Catechumeni post dicebantur. Hinc ego Quadragesimalium concionum, ieiuniorum, & cęterarum illius temporis obseruationum originē manasse crediderim, quę certē nō nisi ex Apostolorum traditione institutę sunt. Extat canon LXXXV. Concilij quarti Carthaginensis, quo iubetur, vt Baptizandi prius nomen suum dent; & diu sub abstinentia vini, & carniū, ac manus impositione & crebra examinatione Baptismum percipiant. Extat & aliud decretum Concilij Laodicensi canone XLIV. ne post duas hebdomadas Quadragesimę, quisquam amplius ad Baptisma suscipi eo anno possit. Concilium quoque Bracharen. secundum cap. IX. de Catechumenis loquens. Pręcipiant (inquit) Sacerdotes eos Quadragesimę ieiunijs seruire.

Dominica vērō tertia Quadragesimę, qua cantatur euangelium de muto, qui à dæmone

qb-

obsessus, à Christo liberatus fuerat, pueri & Catechumeni exorcizabantur, vt iubet idem Concilij Bracharenfis secundi canon.

Sabbato autem, qui est ante Dominicā Palmarum, in quo cātatur Introitus; Miserere mihi Domine, &c. Sacerdotes Catechumenis iam instructis Symbolum Apostolorum discendum tradebāt; quare is dies hactenus appellatur Sabbathum in traditione Symboli, quemadmodum ex antiquissimo libro Rituali constat. Huius porro rei extant canones XIII. Concilij Agathen. XLVI. Laodiceni, & Trulli LXXIX. Ante octo (inquit) dies Dominicæ Resurrectionis Symbolum prædicatur, quod postea ex decreto Concilij Laodiceni canone XLVI. feria V. in Coena Domini, Episcopo, vel Presbyteris recitabant. Nec quicquam aliud sonant Introitus, Collectæ, Lectiones, & Euangelia Missarum Quadragesimalium, quàm huiusmodi obseruantias, & præsertim Collecta Sabbati ante Palmas, quod dicitur in traditione Symboli, quæ eiusmodi est. Proficiat (quæsumus Domine) plebs tibi dicata piæ deuotionis affectu: vt sacris actionibus erudita quanto maiestati tuæ, sit gratior, tanto donis potioribus augeatur. Sabbato autem sancto Paschæ primo benedicebatur fons nouus Baptismatis, Chrismatisque noui oleum infūdebatur (quod etiam

etiam hodie institutum permansit. Ad Baptisma, quod proxima hebdomada fieri consueuerat, celebrandum, Catechumeni quoque dum Missa eius diei celebratur, Ecclesiam ingressi, ante Episcopum alta voce Alleluia canebant; quem ritum nunc, & sancta Romana Ecclesia seruat: Nam Sabbato sancto post lectam Epistolam Missæ, Subdiaconus Apostolicus procedit ante Pontificem, & stans alta voce dicit: Pater sancte, Annuntio vobis gaudium magnum, quod est Alleluia.

In die verò sancto paschatis, qui Resurrectioni Dominicæ specialiter dicatus est, qua sancta fides nostra, nouissimum suæ perfectionis finem accepit, Sacerdotes Baptismatis Sacramentum plebi Dei, Catechumenis scilicet, conferre incipiebant, idque persequebantur sex diebus sequentibus: quod etiam indicant ipsa Missarum, & Officiorum Paschalium solemnia, qualia sunt; Hymnus, Rex Sanctorum Domine. Oratio Sabbati Sancti. Deus cuius antiqua mirabilia etiam nostris sæculis coruscare sentimus, dum quod vni populo, & persecutione Aegyptiaca liberando, dexteræ tuæ potentia contulisti, id in salutem gentium, per aquam regenerationis operaris. Item Responsorium diei Paschæ. Vidi aquam egredientem de templo à latere dextro & omnes,
ad

ad quos peruenit aqua ista, salui facti sunt. infra Canonem; Hanc igitur oblationē seruitutis nostrę, sed & cunctę familię tuę, quam tibi offerimus, pro his quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu sancto, tribuēs eis remissionem omniū peccatorum. Oratio ferię ij. Deus qui solemnitate Paschali mundo remedia contulisti, Introitus ferię iij. Aqua sapientię potauit eos. & huius diei Oratio. Deus qui Ecclesiam tuam semper gentiū uocatione (alias) nouo semper foetu multiplicas. Introitus ferię iiij. Venite benedicti Patris mei. Introitus ferię v. Victtricem manum tuam Domine laudauerunt pariter, quia sapientia aperuit os mutum, & linguas infantium fecit disertas. Et eius diei Oratio. Deus qui diuersitatem gentium in confessione tui nominis Baptismate renouasti, ut sempiternam beatitudinē consequantur. Introitus ferię vj. Eduxit eos Dominus in spe. Secreta. Hostias quęsumus Domine placatus assume, quas & pro renatorū expiatione peccati deferimus, & pro acceleratione celestis auxilii &c.

Ad antiquam uero lactis, & mellis cęre moniam, de qua supra uerba feci, alludit Introitus ferię ij. Introduxit uos Dominus in terrā fluētē lac & mel, ut lex Dñi semper sit in ore uestro.

Dominica in Albis cur ita dicatur.

Hebdomada autem Paschalis, in qua Baptismi
Sacra-

Sacramentum conferebatur, in Albis dicebatur, ab albis vestibus quibus induebantur recēs Baptizati: verū nostris temporibus hoc sibi tantum cognomen retinuit Sabbatum infra octauam Paschæ, quo omnes qui Baptisma per eam hebdomadam susceperāt, albis vestibus amicti, simul cōueniebant ad Ecclesiam: quod innuit Hymnus, qui eo die cātatur, Ad coenam Agni prouidi, & stolis albis candidi, post transitum maris rubri Christo canamus Principi &c. hāc autē ob causam albis vestibus induebātur Baptizati, quo meminissent se iam manumissos, & e seruis, ac mancipijs diaboli libertos factos Iesu Christi. Nam Tertullianus libro, qui inscribitur de Resurrectione carnis, ordine recensens manumissionis insignia, albam quoque vestē adnumerat. Si famulū tuū (inquit) libertate mutaueris, & vestis albę nitore & annuli aurei honore, & patroni nomine, ac tribu, mensaque honoratur.

Color quoque albus innocentiae precipue conuenit. Eius quoque rei meminit Burchardus, quem supra citaui, & Honoratus Venantius Fortunatus in carmine, cui initium est Salue festa dies etc. vbi ait.

*Rex sacer ecce tui propèrat pars magna tropæi,
Quim puras animas pura lauacra beant;
Candidus egreditur nitidis exercitus undis
Atque vetus vitium purgat in anne nouo,*

Ful.

*Fulgentes animas vestis quoque candida signat
Et grege de nullo gaudi Pastora habet;*

Baptizatis autem albis indutis Sabbato post Pascha ad Ecclesiam conuenientibus. Alleluia cantantibus Sacerdos Missam celebraturus, Introitum Missæ illi rei congruentem legebat. Eduxit Dominus populum suum in exultatione; & electos suos in letitia, eisque illam Beati Petri epistolę partem recitabat, quę etiam hodie legitur, et sic incipit; Charissimi, deponētes omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationes et inuidias et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, etc. et paulo post: Vos autem genus electū, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis; vt virtute eius annuncietis, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum etc. Dominica verò in octaua Paschę, quę in Albis depositis dicebatur, mane antequam albas vestes deponerent, adhuc albis vestiti ad Ecclesiam confluebant, quibus Sacerdotes Missã decantabant re illi maximè appositam, sic enim Introitus incipit; Quasi modo geniti infantes rationabile, sine dolo lac concupiscite etc. et epistolam Iohannis; Charissimi, omne quod natum est ex Deo vincit mundum; et hæc est victoria quę vincit mundum, fides nostra. Quis est autem qui vincit mundum, nisi qui credit quoniã IESVS est Filius.

Filius Dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem IESVS CHRISTVS . Item Evangelij lectionem ex S. Ioanne, de apparitione Christi resuscitati, et Thomæ incredulitate, vbi postea concluditur; Beati qui non viderunt et crediderunt etc. et paulo post; Hęc autem scripta sūt, vt credatis quia IESVS CHRISTVS est Filius Dei, vt credentes vitā habeatis, in nomine eius. Sicut itaque in precedentibus diebus quibus baptizabantur, multoties aquæ et regenerationis mētio est; sic hoc die in Officio Missæ post adeptum Baptisma, non nisi fides, fides, fides inculcatur, et in fide perseuerantia. Finita verò. Missa & sacra concione, omnes Baptizati domos reuertebātur proprias, vestesq; albas exuebāt, à quibus hęc dies Dominica in Albis depositis dicitur. Hęc autem omnia pluribus forte, quā par erat, verbis explicavi, quod feci, vt & res apertius cognosceretur, a qua consuetudo benedicendi Agnos Dei manavit de qua paulo post sum tractaturus; et ne tam digna mysteria obscura iam facta ignorentur, simulq; vt ostenderem totam Paschalem hebdomadam à veteribus fuisse feriando ex Pontificum decretis transactam; quod etiā præcipiūt Imperatores Carolus Magnus, et Hludouicus Pius Augusti in legibus suis, quas supra citavi in capite de Feriarum obseruatione. His finitis
ante.

antequã ad explicationẽ benedictionis Agno-
rũ Dei deueniã, libet Pontij Paulini versus su-
bijcere, quibus describit Baptismũ, sunt autẽ hi

*Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos, corpore, corde, habitu;
Circumatq; rudes festis altaribus agnos,
Pura salutiferis imbuit ora cibus;
Hinc senior sociæ congaudet turba cateruæ,
Alleluia nouis balat ouile choris.*

His igitur auctoritatibus satis confirmatum
esse existimo solemne baptisma in Paschate et
Pentecoste fieri solitum. Quum igitur ob eam
quam supra dixi rationem hæc baptizandi con-
suetudo paulatim obsolesceret, Romani Ponti-
fices, ne antiquæ & pulcherrimæ cæremoniæ
memoria omnino laberetur in eius consuetu-
dinis memoriam, horum Agnorum Dei be-
nedictionem instituerunt. Quibus benedi-
cendis, omnia fere ea peragunt, quæ veteres sa-
cerdotes Carhecumenis baptizatis facere so-
lebant. Nulla enim vnquam fuit Ecclesia, quæ
dignioribus significationibus, & typis myste-
ria sua consignarit, quam Romana. Quæ
omnia vt clarius intelligantur, præcipua
quædam subijcere placuit, quibus Romani
Pontifices vtuntur in his Agnis Dei consecrã-
dis, quæ antiquæ baptizandi Catechumenos
institutioni conuenire omninò demonstrabo.
Ac primum de eorumdem formatione verba

C

fa-

faciam, quæ non eadem ratione antiquitus cum ea, quæ nostris temporibus vsurpatur, fuit. Olim enim cera alba pura, ex qua formarentur, parata erat per Magistrum ceræ Palatij Apostolici, & per eos, qui pro se Agnos Dei volebant, ponebaturque prius super altare B. Petri, quam deinceps Subdiaconus quispiam Apostolicus de altari accipiens ad Pontificis Palatium deferebat, ubi loco idoneo, ex ea ipse cum alijs Subdiaconis & Acolythis Papæ manibus proprijs formabant Agnos Dei magna cum deuotione, & reuerentia aliquibus necessaria subministrantibus, ceram autem mollificabant cum Oleo sancto, & Chrismatis, quod super fuerat ex anno præterito. deinde Papæ præsentati ab eo benedicebantur, quæ omnia Pont. expensis fiebant. Hoc vero tempore re paululum immutata, Sacrista Papæ cum suis Capellanis, & Clericis Capellæ format ipsos Agnos Dei ex Cereo Paschali anni præteriti, & cera aliunde Papæ expensis allata, illisque non miscetur amplius Oleum sanctum, nec Chrismatis, sed puri, & mundi Papæ præsentantur in cubiculo suo, qui (vt nunc est consuetudo) feria V. infra Octauam Paschæ post auditam, vel dictam Missam in sua priuata ædicula indutus Pontificalibus vestibus eos hac ratione benedi-

dicit; Primū enim benedicit aquā simplicē, quæ
ibidē in vaso magno parata est, benedictione
communi, quæ passim diebus Dominicis vsur-
patur, deinde aliam adijcit orationem, post
in eam infundit Balsamum, & sanctum Chris-
ma ex duabus ampullis in formam Crucis, di-
cens verba Benedictionibus, & Consecratio-
nibus apposita, addito in fine, In nomine
Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen. Be-
nedicta & consecrata aqua aliquot orationes
dicit super Agnos Dei, qui ibidē etiā in capsis
parati sunt, quibus Benedictis, Pontifex ac-
cinctus linteo mitratus sedet apud vas aquæ.
Et cubicularij ad eum portant Agnos Dei in
peluibus argenteis, quos Papa immergit in
aquam & prælati astantes eos extrahunt, &
in eisdem peluibus portantur super mensas
mappis candidissimis præparatas, vt siccentur
Quibus gestis Papa super eos rursus alias ora-
tiones dicens, ipsos iterum benedicit. Qui-
bus finitis reponuntur Agni Dei in capsis vs-
que ad Sabbatum in Albis, qui post dictum
Agnus Dei illius missæ postea distribuuntur.
Orationes autem ipsas, siue eorum benedi-
ctiones, quæ multæ, & longæ sunt, idcirco non
posui, quod omnibus facile est eas in Libro Cæ-
remoniarum S.R.E. videre. Sabbato igitur in

Albis dicto, Agnus Dei, Missa diei in Capella
 Papæ à Presbytero Cardinali celebratur .
 Pontifici sedenti Subdiaconus quispiam Apo-
 stolicus sacris vestibus indutus, Crucem cum
 duobus Ceroferarijs & Thuriferario cum
 Thuribulo fumiganti præcedentibus, defert
 lancem plenam Agnis Dei bombyce inuo-
 lutis à Sacrista acceptam, quumque fuerit
 infra ostium Capellæ, genuflexus alta vo-
 ce dicit . Pater Sancte, isti sunt Agni no-
 uelli, qui annuntiauerunt vobis Alleluia, mo-
 do venerunt ad fontes, repleti sunt claritate
 Alleluia, Cantores tunc alta voce respondent,
 Deo gratias, Alleluia. Hoc idem iterum, &
 tertio facit idem Subdiaconus, eosque Ponti-
 fici præsentat craterem ipsum manibus tenēs,
 qui statim ab ipso Papa omnibus Cardinalibus
 primùm, deinde Prælati, & alijs minorum
 ordinum per ordinem distribuuntur, incipiē-
 do à dignioribus, qui maxima cum reueren-
 tia, & deuotione eos à Pontifice genuflexi ac-
 cipiunt in Mitris, vel capitijs suis, ne eos ma-
 nibus attrectent. Finita distributione Papa lo-
 tis manibus, reliquum Missæ audit, & ea fini-
 ta in Palatium reuertitur . Tunc vero ab ali-
 quibus Pontificis familiaribus, quibus id de-
 mandatum fuerit, omnibus fidelibus distribu-
 untur, à quibus in Lararijs suis sanctissime
 fer-

seruātur. Atque hæc est summa huius cæremo-
niæ, quam antiquæ baptizandi consuetudini
conuenire his rationibus constat. Ante om-
nia enim hæc Agnorum Dei benedictio, bap-
tizatio appellari solet, quemadmodum & Ca-
techumenorum baptismus dicebatur, non
celebratur nisi infra Octauam Paschæ, vt olim
baptismus: illa deinde verba: Isti sunt agni
nouelli, qui annuntiauerunt vobis Alleluia
&c. alludunt ad antiquam cæremoniam, qua
Catechumeni coram Episcopo, Alleluia in
Ecclesia cantabant: dicuntur agni, vt etiam
Catechumeni, nam agnus est omnium anima-
lium mitissimus, vt debent esse fideles. Hoc
autem habes apud Pontium Paulinum his
versibus; quos etiam supra citauī.

Circundatque rudes festis altaribus agnos, itemq.

Alleluia nouis balat ouile choris:

Hic autem typus illius veteris baptizandi
in Pascha consuetudinis ideo in his orbibus
cereis benedicendis potissimum remansit, vt
opinor quod his, qui antiquitus in Pascha
baptizabantur, dabatur Bulla cerea candidis-
sima cum imagine agni, quæ è collo ante pe-
ctus pendeat, ea confecta erat ex Chrisma-
te, Oleo sancto, Cereis Paschalibus, & reli-
quis sacris, quæ superfuerant ex anno præteri-
to, quando omnia ptoxima ante Pascha heb-

C 3 do.

domada renouata erant. Bulla autem erat triumphantium, & ingenuorum puerorum insigne: nam sicut per vestem candidam eos è seruis Diaboli libertos factos IESV Christi significabatur; ita per hanc Bullam, qua antiquitus apud Gentiles tantum triumphantibus, & pueris ingenuis vti permissum erat, demonstrabatur eos ingenuos, & ciues factos esse Paradisi, & de Diabolo triumphatores, agni autem imagine signabantur propter mittem, & humanam eius naturam, vt cognoscerent se tanquam agnos esse debere mites, & in omnibus patientes. Hæc autem ex antiquis Ritualibus, vel Cæremonialibus libris Romano, & Burchardi extracta sunt. De Bulla triumphantium, & ingenuitatis signo, vide multa apud Macrobius libro primo Saturnalium. Eiusmodi autem benedictio ideò non singulis annis celebratur, quòd ad antiquæ consuetudinis memoriam retinendam visum est Sanctis Patribus satis sufficere, si singulo septennio fieret; vel vt ob eorumdem raritatem, maiori in pretio, & veneratione apud fideles essent Processu temporis hominum pia credulitas, & sancta religio multa his Agnis Dei consecratis, & miranda attribuit, quæ postea comperta, & re ipsa comprobata maiorem ipsis venerationem attulere. Sanè extant ver-

sus

sus Urbani Papæ V. ad Imp. Constantinopolitanum cum his Agnis Dei missi; quibus miracula, & commoda, quæ Deus Optimus Max. Christianis continuo concedit per horum cereorum venerationem, continentur, qui sunt hi.

*Balsamus, & cera munda cum chrismatibus unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum,
Fonte velut natum, per mystica sanctificatum,
Fulgura de sursum depellis, & omne malignum,
Peccatum frangit ut Christi sanguis, & angit,
Pregnans servatur, à væ partus liberatur,
Dona parat dignis, virtutem destruit ignis,
Portatus mundè de fluctibus eripit unda.*

Hæc eadem eleganti & erudito carmine explicavit Ianus Vitalis poëta celebris, cuius exemplum, quod dignum est visum, ut hoc loco apponeretur, sequens est.

*Candida cera Dei, diuini ope numinis Agnos
Agnos nouellos conficit,
Adduntur succo mox Balsama pinguis oliui,
Et lympa puri gurgitis,
Conceptis verbis, arcano & munere sacrat
Romanus illos Pontifex,
Et quia designant nobis mysteria summi
Agni polorum Principis,
Restituit nobis proprio qui funere vitam,
Agni rogat Vicarius.
Ventorum ut rabiem excutiant, pelagique procellas,
Ictusque frangant fulminum,
Vt Stygios nostris pellant à sedibus hostes,
Ut fæda tergant crimina,
Cunctantem educant utero de sospite foetum,
Matris dolores abrogent.*

C 4

Flam-

*Flammaram extinguant incendia dira , bonisque
 Opes honoris augeant ;
 Preterea mortis horrenda pericula tollant ,
 Mortis repente concitæ,
 Sit victor quisquis pugnans dat laudis honores
 Agnis nouellis debitos ,
 Exorent nobis diuini numinis auram
 Opis sequestres celitum ,
 Omnia sint votis nostris , atque omnia possint
 Culti fideli Spiritu ;
 Vt sunt in se ipsis pars totum quelibet ; utque est
 Totum illud absque partibus ,
 Hæc rogat , & sanctis undis simul abluit agnos
 Pastor gregis mortalium .*

Hæc porrò omnia ita esse procul dubio ab
 omnibus, pijs credenda sunt. Quid autem non
 potest fides , si tamen cum fide accipiant , &
 tanquam Deo dignum munus venerentur ?

COROL.

COROLLARIUM

PRIMUM.

Iosephi Mariæ Suaresij Auenionensis.
DE AGNIS DEI,

Veritas filia temporis est, ut dixit quidam veterum Poetarum; itaque tempore, quod ab Onuphrij Panuini ætate fluxit ad nostram usque, multa, quæ latuerant hæctenus de Agnis Dei, (sunt qui vocent amuleta, sigillaque cerea, sunt qui cereos globos, orbes, orbiculos, cereas Bullas) reperta longè vetustius hoc institutum, quàm videretur, comprobarunt.

Hunc ritum coepisse Christi Domini eiusque Apostolorum temporibus colligit Iodochus Lorichius Tom. 1. Thesauri noui Theologiæ in verb. Agnus Dei, sicut & alias Traditiones ex S. Augustino epistola cxviii ad Ianuarium, relata in c. illa autem, Dist. xij.

Scribit VVidmanstadius Cancellarius Austriae ad nouum Testamentum Syriacum, Dilingæ typis Syriacis excusum, exstare in Apst. de

de Vaticanæ Basilicæ imagines sacræ illius ceræ, quas Agnos Dei appellant, quasque Marcellus Secundus Pont. Max. olim ei priuatus velut argumentum ceremoniæ ante tempora Constantini Magni vſitatę ostenderit, additque Syros recens baptizatos figilla cerea solitos accipere, sed Apſidē Vaticanæ Basilicæ ab Innocentio III. omninò reſectam fuiſſe cōſtat.

Anno à Chriſto nato MDXLIV. die IV. Februarij Romæ ſub Paulo Tertio cum in ſacello Regis Franciæ, quod Sanctæ Petronillæ vocabatur eratq; vbi nūc exſtat Altare SS. Simonis, & Iudæ in Basilica Vaticana ad fundamēta iaciēda terra foderetur, inuenta eſt arca marmorea, in qua condita fuerat Maria Imperatoris Honorij cōiux, quę Virgo migravit è vita per acerba morte rapta (Sigonius tamē mulierem cenſet) ea in arca multa inuenta, & inter alia in capſula argentea Bulla earum, quas hodie Agnos Dei vocant, cuius in ambitu ſcriptum erat: Maria noſtra florentiſſima. Sebaſtianus Munſterus damnatus auctoꝝ li. 2. Cosmograph. Vniuerſalis pag. 148 edit. Baſileenſis, vbi de ampliatiōe Urbis; & Laurentius Surius in Commentario rerum in orbe geſtar. ad Annum MDXLIV.

In Dominica poſt Albas id eſt in Octauis Paſchæ infra Ciuitatem Romanam dantur Agni

gni

gni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post Missam, & Communionem populo, & ex eis faciunt infra domos suas incensum accendi ad suffumigandum in domibus suis pro quacumque necessitate. Ordo Romanus, quem teste Cardinale Baronio Tomo viij. Annal. Eccles. ad A. DCXCII. constantior opinio est à Gelasio I. papa collectum, sicut coniecerat Hittorius in præfatione Librorum de Diuinis Officijs.

Eadem refert Flaccus Albinus, aliàs Alcuinus Caroli Magni præceptor libro de Diuinis Officijs, vbi de Sabbato Sancto Pasche, additque Agnos, quos Romani faciunt, Agnum pro nobis factum immaculatum designare, quibus S. Gregorius oleum instituit, siue (vt apud Amalarium legitur) infudit, quando mysteria Paschalis Agni reserauit.

Nonnulli putant hunc ad ritum spectare Canonem lxxxii. editum in Quinisexto Trulano Conuentu, quem restituit, & exponit rectè Cardinalis Bellarminus lib ij. c. viij. de Imaginib. sancti ex actionibus ii. iv. & vi. synodi vii. & de quo Cardinalis Baronius tom. viii. ss. ad A. C. DCXC. & Ant. Augustinus Dialogis vii. & viii. Libri prioris de Emendat. Gratiani.

Anno Christi DCCXVI. huiusmodi cereum
Agnum

Agnum à Leone Papa III. missum fuisse ad Carolum Magnum tradunt ex Apostolico Rege-
sto Horoscus , Frusus , & alij

Amalarius Fortunatus Albini discipulus post annum Christi DCCCXXXIII. libro 1. de Offic. Eccles. ad Hludouicum Pium Imperat. cap. xvij ex Romano Libello recenset hunc ritum benedicendi ceram oleo mistam , indeque faciendi Agnos .

Sabbato de Albis manè ad missam statio Lateranensis , vbi Dominus Apostolicus cantat Missam , & postea , dum Primicerius cum schola cantat (Agnus Dei) Dominus Apostolicus expendit , seu distribuit (Vt Cencius scribit) Agnos per populum hac ratione , vt sicut filij Israel in Aegypto positi præcepto Domini de sanguine immaculati Agni in liminibus domorum scripserunt hoc signum † seu T, ne ab Angelo percuterentur, ita & nos de sanguine passionis immaculati Agni Christi debemus hoc signum scribere in limine domorum nostrarum per fidem, ne à Diabolo , & à vitijs percutiamur ; & à potestate Diaboli liberemur. secundò propter Infantes nouiter baptizatos deponentes veterem cunicam , qui annuntiant Alleluia , id est , gloriam beatitudinis caelestis patriæ : tertio , quia quicumque habebit de cera prædictorum Agnorum , &

ex

ex ea in domo sua Crucem habuerit, vel secum portauerit, non lædetur ab aliquo phantastico spiritu, & à tonitruo. Benedictus Canonicus S. Petri in Libro Cæremoniarum conscripto Anno Christi MCXL. m. s. in Bibliotheca Barberina. Hæc eadem exscribit Cencius S. R. E. Camerarius, qui ad Pontificale culmẽ euectus Honorius III. appellatus est in libro Rituali, (quem vetustissimum, & ante annũ Christi MCXCII. in Ecclesia Romana vsurpatum inseruit volumini suo de Censibus Ecclesiæ Romanæ, & cuius exemplum exaratum calamo extat in Bibliotheca Barberina) adiiciens notandum, quod Acolythy Domni Papę prædictos Agnos Dei debent facere, ab altari Sancti Petri x. libras cerę recipientes, & præsentare Domno Papę hora supradicta; debent etiam de prædictis Agnis Dei plenam scutellam argenteam Domno Papæ, dum comedit, præsentare, & aliam Camerario familiæ distribuendam.

Fusè de his Agnis Dei è cera noua benedicta, vel Cerei Paschalis admisto Chrismate confectis, & distribui solitis à papa Guillelmus Durandus Mimatensis Episcopus agit lib. VI. c. lxxix. & cxv. in Rationali Diuinor. Officior. quod collegit Anno Christi MCCLXXXVI. vt ipse testatur lib. viij cap. ix.

M.S.

M. S. Liber Cereemoniarum Romanę Curie
 quo Martini Papę V. vt videtur concinna-
 tus in Bibliotheca Barberina tit. de his , que
 fiunt Sabbato in Albis, recenset, & persequitur
 omnes ritus , qui spectant ad Agnos Dei , an-
 notans Clementem Papam Sextum Anno Do-
 mini MCCCCL. dedisse cuilibet Cardinali tres
 Agnos Dei licet tempore Ioannis Papę XXII.
 & Benedicti Papę XII. non esset consuetum
 dare nisi duos Cardinalibus , & Prelatis , &
 tit. de his que sunt necessaria pro Agnis Dei ,
 deque modo eos consecrandi, vbi (antequam
 narret quod Auctor cereemoniarum S.R.Eccl.
 lib I. I. de Consecratione : ac distributione
 Agnorum Dei fusę scribens , tradit se legisse
 ab Urbano Quinto Pont. Max. missos ad Im-
 peratorem Gręcorum tres Agnos Dei cum
 versibus relatis à Panuinio) exemplum hoc
 schedulę valuis affigendę inserit.

Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus
 D. Martinus Diuina prouidentia Papa Quin-
 tus intendit in die Iouis proximo instanti cō-
 ficere, & consecrare sacrum Chrisma, & sacros
 Agnos Dei, & alia solemniter facere, que Sum-
 mi Pontifices ipsa die post suam Consecratio-
 nem de septennio in septennium facere con-
 sueuerunt. Quare omnes volentes habere
 Agnos Dei deferant bona hora ceram albam
 pu-

puram, & mundam, nec cum alia intermistā ad domum Domini N. nostri Subdiaconi, aliās, nullo modo recipientur, vel si prædiligant portent pretium ad Altare Beati Petri Principis Apostolorum: & conficient illam ceram cum Chrismate quod remansit anno præterito, vbi ponuntur illa sigilla cum formulis ad hoc inuentis.

Idem Auctor Cæremoniarum li. i r. sectione secund. cap. v. commemorat Paulum Secundum Papam, cuius tempore vixisse ille videtur, post prandium distribuisse Agnos Dei Populo Romano, & omnibus vtriusque sexus ad Palatium venientibus. Iacobus Cardinalis Papiensis in epistola ad Aelianum Spinulam hæc scribit: Pontifex, Paulus, à quo filium iam recepisti munere ad Te mittit hunc Agnum Dei circūclusum auro, & vnionibus tredecim. sacratu est manibus suis, & ex illo numero sumptus, ex quo munerari Reges est solitus, donum pretio, non magnum, virtute, & gratia maximum, id agit videlicet sancta eius dignatio, vt memor sis eius, vt pignus in Sacratio teneas sui in Te animi, & custodem denique continuum habeas vitæ, & rerum tuarum; accipiendus osculo est, cum deuotione seruandus, virtuti eius credendum, & in comitatu habendus, si quando terra peregrina-
ris

ris vel mari ; linitus est Sacramentali liquore ,
 benedictus voce , & manu vicarij I E S V
 CHRISTI , mysterioque magno^r verborum
 sacer identidem factus , si credes , in omnem
 casum fidum præsidium tenes . Age Pontifici
 gratias pro reddito filio , & pro hoc
 dono , in utroque illi es debitor , quia
 in utroque Te existimavit , non cuius
 ambo hæc obtigissent . hætenus eruditus Car-
 dinalis .

Qui desiderat plura consulat sermonem de
 Origine Agnorum Dei conscriptum Italica
 lingua à Fratre Vincentio Bonardo Episcopo
 Hieracensi , Orationem Ioannis Molani de
 Agnis Dei , quæ partim est ipsius partim Gerar-
 di Busæi , in qua referuntur versus Urbani Papæ
 Quinti à G. Estio perpolitij ; Andreae Frusij car-
 men de Agnis Dei ; Cardinalem Baronium to-
 1. Annal. Ecclesiast. ad annum Christi LVI II .
 Ioannem Horoscium lib. I. Emblem. Moral.
 cap. III. Iodochum Lorichium L. L. ubi arguit
 obstetricum pravam consuetudinem ; Iac.
 Gretserum in Examine Myst. Pless. c. IX. & lib.
 5. de Rit. Ant. Bapt. c. II. ubi carpit Cartagenã
 quod laudet perperã Optatum , ipse vero lau-
 dat Antiquitatum Liturgicarum Auctore .

Adeat

Adeat præterea Ioan. Anton. Gabutium lib. II. cap. XI. de vit. & reb. gest. Pij Papæ V. & lib. VI. c. I. Cornelium Schultingium part. I. Tom. Iij. Bibliothecæ Eccl. de Octava Paschæ, Martinū Delrio lib. I. Disquis. magic. cap. IV. quæst. IV. & lib. VI. cap. XII. sect. III. quæst. III. & cap. III. ac passim; Petrum Thyraeum part. III. de Dæmoniac. cap. XLV. & lib. I. de Spirit. apparit. cap. XVI. & de Locis infestis part. III. cap. LXIX. & LXX. Andream Piscaram in Praxi Cæremoniar. lib. Iij. sect. IX. cap. Iij. &c.

Legat denique Florianum Canalem in Tractatu de Benediction. & Constitutiones Gregorij Papæ XIII. ne pingantur, neue proponantur venales, dat. Romæ An. Christi MDLXXII & Pauli V. Papæ, qua sacrum opus, munus, officium Agnos Dei in cera signandi, & fractos renouandi demandatur perpetuò Monachis dumtaxat Congregationis Beatæ MARIÆ Fulienfis in Vrbe Cisterciensis Ordinis S. Benedicti, cum Notis P. Matthæi, & aliorum. Ac potissimum, ea quæ R. D. Andreas Victorellus vir Antiquitatis Ecclesiasticæ peritissimus annotauit ad vitam Urbani Quinti ab Alphonso Ciaconio relatam in Vitis Pontificum, quæ rursus in lucem prodibunt castigatæ, & locupletatæ, ibique versus incerti Poëtæ de Agnis Dei promptos e M. S. Codice.

D

CO.

COROLLARIUM

SECUNDUM

Iosephi Mariæ Suaresij Episc. Vafionensis
DE AGNIS DEI.

Obscura, & tenuia plerumque videntur initia rituum ecclesiasticorum, quando eorum origo inuestiganda est, & repetenda vel à Christo Domino, vel ab ipsius Apostolis, atque Discipulis, qui scriptis omnia non consignauerunt, sed plura viua voce, quasi què per manus tradiderunt, vti liquet e c. 1. epistolæ secundæ S. Pauli ad Timotheum, vbi scribit: Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti in fide. & e c. 2. ad Thessalonicenses secundæ: Tenete Traditiones, quas accepistis siue per sermonem, siue per epistolam meam. Illorum verò, qui scripsere Codices benè multi furore, ac rabie Tyrannorum aduersùs nomen Christianum sæuientium, perfidiaquè Traditorum absumpti flammis exciderunt; sic fundamenta ædificij tam spectabilis, altiùs abdita, defossaquè, imò & compressa delite-
 scunt.

scunt. At sacri ritus, qui tenebrosis in cryptis fouebantur, inter carcerum pressuras, & horrores cruciatuum, Diuino conseruati nutu, mox parta Ecclesiæ pace, inde feliciter emerferunt, atque publico succreuerunt bono, Spiritus sancti ductu spirantis ubi vult, & adaugentis ornatum, mundumque sponsæ suæ mira varietate, ac per charismatum quasi alluuiōnem latenti nonnunquam incremento, interdum fluminis impetu, ac diluuiō lætificantis ciuitatem Dei. Certè cum ad cultum Diuinū cereos ibi cœperunt fideles accendere, non tantum mortalium ex oculis discussere tenebras splendore luminum, sed etiam depulsam ex humanis mentibus errorum caliginem luce fidei significarunt; dumque cereus paschalis illuxit in dierum Dominicorum prototypo prælatus à Christi cultoribus, passim ex ipso particulæ, atque fragmenta consueuerant eximi, gestariquæ ad calamitates auertendas, & amoliendas procellas, ac immissiones, quibus per Angelos malos mulctat iratum Numen, populos luxuriantes; tunc Agnorum vsus in Ecclesia Romana potissimum inoleuit. quod vt ostendam luculenter, nonnulla præfabor.

CAPVT PRIMVM.

A Pud antiquos Romanos in Saturnalibus inter apophoreta, seu munuscula, cerei à clientibus missitari solebant patronis, e Publicij Tribuni plebis scito; fuerat hic mos institutus ab Hercule, cum docuit Italos vice humanarum victimarum, quibus impiè atque crudeliter Saturno litabant, offerre oscilla, quæ arte ad humanam effigiem simulata erant, accensis luminibus e cera, imò simulacra hominum duo, vnum cereum, & stramineum alterum, e ponte Miluio in Tiberim deijcere, vti tradūt Plutarchus *περὶ λαϊκῶν βιωσας*, Lactantius lib. 1. Diuin. Instit. c. 21. Ouidius in Fast. Lips. lib. 1. c. 16. Saturnal. sermon. Card. Baronius in Notis ad Martyrol. Rom. 2. Februar. Homines quidem & lumina *φῶτων* nomine Græci nuncupabāt, ista quasi *φάνοιτα*, id est, lucentia; illos quasi *φῶντες*, seu *φάντες* id est, loquentes. Festus, Varro lib. 4. de Lingua Latin. A. Gellius lib. 19. c. 9. Noct. Atticar. Macrobius lib. 1. c. 7. Saturnal. Muret. c. 7. lib. 7. var. lect. Valerianus lib. 4. Hieroglyph. S. Gregorius Nazianz. Homil. 40. in Sanctum Baptism. Raderus in Martial. lib. 10. Epigr. 73. & lib. 14. Epigr. 38. Adhibitos etiam cereos in Chloridis, seu Flo-

ræ sacris, constat ex Epigrammate prompto e vetusto Codice Cuiacij, quod inter alia incerti poetæ reperit etiam apud Gnosium Stephanus Clauerius, vt inquit, in suo Claudiano, de Cere.

*Flora venit. que Flora? Dea. an de gente Latina?
 Non reor, at Chloris dicta per arua fuit.
 Huius in aduentu radiant de more lucerna,
 Nam nitet, atque hilarat Numine cuncta suo;
 Cereæ materies Apibus debetur amicis,
 Floribus, atque hortis sit, precor, aqua meis.*

Hæc sacra Floræ Floralia dicta, & instituta vt omnia benè deflorescerent, 1v. Kal. Martij peragebantur à Romanis Oraculorum Sibyllinorum monitu. Alia erant Floralia obscæna, de quibus Rosinus lib. 5. Antiq. Roman. c. 15. & Cuiacius in Nouell. 105. & quæ meritò fuerunt antiquata. Exaduerso penes Hebræos vt mel non efferebatur in sacrificijs, ita cera non lucebat in Tabernaculo, sed respuebatur. obseruat id Sanctus Hieronymus in xi. mansione, & in epist. ad Gaudentium, vbi ceram abs Israelitis contemptam asserit, quia dulce continet, hospitiumquè mellis est; mel autem habebatur voluptatis, atque deliciarum symbolū, Eucherio authore quæst. 34. vet. ac nou. Testam. Innuit id Rabanus, & glossa in c. 24. lib. 1. Regum, vbi narratur Ionathas parum mellis gustasse, atque mori. & in c. 15. Prouerb.

D 3

fusiuf.

fufiusquè differit Valesius lib. 1. de sacr. philos. c. 16. vnde scriptor epistolæ de Cereo Paschali ad Præsidium Diaconum, falsò attributæ Sancto Hieronymo, insertæquè tomo 4. Operum (vti Possevinus notat). Lege (inquit) Pentateuchum, Instrumentum percurrere vetus; nusquam in Dei sacrificijs mella, nusquam ceræ vsum, sed lucernarum lumina, & oleo fotos videbis igniculos. In Ecclesiæ verò cunis, & fascijs mel dari Catechumenis consuetum fuit; celebratque societatem, & concordiam mellis, quod illi prægustabant, Tertullianus lib. 1. de Corona militis, & lib. 1. cap. 4. adu. Marcion. Clemens Alexandrinus lib. 1. Pædagog. c. 6. & ipse S. Hieronymus c. 7. adu. Lucifer. Albaspineus Episcopus Aurelianensis c. 8. lib. de antiq. Eccl. polit. & in Nott. ad Concilia, & Tertullian. Quin & Panuinius bis superiùs illius meminit. Quæ consuetudo etiamnum seruatur ab Aethiopiis, vti constat ex Ordine Baptismi, tomo 6. Bibliothecæ Patrum in texto, & e Vicecomite lib. 5. de Ritib. Bapt. & e Casalio lib. de Ritib. vet. Eccles. accensebatur camellis delibatio inter minora sacramenta, idquè iam adnotavi. Neque solùm lampadū, ac lucernarum, quæ oleo nutriebantur infuso, vsum à Iudæis acceptum retinere Christiani, adauxere insuper, & plurimum nobilita-

lita.

litauere, Cicindelid, Capitulatis, Cantharis, Pharocantharis, Coronis, & Lychnorum, seu lucernarum bimyxarum, ac polymyxarum varijs generibus excogitatis, de quibus Raderus in Martial. Epigr. 37. lib. 14. In sermone 215. de Tempore S. Augustini (quem Vverlinus in Crise, & Vindingus in Critico castigato abiudicant, quam iustè, in Chronologia Operum S. Augustini disquiro) legitur. Qui possunt aut cereolos, aut oleum, quod Cicindelibus immittatur exhibeant. Sunt Cicindela, Festo, candelabra. Martialis lib. 14. Epigr. 36. ita canit de Cicindela (nam perperam scribitur Candelabra, egebantquè versus Machaone. *Ancillam tibi fors dedit lucernam, totas quæ vigil exigis tenebras.* Gregorio Turonensi lib. 4. c. 31. Histor. *Cicindelem extinguere voluit; Auctori vitæ S. Cæsarij Arelatensis in Chronol. Lirineñ. dum Cicindelam concinnaret.* In charta Tiburtinæ Donationis, à me prolata, donantur *Cicindela argentea cum catenulis suis.* Licinius quasi Lucinius est cicindela lucernæ Isidoro lib. 20. c. 10. Origin. Rosveydo ad v. Idus Decembris in Martyrol. Adonis. Fulbertus Carnotens in epistola ad Odilonem *ardentes Cicindelas Virginum* vocat, quæ vasa lampadum in Euangelio S. Matthæi dicuntur. Ita nuncupatæ fuerunt istæ lucernæ, quia scintillant quasi

Lampyrides, seu vermes ignium more lucentes noctu per æstatem, & stellantes volatus, atque noctilucæ, siue nitedulæ, quæ Aristoteli Pyrolampides, & de quibus copiosè agit Plinius lib. 11. c. 28. & lib. 18. c. 26. Nicetas etiam in Histor. & Gaudentius Merula lib. 1. de Gallor. Cisalpin. Antiquit. c. 2. Non desunt qui Cicindelas exponant pensiles Lychnos pernoctes, seu Lampadas, quæ tota nocte seruantur accensæ. Adnumerat S. Augustinus epist. 165. ex Actis proconsularibus Diocletiano Imperatore confectis, inter vasa, quæ ad ministerium Ecclesiæ composita fuerant, *Capitulatam, & lucernam argenteam*. Erat (inquit Cardinalis Baronius in Notis ad 7. Augusti in Martyrol. Rom.) Capitulata illa, quæ multa haberet capita, & quam dicimus hodie *Lampadario*. De Cantharis, Pharocanthis, Coronis, atque diuersis Lychnis, & lucernis ex Anastasio Bibliothecario Bulengerus affatim in libro de Donarijs Pontificum, sicut Angelus Roccha in Notis ad S. Gregorij Donationes, vbi de Luminaribus, & Loaysa in Concil. Hispan. præcipuè in Notis ad c. 7. Concil. 1. Bracaren. & c. secundum secundi, & c. 2. Toletani sub Recaredo, de Lampadibus S. Petri superscriptus Roccha, in quibus adiungebatur odor splendori, & olei vice infundebatur Opobalsamum, vt liquet

quet ex Anastasio in S. Siluestro, & e Cardinale Petro Damiani lib. 1. epist. 20. ad Cadaloum. qua de re Sidonius Apollinaris lib. 9. epist. 13. Lampridius in Heliogabalo, Torrigius in Crypt. Vatican. & Cardinalis Baronius in Annal. ad annos Christi 44. 58. & 324. Erat & oleum Nardinum, quod Pharo aureo collocato ante altare Lateranense ardebat ex dono Constantini, vt Anastasius tradit.

CAPVT SECVNDVM.

Accenderunt etiam Christi cultores ante tumulos, & imagines Martyrum cereos, frendente nequicquam Vigilantio, quem refellit egregie S. Hieronymus in epist. ad Riparium. At ego (scribit Gregorius Turonensis lib. 2. c. 2. de Vita S. Martini) in vita B. Martini Antistitis confisus vnum e cereolis transmittito per puerum, dicens, accendite illum coram eo, & in contemplatione luminis orationem fundite apud Dominum ante imaginem suprascripti S. Martini. *Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vnda;* canit Paulinus Petrocoriensis apud Cardinalem Baronium ad annum C. 400. vbi de oleo salubri oculis, vt Fortunatus apud Petram sanctam, de oleo S. Stephani Martyris suscitante mortuum, ex Euodio

dio Vzalensi penes S. Augustinum lib. 32. de
 Ciuit. Dei c. 8. disertissimè Petrasancta tom. 1.
 c. 53. & tom. 2. c. 8. & 9. Thaumaf. cereos, &
 lychnos, quibus illustrantur Ecclesiæ, vult esse
 instar holocaustorum. Prætulerunt & in fune-
 ribus scolaces, voce à Græcis deriuata, nempe
 ἀπὸ τῆ σκολέυειν, id est, intorquere, vulgò voca-
 mus intortitia, suntquè intortæ faces funibus
 cera, pice, ac resina illitis, quæ funalia noctem
 vinentia cōpellantur à Virgilio. Sic e glossis
 Isidori, & e Pithæi excerptis, ac e Cardinale
 Petro Damiani Opusc. de S. Simplic. c. 8. le-
 gendum scolaces in Actis S. Cypriani, non
 scholares, vti substituerat Cardinalis Baronius
 ad Martyrol. 6. Februar. quod παράγραμμα tanti
 viri arguit Rosveydus in Martyrol. Adonis
 18. Kal. Octobr. ex Isidoro lib. 20. c. 10. Ori-
 gin. iunxeruntquè scholacibus cereos. In trās-
 latione corporis S. Ioannis Chrysofomi gesta-
 tæ fuerunt accensæ faces, & ardentia funalia,
 ipsiquè sancto fuit oblatus cereus à populo, vt
 ex oratione Cosmæ refert Cardinalis Baronius
 ad annum 438. Santorellus probat cereos
 prælucentes in pompa funebre delatos lib. de
 medicand. defunct. c. 30. & Durantus lib. 1.
 c. 23. de Ritibus sacris, e S. Gregorio Nazian-
 zeno Orat. 10. in qua narrat Cæsarium patrē
 elatum matre Lampadas ferēte. De luminibus

accensis super aurea candelabra circū cadauer
 Constantini Magni, vide Eusebium in libro de
 Vita Constantini c. 66. Idem Gregorius Orat.
 4. in Iulianum retulit Constantium Augustum
 demortuum translatum cum hymnis perno-
 ctando, & cum *ἱερουργίαις*, quibuscum solent
 Christiani pium obitum honore prosequi. Il-
 liberitani, seu Elibertini Concilij Patrum mē-
 tem in canone 34. seu 37. quo vetant cereos
 in Coemeterijs accēdi, ne inquietentur Sancti,
 haud assequutus Hurtadus Mendoza in volu-
 mine de Martyrio, ipsum de fratrum ingressu,
 & egressu exponit. Innuunt enim Patres illi
 persecutorum Ethnicorum rabiem irritari, &
 exasperari, quoties animaduenterent à Chri-
 stianis cereos, vel lychnos in Coemeterijs accē-
 di, & ita Sanctos inquietari Gentilibus irruen-
 tibus, & furentibus perinde ac si fieret id ad
 ipsorum æmulationem, vel irrisionem; soliti
 enim fuere Pagani lucernas ad sepulcrales cip-
 pos accendere, vti liquet e Iurisconsultis in l.
 Mævia D. de Testam. manum. inque solemnij
 funerum candelas vsurpare. Pangit quippe
 Iuuenalis. *At Tuba, candela, tandemquē bea-
 tulus alto Impositus lecto.* & hoc euincit Sanctæ
 Emerentianæ Martyrium ad S. Agnetis col-
 lactaneæ suæ tumulum, ad quē Christiani con-
 currebant consistentis, & occisæ, e Bollando

c. 3. Actor. S. Agnetis Tom. 2. ad 21. Ianuarij post S. Ambrosium; sed illustrant canonem illum Ferdinandus Mendoza, & Albaspinæus, vt Isæus Lactantium lib. 6. c. 2. Diuin. Institut. Demonstrat idem Durantus illuxisse cereos in sacris Ecclesiasticis lib. 1. c. 8. de sacr. Ritib. Victor Vticensis, seu Vicensis lib. 1. de persecut. Vandal. miscet Cereis Lampadas; & Procopius lib. 3. de bell. Vand. in Ecclesiæ S. Cypriani reseccratione (reconciliationem vocant) lychnos præparatos, & accensos, vt Lampadas diuinitus in S. Agathæ S. Gregorius Magnus asferit lib. 3. c. 30. Dialogor. neque tantum in Missarum Vespertinarum solemnij, aut in cryptis, defossisque altè specubus, dum præ Tyrannorum metu latitarent ibi Christicolæ, humi scilicet reconditi, vt instar generosorum seminum iactorum, oportorumque tellure feracius e sulcis illis erumperent, vberiusque germinantes efflorescerent in frugem Cœlestibus horreis inferendam, adstabant *auro fixi cerei*, vt testatur Prudentius in hymno de S. Laurentio, *quò tenebra solatio lucis temperarentur*, e S. Hieronymo contra Vigilantium; verum etiam per totas Orientis Ecclesias, quando legendum erat Euangelium, accendebantur luminaria *iam Sole rutilante, atque clara luce*, non vtrique ad fugandas tenebras, sed in lætitiæ

tiæ signum, & quia Idololatriæ caligo discussa
 fuerat Euangelij iubare. Cauetur canone
 lxxij. Apostolorum, vt si quis Clericus, vel Lai-
 cus à Sancta Ecclesia surripuerit ceram, vel
 oleum, e consortio seiungatur. vnde patet
 Christianos oleo, ceraquè promiscuè vsos ef-
 se. Cereos super altare collocatos S. Ioannes
 Chrysoftomus Homil. 24. in Genesim indicat.
 Succinitquè Drepanius. *Inferimus claros fan-*
ctis altaribus ignes, Vestibus innumeris tereti
circumflua gyro. Aequoream cohibet formatrix
cera papyrum. & mox, Annula sydereis vigilant
funalia flammis. S. Gregorius M. Expletis (in-
 quit loco prolato) Missarum solemnijs, ex-
 stinctisque lampadibus, cerei autem in Missis
 accensi gaudium Orbi terrarum affulgens in
 Ortu Christi, quod Angelus annuntiauit Pa-
 storibus, significat, teste Timotheo lib. de sacrif.
 Missæ. Lychniquè, ac faces ardentes denotant
 nos debere flammis flagrare Diuini amoris, e
 Goropio lib. 7. Hermathen. Erant indices læ-
 titiæ cerei incensi, & honoris quoque causa
 præferebantur, nam excipiebantur cum lumi-
 ne multo Augusti, ex Ammiano lib. 21. Antio-
 chus Rex Syriæ ab Iasone Pontifice Hebræo-
 rum fuit exceptus cum luminibus facularum
 c. 4. lib. 2. Machab. exponit vir eruditus *μὲτα*
δαδουχίας ἢ βοῶν, e Plutarcho in Antonio, qui
 Athe-

Athenas ingressus est ἀπὸ τῶν πυλῶν λαμπάσι
 δάδουχομένης τῆς πόλεως facibus e tectis per Vr-
 bem fulgentibus, imò illuminata lampadibus
 Vrbe quasi facibus, vt Imperatoribus à Lam-
 padario, eorumquè vxoribus, vel sororibus,
 Consulibus, & Procons. Principibusquè viris
 ignis olim prælatus fuit in ænea lampade ex
 Guid. Pancirolo in notit. Orient. c.65. seu in
 batillo, aut ardentibus tædis, ita Patriarchis,
 & Episcopis e Codino lib. 3. c.1. de offic. aul.
 Constantinop. & Balsamone, & Gretsero, Ca-
 saubono in Sueton. c.13. Caligul. & S. Ioanne
 Chrysoftomo, adde Turnebum lib.1. c.28. Ad-
 uersar. ex Horatio, Herodianum lib. 4. & 7.
 & Satyrographum. Monachorum multitudo
 procedens cum hymnis, & cereis describitur
 in Actis Ephesinæ Synodi ad annum 431. à
 Cardinale Baronio in Annal. ardebant in Cō-
 cilio Chalcedonensi cerei. ex Actis. in Notitia
 vtriusque Imperij mensis, in quibus Latercu-
 la præfectorum, & magistratuū disposita sunt,
 depicti radiant cerei collucentes super cande-
 labris, reuerentiæ, ac maiestatis ergo. vide San-
 ctum Athanasium in epist. ad Orthodoxos cir-
 cā principium.

CAPVT TERTIVM.

IN Græcorum Τάξῃ, siue Ministerio Hierarchico Καθηλαπτης erat, ita dictus à candelis aptandis, siue accendendis, Meurs. in Glossar. Græco-Barb. qui fuit & λαοσυγάνης Gretsero lib. 1. c. 11. de offic. aul. Constant. Codin. At in Ecclesia Romana Ordo est Acolytatus inter minores, vt vocant: Ακωλύται Græcis fuere illi Stoici, qui putabant esse turpe mutare sententiam, nullisque poterant minis ab instituto reuocari, vel dimoueri. laudatur quidem Fabritius à recto non deflectens, sicuti nec Sol à suo cursu se auertit, & celebratur ab Horatio vir iustus, ac propositi tenax. Plato tamen hominem εὐμετάβολον ζῶον esse dixit, & sapientis est mutare consilium. hinc ad Lentulum scripsit Cicero lib. 2. epist. Si recta portum nequeas tenere, id ipsum mutata uelificatione assequi contende; cum autem libertatem affectarent Stoici e Cicerone, ac Plutarcho, verè liberos esse se putabant, quia prohiberi non poterant secundum Epictetum c. 2. & 20. Enchirid. & Arrianum lib. 3. c. 26. nec dissuaderi, Sciopp. c. 130. Elementor. Philos. Stoic. Moral. A Stoicis igitur hisce sunt qui accersant etymon Acolytorum, quod hi nullis
terro.

terroribus adduci possent vt à fide desciscerent; sed constantes in eius confessione, vnanimisque perseuerarent. Alij manasse volunt id nominis, quia licet hic ordo non accenseatur sacris, sed illo insigniti certum tantum habeant officium, non potestatem, neque ius vllum in subiectos; non vetantur, neque prohibentur in sacris ministrare, nec ab illis excluduntur, sed sunt sacrorum administri, & adnumerantur inferioribus Ordinibus; vnde à S. Ignatio Antiocheno fuerunt omitti, vt obseruat Cardinalis Baronius. Demum arbitror ipse ἀπὸ τῆ ἀκολυθῆν Acolythorum nomen deductum, quia sunt asseclæ Acoluthi Diaconorum. sic Acoluthus dicitur, qui vbique sequitur Imperatorem, aut eo absente honoratior, Codino, & seruus ponè subsequens apud Hesichium, & in Etymologico: ου autem Græcum per u Latinum effertur, sicut υ Græcum e MetKerchio apud Pamelium in Tertullian. de spectac. sic Κόλυθος Poëta Aegyptius scriptor ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, quæ per Cardinalem Bessarionem innotuit, Coluthus à Latinis appellatur. Hi ministri siue Acolythi nuncupantur etiamnum à Græcis Δεποτάτοι quasi Deputati, seu κηροφόροι, teste Iacobo Goar in Notis ad Euchologium, vbi profert εὐχην, quæ super illos funditur, Latinis vocitantur & cero-
fera.

ferarij, de quibus Lacerda c.21. Aduersariorū
 sacr. gestant enim manibus cereos, & cande-
 labra, præferuntquē Diacono legenti Euange-
 lium, hocquē ipsorum præcipuum est munus
 e Concilio Tridentino sess. 23. c. 17. de refor-
 mat. & sequuntur Diaconos: tenebant patenā
 inuolutam, dum recitabantur verba Canonis, e
 Micrologo c. 18. de obseru. Eccles. & e Gem-
 ma de antiq. Ritu missæ lib. 1. c. 48. pertinet
 ad illos præparare aquam, & vinum in vrceol-
 is pro Missæ sacrificio, eosquē ad altare defer-
 re, Diaconoquē tribuere, e doctissimo Cardi-
 nale Oregio Theolog. Summ. par. 3. Tract. 2.
 In primis autem decet vt ferant duos cereos
 ad Euangelium, dein illos deponant, vt legi-
 tur apud Isidorum lib. 7. c. 12. Etymol. ex Or-
 dine Romano, Alcuinum, atque Amalarium
 lib. 3. c. 18. & lib. 2. c. 17. de offic. Eccles. secun-
 dum quem duo illi cerei Legem designant, &
 Prophetas, qui præcesserunt, & præmonstra-
 runt Euangelium; agitur ibidem de septem
 cereostatis, quæ ceraptata in Chronico Casi-
 nensi lib. 1. c. 31. & lib. 2. c. 100. at apud Ana-
 stasium cerostata, & cerostatæ, in Vigilio, &
 passim, Flodoardo Ceroferaria in vita S. Remi-
 gij, & lib. 1. c. 19. Histor. Rem. Græcis *Καυδν-
 λάγια* e Leunclauio lib. 2. Notator. ad Para-
 titl. & e Meursio. Candelabra septem in altari

E

locan.

iocantur, quoties Pōtifex solemniter celebrat,
 & à septem Acoluthis totidem cum accensis
 cereis deferuntur, vt exprimat filium hominis
 in medio septem candelabrorum à S. Ioanne
 visum c. 1. Apocalyps. Episcopi Græci sacris
 operantes vna manu *δικήειον* seu cereum bi-
 fidum, altera gestant *τρικήειον*, siue triformem,
 illo duas Christi naturas, isto Trinitatem per-
 sonarum designantes e Symeone Thessaloni-
 censi libro de Sacram. De candelabro aureo,
 quod conflari iussit Moses, deque x. candela-
 bris Salomonis Morinus differit in Pentat. Sa-
 mar. Scotulam instrumentum dici, cui cande-
 la imponitur ad legendum, docet Glossarium
 vetus exaratum calamo in membrana post Al-
 cuinum, e Monasterio S. Andreae secus Aue-
 nionem, fortè quasi *σκότον ἐλάυνει*, id est, tene-
 bras pellat. Ibi Lucubrum explicatur lucerna
 lucens in tenebris; hinc nomen lucubrationes
 fortiuntur, quæ ab his, qui oliuo immoriun-
 tur, impallescent chartis, vtque Demosthenes
 plus olei quam vini consumunt, elaborantur.
 Ioannes quidem de Indagine Cartusianus oleū
 ex Embammate, seu satyra olusculorum sub-
 trahebat vt in lychno concinnans, & aptans
 ex illo ellychnium aleret ad studia nocturna,
 quibus plusquam Orator ille antelucanā opi-
 ficum vincebat industriam. In Belgio verò
 Loua-

Louanij, atque Ultraiekti notissimæ sunt studiosæ vigiliæ Hadriani Florentij, ad Lampadem, quæ ante Sacrosanctam Eucharistiam, pensilis ardebat in Ecclesia, pernoctantis, quibus vir doctus, & integer sibi viam muniuit, gradumque fecit ad summi Pontificatus speculam, in qua constitutus Orbi terrarum inuigilaret. memorant Fasti sacri Martyrologij Romani, S. Tharsicium Acolythum corporis Christi sacramenta portantem, maectatumque Martyrem æuo Stephani I. Papæ sanctimonia, & Martyrio quoque insignis 18. Kal. Septembris; in Menologio 8. Idus Septembris recensetur Cyriacus Acolythus pro Christo Alexandriae passus, vti Baronius refert: sed de Acolythis fusè S. Cyprianus epist. 56. & 78. S. Cornelius Papa in epist. ad Flavianum Episcopum Antiochenum, S. Siluester Papa in Concil. Romano primo, Patres Concilij Carthagineñ 4. can. 1. Valentinianus A. in l. Presbyteros, C. de Episc. & Cleric. Philo Carpathius in Cantic. & Eusebius in Vita Cõstantini M. Iodoc. Coccius Tom. 2. Cardinalis Baronius ad annos 44. & 58. Sanctus Martinus ab Hilario Pictauesi Episcopo in Acolythorum numerum reductus legitur, & Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos Lucanos in c. si quis 3. dist. 77. meminit Acolythorum. In S. Agnetis Romæ ex-

tra muros legitur Epitaphium Abundantij Acolythy Regionis iv. Tituli Vestinæ, qui Acolythus erat Regionarius non Stationarius, aut Palatinus apud Bosium in Roma Subterranean. Recenset Simplicius Papa in Epist. 41. Cassiodor. lib. 3. Variar. Eufrasium Acolythum in Vrbe. Archiacolythus præerat Acolythis (erat is Ordo Canonorum Capuæ) seu pueris, ad quos (vt habet Rituale antiquum) pertinebat Officium in die festo SS. Innocentiũ, e Michaele Monachi in Sanctuario Eccles. Capuan.

CAPVT QVARTVM.

MVnuscula varia offerebantur à Virgibus Deo deuotis, cum velarentur. in his erant cerei, vt accenso lumine sponsi expectetur aduentus, quod constat ex epistola Sancti Hieronymi ad Marcellam: adhibentur etiã cerei quoties anathematis sententia profertur. Urbanus VI. obsessus Nuceriæ ab exercitu Caroli Tertij Regis Neapolitani ter ad fenestrã quotidie se spectandum præbebat cum ære campano, cumquè accensa face militibus Diras intentans, vti narrat Summontius in Histor. Neapolit. Solent Romani Pontifices cum feriunt anathemate impios, & perduelles, ab alta porticu conijcere cereum in solum subiectum

ctum ita vt extinctus, allifusquè confringatur præfertim die feriæ quintæ in Coena Domini, quo faciunt (vt loquitur Bonifacius VIII. in Extrauag. Rem non nouam. de dol. & contum.) processus generales, quia tunc Petrus exemit gladium, & percuffit Pontificis feruum; Papa Petri fucceffor fpiritualem exferit gladium, ne Malchus impediât Chriftum. Præterea quia commanio tunc vniuerfis Chriftianis indicta eft, ab eaque fclerati arcentur potiffimùm; cuius moris Martinus V. renouator fuit ad reftituendam Pontificum dignitatem labefactam, & imminutam diuturno fchifmate, (e Coriolan. in Breuiar. Concill. ad annum 1417.) circa 1420. annum edita Bulla in Coena Domini, diu antè anno 1119. Innocentius II. Odonem de Polo in Coena Domini excommunicauit, vt Panuinius refert lib. 3. m. s. de Gente Fraiapan. deinde Innocentius IV. Fredericum Imperatorem in Coena Domini, vt auctor eft Petrus de Vincis lib. 1. epift. 21. In forma Excommunicationis inferta Operi Gratiani c. 106. debent. 11. q. 3. e Burchardo. debent xii. Sacerdotes Epifcopum circumftare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclufione Anathematis, vel Excommunicationis proijcere debent in terram, & conculcare pedibus, hodiequè candela accenduntur.

tur. Sua quoque fulmina vibrant Græci Patriarchæ Constantinopoli Dominica prima, Quadragesimæ, quam vocant *ὀρθοδοξίας*, sed bruta in Latinos, cum legunt Synodicon septimæ Synodi, Gretsero prodente in c. 15. Codini, idem obseruauit Theuetus lib. 1. de Vir. Illustr. c. 16. feria sexta magnæ Hebdomadæ Alexandria, & Hierosolymis factitari. Sed de his fusius egi in Honorij Primi Papæ Vindictijs. Omitto quæ de cereis adnotauit R. P. Siluester Petrasancta lib. 2. Thaumaf. deque lucernis: de cereis in Basilica Sanctæ Mariæ Maioris, seu Liberiana non deficientibus licet accensis, diuquæ flagrantibus, e Petro Cluniacensi lib. 2. Miracul. c. 30 & spectra calamitatesquæ depellentibus, quæ mira desierunt in Petri Leonis schismate: nec immoror in Atrebatensi cereo, qui quantumuis ardeat, integer perstat, morbosquæ sanat, sicut & cereoli ab ipso exciisi, vt attestantur Arnoldus Rayssius in Hierogazophylacio Belgij, & Aubertus Miræus in Fast. Belgic. Cereus etiam tradebatur Baptizatis, qui recens sacris tinctos aquis designaret illuminatos fidei radijs, & Diuinæ Gratia claritate coruscare, ipsequæ Baptismus *κωτισμός* à Græcis dicebatur e Gretsero in Codinum c. 9. lib. 1. ob cereos, quos Neophyti gestabant, ita vt luceret via longo flammaram
ordi-

ordine, vtque possent verè dicere, Transiuimus
 per ignem, & aquam, Loayfa in Cõcill. Hispan.
 & æmularentur Gedeonis milites, qui tene-
 bant sinistris manibus lâpadas, & dextris tubas
 sonantes Iudic. c. 7. Hinc S. Ambrosius lib. 1. de
 Baptism. Sub fidei arbore (inquit) ab vtero in-
 nocui cereorum splendent ornatus, & Fortu-
 natus lib. 5. carm. 5. de Baptism. Iudæorum ab
 Auito Viennensi Episcopo cõuersorum canit.
Vndique rapta manu lux cerea prouocat astra:
 hodieque cereolum Baptizato præbet Paro-
 chus, e Rituali. Cerei Neophytorum aquis im-
 mersi Spiritum sanctum, vel Christũ, vel Neo-
 phytos significabant. Itaque in speciem lacteæ
 viæ lacteoli Christi alumni procedebant. de
 Festo Epiphaniæ, & luminum, in quo Christi
 recolitur Baptismus, S. Gregorius Nazianze-
 nus Homilias habuit 39. & 40. agitque Codi-
 nus lib. 3. c. 3. vbi Gretserus: sed & Polycande-
 lis vsa est Ecclesia ex Anastasio in Leone II.
 cum catenulis aureis; enumerat in sacra su-
 pellectile Victor II. candelas pendentes cum
 clamatorijs suis, seu calamarijs, ad exstinguen-
 dum, vel accendendum; exstinctoria denomi-
 nauit S. Carolus Borromæus in Concilijs Me-
 diolaneñ, Victoris Diploma exhibet R. P. V-
 ghellus Tom. 1. Ital. sacr. Pharus Maior Ha-
 driani Primi Papæ fuit in Basilica Principis

Apostolorum, qui conformatus in similitudinem, seu typum Crucis pendebat ante Presbyterium, & cōtinebat cereos, seu candelas, 1370. atque ipsas cæli faces fermè numero superabat: accendebatur autem quater in anno, nempe Natali, Paschateque Domini, in Festo Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & in Pontificis Romani Natali, siue inauguratione, ex Anastasio in Hadriano Primo, & Petrasancta. Nicolaus Primus cruces aliquot argenteas dedit Ecclesiæ Lateranensi singulas libræ unius, & semis, atque hæ candelabrorum instar ardebant instructæ cereis ante augustissimam Eucharistiã in festis diebus, vti prodit Illustrissimus D. Cæsar Rasponus in libris, quibus non fulcire modò, sed in integrum, pristinoque decori restituere Basilicam illam toto terrarum Orbe celeberrimam, omniumque matricem Ecclesiarum aggressus elegantissimè id præstitit. Erant in Basilicis S. Petri, & Liberiana per circuitum regulæ candelabrorum, seu pēdentes lychni laquearibus aureis incensi, ex Anastasio in Gregor. III. Virgil. Sidon. lib. 9. ep. 13. Lucret. & Hugon. lib. de Stationib. & c. 5. Daniel. Erant & canistra enneaphotia, & hexaphotia, seu ennealitra, & hexalitra, forsan enneaphora, siue hexaphora, sex, aut nouem luminum, vel librarum apud Anastasium in

Leon.

Leon. II. & Benedict. III. In Ecclesijs pro re-
nerentia corporis Dominici perpetuum re-
quiritur luminare, vt scribit Olaus Magnus in
Histor. Gent. Septemtrion. Sanctissimam qui-
dem Eucharistiam locauit in naui, de Legati
Apostolici consilio, S. Ludouicus Rex Franco-
rum, redux e Syriaca expeditione, atque ca-
ptiuitate, cereis accensis, qui non consume-
bantur, deposuisse Memphi in Conclaui oppi-
gnoratam, cereosque perdurasse accensos spa-
tio nouem mensium, affirmant Iouius in Elog.
Fonseca. par. 1. de Vit. Christ. c. 31. & ipse Serres
hæreticus Tom. 1. Inuentar. Franc. fabulam,
putant. Bosius lib. 19. Histor. S. Ioan. Hierosol.
& Matthieu in Vita S. Ludouici.

CAPVT QVINTVM.

Christiani lucernis, ac lampadibus vsi sunt
perinde atque cereis, tum quia Christi
Ecclesia ex Hebræis, ac Gentilibus congrega-
ta, & coagmentata, Christo lapide angulari fa-
ciente vtraque vnum, ad Numinis cultum ab
Hebræis mutuata est lucernas, & lampadas,
apud eos enim *dispositæ pingues nebulas oluere*
lucernæ ex Satyrico, illique ignaui, & insensati,
veritate licet collucente residentes in umbra,
& quamuis Sole iustitiæ splendente, lucisque
radios

radios vnde quaque diffundente, hærent affixæ
 lucernario lumini, vt S. Ioannes Chrysoftomu
 eloquitur Homil. 39. in c. 16. Genes. et si luce
 na illa, quam matutinis, vespertinisque tempo
 ribus ritu veteri Iudæorum Princeps solebat
 accendere, velut sub modio sita Legis euane
 rit, vti scribit S. Ambrosius in c. 11. S. Luca
 lib. 7. Commentar. Troade in vna Sabbati, si
 ue Dominica, conuenerant Discipuli cum Pau
 lo ad frangendum panem: erant autem copio
 sæ lampades in Coenaculo c. 20. Act. Christiani
 etiam ex Ethnicis cereos, abolita Saturna
 lium superstitione, quò traducerentur ad pu
 riores ritus, acceperunt; vel quia cerei voca
 bantur per sarcasmon, atque hostilem deri
 sum, ipsi ob tunicas molestas, quibus pice, at
 que cera illitis induti, fixoque gutture, sicut
 Iuuenalis canit, pendebant e palis, vt liquet e
 Ios. Scaliger. in Chronic. Eusebij, & e Scho
 liaste Iuuenal. inque vsum nocturni luminis
 vrebantur, e Tacito. Ideò gaudebant accensis
 cereis Deum colere. hinc Iulianus Christo per
 fidus Imperator nolebat palam bellum indi
 cere Christianis: πάντες γὰρ (aiebat) ὡς ἐπὶ κη
 ρίου μέλισσαι ἤξουσιν ἔς μαρτύριον πατόμενοι, vti re
 fert S. Ioannes Chrysoft. Serm. in SS. Iuuen
 tium, & Maximum. Quamobrem Ecclesia
 comparatur Apum alueolo à S. Birgitta lib. 2.

c.9. Reuelat.& populus Dei consistens in fide, vt examen apum cereas ædificans mansiones crescendo, melleis fidei calculis firmatur, apud Victorem Vticēsem lib.de persequut. Vandal. Hurtadus quidem Mendoza Orat.9. de laudibus sapientiæ lib. 6. quam hieroglyphice abs apibus notari tradit, Deborahæ solemne fuisse narrat multum operæ collocare in lychnis, cereisque conficiendis, quibus inflammatis, dies noctesque religiosissima fana illustraret, e sacrarum litterarum Antistitibus, quos cum non laudet, fides sit penes auctorem. Debora profectò Hebræis apem significat, à Dabar, id est, *βόμβυξ*, seu bombillare. Polluci c. vlt. Onomastic. Apes enim videntur in mellificio vti murmure, ac quodam quasi sermone. Funger. in Etymol. Triling. in v. Barbarus. E Petro quoque Damiani Cardinale Opuscul. 18. contra Clericos intemper. dissert. 3. Psalmus primus David inscribitur primario cantori super Nihiloth secundum Hebræos, quod instrumentum est Musicum, sic vocatum à sonoro apum strepitu, & susurro, e S. Epiphan. lib. 3. Panarij adu. Massal. & Rodolph. Magistr. in. Psalm. qui nulli musicæ cedit, si credimus Synesio epist. 147. Manna, quod asseruabatur in Arca, dulcedinem mellis exhibuit, c. 16. Exodi, portendebatque misericordiam, Petr. Da-

mia-

miani ferm. 10. sicuti virga iustitiam, inde
μελίρρυτον dicitur à Patribus sextæ Synodi a-
 ction. 8. In terram lacte, ac melle manantem
 induxit populum Israeliticum Dominus. Vade
 ad apem, monet Sapiens, e Nic. Erythræo par.
 2. epistol. brevis enim est apis in volatilibus,
 & initium, id est fructus, seu principatum dul-
 coris habet, ex Aria Ecclesiastic. c. 11. at in
 Prouerb. hortatur: Comede fili mi mel c. 16.
 Certè Sampson mel comedit, fauum nempe
 repertum in ore Leonis, quem peremerat: Sa-
 muel etiam mel comedit: vescebatur melle
 siluestri S. Ioannes Baptista, & habitabat in
 spelæo cereo, vtque Nonnus pangit *μελισσο-*
βότω θένι λόχη in Paraphr. Euangel. S. Ioānis,
 vbi Abraam. Christo nascente concinit Eccle-
 sia mellifluos cælos: ipse vindex noster Domi-
 nus Iesus fauos post fella gustauit, Luc. c. 24.
 Tertullian. c. 14. de coron. Milit. Origenes
 Christum nuncupat Apem super apes, apud
 Galfrid. in Euang. Matthæi. S. Birgitta sacra-
 tissimum Deiparæ Virginis corpus, Apiarium
 lib. 6. Reuelat. c. 12. Matthæus Euangelista
 mel exponitur S. Germano Constantinop. Pa-
 triarchæ in Theoria rer. Eccles. S. Cæcilia quasi
 apis argumentosa deservisse Deo prædicatur
 in Passione cum Not. Bosij; S. Augustinus à
 Seuero epist. 37. Apis verè artificiosa dicitur
 infru.

instruxisse fauos Diuini operis plenos, manantes misericordiam, & veritatem. Sanctus denique Bernardus Apis Gallica, Doctoque mellifluus denominatur à R. P. Theophilo Raynaudo lib. de Regimine; vt prætermittam Apum examina confidentia, fauosque fingentia in ore SS. Ambrosij, & Isidori. Comitissa Mathildis abs Abbate Urspergenfi appellatur in Chronic. altera Debora, siue Apis, quæ Heroïna Constantini Maximi pietatem, & liberalitatem æmulata, Romanam Ecclesiam amplissimo quoque patrimonio munificè donato locupletauit, meritoque propugnaculum Ecclesiæ, ac vindex Ecclesiasticæ libertatis aduersus Schismaticos Principes à Cardinale Baronio cognominatur, ad Martyrolog. die 14. Martij. Sed copiosè de illa in Notitia Patrimoniorum Ecclesiæ Romanæ, quam delineauit. Præclaram Antithesim Deboræ, ac Mathildis Comitissæ R. P. Lucas Vvadingus non de Ordine solùm Franciscano, verùm de vniuersa Ecclesia optimè meritus, inseruit Commentarijs suis ad Vitam S. Anselmi Lucensis Episcopi, quos euulgaturus est quantocyus. Nunc reuertor ad cereos, quibus illustrantibus non adeò erit obscura origo Agnorū Dei, quandoquidem in luce versabor, & præferet illam, mihi què Pharus erit cereus Paschalis.

C A.

CAPVT SEXTVM.

Paschale tempus publico, seu generali Baptismo præstitutum fuisse compertum est e Panuino, & e Loaysa in Concill. Hispan. tuncque competentes Catechumeni, vel immergebantur fontibus, vel aquis perfundebantur, & aquæ, fontesquè benedicebantur, quod liquet e Victore Vticensi lib. de perseq. Vandal. Benedicebatur siue consecrabatur, & ingens cereus accensus igne, quem cum ampulla eliciebant à Sole (vt in Codicibus Remensi, & Ratoldi legitur) vel e silice solebant excutere; quod iam seruatur ex instituto Zachariæ Papæ, sicuti probat ex eius epistolis Cardinalis Baronius ad annum à Christo nato DCCLI. antea quippe conseruabatur ignis in Lampadibus feria quinta, & ex illis sumebatur Sabbato sancto, quod adnotat Gauantus par. 3. tit. 9. tom. 1. Thesaur. sacr. Rit. Christus namque lapis, & silex dicitur, declaraturquè à Prudentio in hymno v. Cathemerin; cui Diuina inest persona igne denotata. Exstinctis autem nunc luminibus omnibus nocte feriæ quintæ in hebdomada sancta propter moerorem, atque tristitiam ex passione Domini, atque morte conceptam, luctu indicto, atque
iusti-

iustitio, & (vt ita loquar) filicernio, vix, dum
 Psalmi recitantur, quindecim accenduntur
 candelæ, quæ XII. Apostolos, & II. Marias,
 vnâque Sanctissimam Dei Genitricem referunt,
 & singillatim extinguuntur præter vltimam,
 quia fides Deiparæ nunquam defecit: tenebræ
 quoque demonstrantur, quibus Sole insolitam
 Eclipsim passo terra omnis fuit circumfusa, e
 Ruperto lib. 5. de Diuin. Offic. & Durando
 lib. 6. c. 71. Rational. At in ipso quod conse-
 quitur Sabbato, mane ob lætitiã Resurre-
 ctionis Christi, & propter gaudium Baptismi
 suscitatur etiam ignis in cereo, & benedicitur
 formulis antiquissimis ab Episcopo & Leuita,
 moxquẽ cerei reliqui, ac lampades vndique
 succenduntur; canit igitur de Nocte Paschali,
 quæ in Sabbato mane celebratur, Ausonius.
Nox lumen referens funalibus anteferendum.
 & Licentius in Carmine ad S. Augustinum in-
 ter eius epistolas perspicuẽ morem illum indi-
 cat hisce versibus. *Et cum Luciferos præconia*
Vesper in ortus Distulerit, sanctumquẽ super be-
nedixeris ignem, sis memor ipse mei. Cum Hip-
 ponem Regium venisset S. Augustinus, à Va-
 lerio Episcopo quamuis flens ordinatus fuit
 Presbyter, cereiquẽ Paschalis proœmium, seu
 Præfationem decantauit in Paschate, vti volũt
 Riuus in eius Vita, & Gretserus lib. 1. de Be-
 ne-

nedict. c. 31. qui adnotat exstare in Bibliotheca Patrum benedictionem cerei Paschalis sub Augustini nomine promptam e m. s. Codice Missali Gotthico, eadem ferè cum Romana, nisi quod in ista encomium Apum omittitur. En illud e Missali Gotthico misto secundum Regulam Isidori dicto Mozarabes, & Toletano. *Non hic Thureis adoletur flamma virgultis, nec in Sabaicis profcunduntur ligna nemoribus, quæ suauitates Cinnamomi rorantes exhalent; sed cera famulatur ex lumine, quæ non polluitur ex parente, cuius natura de flore, cuius ortus e Virgine, cui illa dat genitrix natiuitatis originem, quæ corruptionis nescit errorem.* Sanctus Ambrosius lib. de Pasch. cap. vlt. meminit cereorum Paschalium, & reliquit elegantissimam formulam Benedicendi cereum Paschalem Ecclesiæ suæ Mediolanensi, quæ habetur tomo 6. Bibliothec. Patr. & in Ambrosianæ Missæ Codice. Meynardus tamen in Notis ad S. Gregorij Sacramentar. ignorari ait à quo sit composita. Auctor Antiquitatum Liturgicarum ita refert. *Decet ergo in hoc Domini Saluatoris nostri Vespertine Resurrectionis aduentu ceream nos adolere pinguedinem, cui suppetit candor in specie, suauitas in odore, splendor in lumine, quæ nec marcescente liquore defluit, nec offensam tetri odoris exhalat.*

Enno-

Ennodius Episcopus Ticinensis, qui obiit anno à Virginis partu D L I. Benedictiones duas cerei Paschalis deserto sanè stylo conscriptas suis intexuit dictionibus diuersas ab hisce. Formula Benedictionis in Codicibus tam Remensi scripto à Lambertio Sacerdote, ac solitario, iussu Godelgrandi Presbyteri Monachi, & Decani anno 799. quàm Rodradi Presbyteri florentis anno 853. & Rattoldi Abbatis Corbeiensis anno 986. differt & à vulgari; nam laudes apum amplissimè prosequitur, sicut altera Benedictio, quam refert Meynardus e m. s. Codice Ioannis Auberti, quamquè lubet hic excerpere. [Apes verò sūt frugales in sumptibus, in procreatione castissimæ, ædificant cellulas cereo liquore fundatas, quarum humanæ peritiæ ars magistra non exæquat magnificentiam; legunt pedibus flores, & nullum damnum in floribus inuenitur, partus non edunt, sed ore legentes concepti fetus reddunt examina, sicut exemplo mirabili Christus ore paterno processit, foecunda est sine partu virginitas, quam vtique Dominus dignatus se carnalem matrem habere virginitatis amore constituit,] & c. neque pigebit recensere alteram erutam e voluminibus exaratis calamo in membrana, quæ in Bibliotheca Barberina seruantur (horum alterum notatū

F

est

est numero 2394. aliud varijs pictum figuris; utrumque caractere Longobardico. En illam Remensi, & Rodradianæ omninò persimilem. [Apis omnibus, quæ subiectæ sunt homini animantibus antecellit; cum sit minima corporis paruitate, ingentes animos angusto versat in pectore, viribus imbecillis, sed fortis ingenio. Huic explorata temporum vice cum caniciem hyberna pruinosa posuerint, statim prodeundi ad laborem cura succedit; dispersæ illæ per agros libratis paululum pennis curibus suspensis insidunt, partim ore legere flosculos oneratae victualibus suis ad castra remeant, ibique aliæ inæstimabili arte cellulas tenaci glutino instruunt, aliæ liquentia mella stipant, aliæ vertunt flores in ceram, aliæ natos ore fingunt, aliæ collectis e folijs nectar includunt! O verè beata, & mirabilis Apis, cuius nec sexum masculi violant, fætus non quassant, nec filij destruunt castitatem. Sicut Beata Maria concepit virgo, virgo peperit, virgo permansit.] Esse dicitur & in sacramentario Grimoaldi, seu Grimoldi, forsan Grimaldi, Abbatis Canonici S. Galli, & Archicapellani Ludouici Pij Aug. à Meynardo, quin & alia à Petro Diacono Casinensi composita, qui anno 1130. vixit, uti testatur auctor Antiquitatum Liturgicarum e libello Diuinarum,
Hu-

Humanarumquè Observationum . vnde quot
 erant Ecclesiæ, quot Episcopi, quot Abbates,
 tot erant formulæ Benedictionum huius ce-
 rei . quod colligitur ex epistola S. Hierony-
 mo adscripta superius à me prolata . Idem Li-
 turgicarum auctor affirmat à S. Gregorio Na-
 zianzeno cereum Paschalem memorari; certè
 Antistes eloquentissimus oratione quarta de
 Pascha ita loquitur . *Heri præclarè à nobis, &
 propria, & publica luminum gestatione nox il-
 luminata fuit, confluentibus Dignitatibus, &
 plebe, omniquè genere hominum.* Apud quo-
 que in laudes effunditur in oratione in No-
 uam Dominicam numero 43. Patres Conci-
 lij Toletani, qui anno 597. conuenerunt c. 8.
 In peruigilijs Paschæ lucernam, & cereum pe-
 nes se benedici referunt, mandantquè intra
 Vigilias solemniter quoque Benedictionem
 illam peragi, propter gloriosum Noctis Pa-
 schalis Sacramentum; idque apud quasdam Ec-
 clesias Gallæciæ (sunt qui Galliæ legant, puta
 Narbonensis, cuius Episcopi Toletum ad Sy-
 nodos adibant, quia subdita Gotthis Regibus
 erat pars eius Prouinciæ, e Loaisa) in quibus
 omittebatur. Isidorus canonem exhibet, & ex
 illo Thomas Valdensis tomo 3. tit. 24. c. 166.
 Doctrinalis, vbi de Benedictione luminum, &
 candelabris. Cereus autem ille fuit significatus

à columna ignis, quæ præluxit Israëlitis iter in solitudine faciētibus noctu ex Amalario lib. 1. c. 18. de diuin. offic. vbi Benedictionem inferit cerei; vel à lucerna, quam commemorauit solitam accendi manè, ac vespere ante Arcam Testamenti in Sanctuario, e S. Augustino sermone 166. tertiæ partis de Dedicacione. mel quidem Diuinitatem Christi portendit, at cera Humanitatem, vti S. Gregorius in Homil. exponit, idemque prodit Amalarius addens accendi duos cereos lib. 1. c. 17. & 20. quod & obtinet in Pontificio Sacello. Sacramentarium S. Gregorij duos cereos illuminari narrat, quos tenent duo Notarij, vnus in dextro cornu altaris, & alter in sinistro, tum illa duo cereo. stata, quæ antea fuerant illuminata semper antè Pontificem procedere; vbi Meynardus ex more antiquo cereos arduentes Episcopis præferri probat, seu Lampadem à Lampadario passim per vicos, e Theodoret. lib. 5. Hist. c. 34. vbi de reditu S. Ioannis Chrysofomi, & e Meursio in Gloss. Græco-Barb. sed isti cerei non erant Paschales ritu solemnè Benedicti æuo S. Gregorij Magni. Qui Prudentij hynnum tertium, seu 5. Cathemerinon accipiunt de cereo Paschali, vt auctor Liturgicarum, Gretserus, Gauantus, & Theophilus Raynaldus lib. de Agnis Dei iure nuncupatus alter
Chal-

Chalcenterus, falluntur. Est enim (vt Meynardus detegit in Sacramentar. & ad § 2. c. 23. Regular. S. Benedicti) de lumine vespertino, quod olim quotidie in Ecclesia, solemniter etiam quodam ritu accendebatur, dicebaturque *ωχαρισια*, seu Psalmus *ἐπιλόχιος* e Davidicis 118. de quo S. Clemens lib. 8. c. 40. Constitut. S. Basilii ad Amphilocho. c. 29. & Interrog. 37. in Regul. & Cassian. lib. 2. recitabatur ille ad Solis occasum cum Deo agerentur gratiæ, e Sancto Ioanne Chrysoftomo ad illum Psalmum, & e S. Epiphanio; at à Latinis lucernarius, & lucernalis appellabatur. Profectò non diceret illam noctem Prudentius, si de cereo Paschali caneret, sed istam. Ad cereos istos Paschales collocandos in Vrbe præcipuè candelabra nõ lignea, neque Corinthia, seu Corinthio fusa ære, de quibus canit Martialis lib. 14. Epigr. 39. & 40. nec aurea, cuiusmodi erant illa Moysis, & Salomonis, ac Constantini, & Christianorum æuo S. Laurentij, & quæ ab eodem Constantino fuerunt donata S. Nicolao Myrensi, vt his inter sacrificandum vteretur, e Lipomano in eiusdẽ S. Nicolai vita l. 1. Vit. Sanctorum; sed lapidea, seu marmorea præalta, & ingentia quasi Colossæa constructa visuntur in Basilica S. Pauli (quamuis illi nunc præfixa sit Crux, idque fuerit extrà Ecclesiam erectũ,

& in circulo inferiori propè Basem adhuc legitur Leoninis versibus, & inconcinnis cōtexta Epigraphe. [Arbor poma gerit, arbor ego lumina gesto, Porto libamina, nuntio gaudia, sed die festo Surrexit Christus, nam talia lumina præsto.] In Basilica Liberiana, cuius de cereis iam proloquutus sum, in S. Laurentij in agro Verano, seu extra muros; in S. Apollinaris, in S. Pancratij, in S. Agnetis via Numantina, in SS. Nerei, & Achillei, & in S. Cæsarij Ecclesijs, supersunt in hisce duabus ambones, vt in S. Laurentij, & in S. Clemētis, atque S. Mariæ in Cosmedin, siue Cosmidy etiā, seu suggesta, & pulpita, quæ conscendebat lecturus Præfationem Diaconus, sicuti delineatū est minio, alijsque coloribus in perantiquo illo volumine Barberinæ Bibliothecæ, cui Pontificis Maximi, & Imperatoris, ac Episcopi, Comitum, & Leuitæ insunt imagines. Stat in ambone Leuita, ad quem vtriusque per gradus est ascensus, at Comes manu gestat accipitrem, vnde aucupem illum Imperatoris crediderim, qui Græcis præfectus *Ἰερανοτεγπιάς*, vulgò Falconarius Latinis. In æde Lauretana Virgini Dei Matri sacri Lychnuchi Angelorum specie oblatis sunt; ei enim sacrosancta lumina offerri cælituum par est, quæ à Deo lucem tenebris attulit, e Turfellino in ea Historia. Hierosolymis
ad

ad sanctum Christi sepulcrum, & Ecclesiam sanctæ Resurrectionis cereus diuinitus e cælo ignem concipiebat, & accendebantur lampades, seu per cælestem Nuntium, siue Angelum Paschali tempore, ex Urbani II. testimonio in Concilio Claromontano, vt alias retuli, perdurauitquè mirabile hoc incendium donec à Schismaticis occupata fuit Ecclesia, qui fraudulenter illud imitantur.

CAPVT SEPTIMVM.

EX illo itaque cereo Paschali extra Urbem particulæ (vt in Ordine Romano adnotatur, & post me in Corollario primo refert R.P. Raynaudus) eximi consueuere, detractæquè seruabantur & aduersùs infesta omnia, (putà) incendia, morbos, ruinas, naufragia, cæteraquè adhibebantur. Hinc in Benedictione Auberti effabatur Pötifex, seu Presbyter: [Quocumque loco ex huius aliquid sanctificationis fuerit mysterio deportatum expulsa Diabolicæ fraudis nequitia, virtus Tuæ Maiestatis assistat.] & liquet ex Ennodij Benedictione prima. [Et si quis hinc sumpserit aduersùs flabrorum, aduersùs spiritus procellarū, Tua iussa faciens, sit illi singulare perfugium, sit murus ab hoste fidelibus, Tu Resurrectionis Tuæ tempore, quo vernat anni reuiuiscens infantia

tia, sumptam ex hoc contrà procellas, & omnes incurfus fac dimicare particulam.] Neque dubium est quin e cereo Paschali fuerit excerpta cera, quæ delata e templo S. Martini Turonis, iniectaque igni flammanti, liquefciendo (mirum dictu) grassans exstinxit incendium. quod recenset Coriolanus in Breuiar. Chronolog. ad annum 64. e lib. 6. de miracul. Sancti Martini à Paulino Petrocoriensi, at e Gregorio Turonensi lib. 2. de illis Cardinalis Baronius ad annum 58. Ceram, quæ pallula fuerat inuoluta, templo S. Galli, quamuis nondum illata, quia ipsi destinata erat, permansisse in horrendo incendio illasam Vvalafridus testatur in Actis S. Galli. Ceream tabellam, seu Diptychon, in quo S. Odulphus nomina eorum, pro quibus orabat, describere solitus erat, ignis cellam peruadens, & depascens nec attingit, Surio auctore. Ex Ordine Romano, quem abs Apostolis traditum quasi per manus (nam S. Paulus 1. ad Corinth. c. 11. cætera se dispositurum spononderat) Gelasius Papa concinnavit anno 492. discimus hunc Ordinem Benedicendi Cerei solitum agi in forensibus Ciuitatis; intrà Ciuitatem Romanam non sic. [Mane itaque primo venit Archidiaconus in Ecclesiam, & fundit ceram in vas mundum maius, & miscitat ibidem oleum, & benedicit

ce-

ceram, & ex ea fundit similitudinem Agnorum, & seruat ea in loco mundo.] Hæc tit. de Sabbato sancto, seu ordine Benedicendi cerei, & post tit. in octauis Paschæ. [In Dominica post Albas infrà Ciuitatem Romanam dantur Agni Dei ab Archidiacono post Missam, & Communionem populo, & ex eis faciunt infrà domos suas incensum accendi ad suffumigandum in domibus suis pro quacunque necessitate: similiter & in suburbanis necessitatibus de cereo Benedicto faciunt, ad suffumigandum scilicet in domibus suis, seu ponendum in agris, vel vineis, propter illusiones Diabolicas, siue cōtrà fulgura, & tonitrua.] Apud Albinum, siue Alcuinum, & Amalarium, hæc proferuntur, inque libro vetusto, cui titulus *Fragmenta Caroli M. à Lazio in lucem edita*, quique continet eadem, quæ Albinus, nisi quod additur in margine. Agnos Dei fieri e butyro in Germania. apud Panuinium itidem in *Notis ad Liturgias, & Cæremonialia Cod. m. s.* [Archidiaconus ingrediebatur Ecclesiã, ceramquè in vase mundo liquefactam cū oleo miscebat, eamquè Benedicens in Agnorum effigiem efformabat, quos in octaua Paschæ post Communionem fidelibus distribuebat, qui eos pro quacunque necessitate in suis ædibus ad suffumigandum incendebant.] Sic & cerei *Liberia.*

beriani virtute spectra, calamitatesquè pellebantur; vti Paschalis Hierosolymitani cera, cuius portiuncula seruatur adhuc Vasionense in Ecclesia inter Ceimelia, & Lipsana sacra. Meynardus quidem Agnorum cereorum ritum putat Romæ coepisse, cum desijt cerei Paschalis benedicendi ritus, & consuetudo, hoc est antè Zosimum Papam, qui anno 417. sedit, & à quo constitutum fuit vt cereus Paschalis Benediceretur per Parochias, e Pontificali libro. Cum enim Romæ Agni e cera oleo subacta effingerentur, & pia, religiosaque Encaustice Benedicerentur, vice nempe illarum particularum, quæ Paschali e cereo eruebantur, vti solempne fuit Ecclesiæ Romanæ magnificentiùs, & illustriùs omnia perficere, quodque vbique gentium ad cultum Diuinum vsurpabatur in melius versum, atque celebriùs exornatum, cohonestare, ac decorare. Consuetudo Paschalis Cerei Benedicendi exolebat intermissa in Parochijs forensibus, seu in Suburbanis Ecclesijs. Certè in cella Regis Franciæ reperta Bulla gemmis intertexta eas litteras continens MARIA NOSTRA FLORENTISSIMA probat vsum cereorum Agnorum Zosimo antiquiorem, vt iam notavi, & astipulatur Lucius Faunus lib. 5. de Antiq. Urb. Desuescebat (inquam) Benedictio cerei Sabba-

to sancto . Eam igitur retineri mandauit, obseruarique per Parochias, siue in superscriptis forensibus, & suburbanis Ecclesijs; quod ansam præbuit nonnullis affirmandi Zosimum auctorem fuisse Benedicendi cereum Paschalem, & Alcuinus c.2. de Sabbato sancto de Diuin. Offic. ac Amalarius c.18. tribuunt tantum Zosimo Decretum, quo iubetur Benedici cereus per Parochias, ipsique addi, ac inseri Thuris frustula quinque, vt designent totidem vulnera Christi Domini, quæ resurgens seruauit, vt in libro de Clauis Crucis Domini retuli, vel vt denotent aromata, quæ comparant vnguentiferæ mulieres vt eius corpus delinirent, e Durando, Amalario, & Valramo, ac Photio in *μυριοβιβλω*, vbi de Modesto. Anno Christi 462. Gelasio sedente perstabat Agnorum cereorum vsus, vt mox patuit ex Ordine Romano, oleum verò illis affusum ad annum 598. seu 600. iussu S. Gregorij M. Papæ, constat ex Alcuino, & Amalario, quando mysteria Paschalis Agni reserauit, ab eoque duos Agnos auro inclusos Agilulpho Regi Longobardorum missos, qui Modoëtiæ asseruantur, Torrigius in Crypt. Vatican. prodit. Oleum nempe S. Crucis, ita enim Chrisma sanctum vocare videtur S. Gregorius lib.7. epist. 34. quòd eo Ecclesia vti soleret, vt animaduertit

Car-

Cardinalis Baronius ad annum 324. seu Benedictum. imò nomine olei arguit eruditè R. P. Raynaudus lectionis vir inexhaustæ Chrisma intelligendum; Balsamus verò, ut in Urbani V. Carmine legitur, siue potius Opobalsamum, sicuti canit Estius, adhibetur, quando neque sine illo Chrisma conficitur, olei vice Lampadibus infusum superius edocui. Lumini vespertino insuper primæui Christiani admiscebant Chrisma, quod innuit Prudentius hisce versibus. *Lumen, quod famulans offero, suscipe tinctum pacifici Chrysmatis unguine*, nisi de se tincto, & uncto canat, id est, baptizato, & confirmato. Non ambigendum ex his sub Gregorio M. usum Agnorum cereorum in Ecclesia Lateranense viguisse, idque abundè probatum est, & ordinem Romanum ipse seruauit, & interpolauit; Paschalis verò cerei benedicendi ritum in Parochijs tantum forensibus fuisse retentum. Itaque Theodorus Papa, qui anno Epochæ Christianæ 640. præfuit Ecclesiæ Romanæ, renouauit, & reuocauit hunc ritum Benedicendi cerei Lateranense in Basilica. Hinc errant Martinus Polonus, & alij, qui adscribunt huic Theodoro institutum Benedicendi cerei: fallitur in primis Fauchetus, qui feram istam consuetudinem, tardèque constitutam affirmat in Annal. Franc. Theodorus enim

enim cerei Benedictionem cum vsu Benedi-
tionis Agnorum coniungens restituit. Leo
dehinc Papa III. Carolo Magno Imperatoria
Corona donato Agnum Dei vnum obtulit, te-
ste Scortia in Theorematis circum annum
796. vti putant Horoscus, & Frusius, qui mis-
sum autumant, vti Torrigius referens ad an-
num 787. Cæterum ex Albino, & Amalario
consequitur eo tempore, proximoquè Agno-
rum Dei vsum perseuerasse nempe Caroli M.
& Ludouici Pij Augg. æuo, e Benedicto Ca-
nonico S. Petri, ad annum 1140. e Cencio
Camerario, ad annum 1192. Hos verò addu-
xi superiori Corollario. anno 1627. Romæ cū
disijceretur summum fastigium Turris Comi-
tum, quæ ruinam, casumquè minabatur, iussu
Excellentissimi Ducis Poli Lotharij e nobilif-
sima illa gente, repertum fuit inter macerias
vas e creta ollæ instar, cui cereus inerat Orbis
maiusculus, sed contractus cum superstitibus
hisce litteris ECCE, quas sequebantur haud
dubiè istæ AGNVS DEI, sed comminutæ
fuerant, doctiquè Antiquarij consenserunt abs
Innocentio III. Papa conditore Turris pin-
nis fuisse inditum aduersus procellas, & ful-
mina, dum Durandus Mimatensis Episcopus
florebat ad annum 1286. Agnos consecrabat
cereos Summus Pontifex, vt ex ipso claret in
Ra-

Be-
R.
rif-
Vr-
pal-
do
ce
ini
mi-
hif-
fus-
nifi
o, &
re-
cle-
ba-
it,
edi-
bus
qui
cle-
ri-
sili-
qui
di-
qui
sti-
rus

Rationali . sub Ioanne XXII. Benedicto XII. & Clemente VI. Cæremonia illa obseruata fuit: post Vrbanus V. misit tres Agnos ad Ioannem Palæologum Imperatorem Constantinopolitanum, & versibus ritum istum insigniuit, vt Bzouius asserit, quos & Ioannes de Glen recenset in Historia Pontif. e Cæremoniali S. R. E. libro . R. P. Raynaudus illos concinnat, nihilofeciùs Benedicebatur cereus Paschalis, tantumquè ardebat per octauas Paschæ Romæ in Lateranense, sicut in Parochijs, quod colligitur vt e Ritualibus libris, sic ex Ordine Romano, quia per Octauas illas ex eo segmenta distribui mandantur. in Annalibus Minorum traditur à laudatissimo P. Vvadingo in Comitijs Ord. S. Frãcisçi Pisãnis, quibus S. Bonauentura Minister Generalis præfuit ad annũ 1263. statutum vt accensus flagraret vsque ad solemnitatem Ascensionis in Missis saltem solemnibus, festiuis diebus. idque obseruatur etiamnum, quia tunc Dominus videri desijt in terris corpore, cum ad Coelos euectus propria virtute conscendit, illudque intulit, & immisit in æternæ gloriæ possessionem. Thomas Valdensis ait non esse necessum, vt inscribatur cereo numerus annorum ab Orbe condito, quia multis in terris (vt loquitur) ei nihil inscribitur: tamen e S. Thoma Aquinate Quodlibet.

libet. 3. annus ille describatur in tabella, quæ titulum Crucis notabat, vt apud Durandum legi. Monachi Cistercienses annum Incarnationis, Epactam, & Indictionem exarare solent: Beda inscribi solitum annum Resurrectionis tradit: in Codicibus Remensi, & Ratoldi præcipitur, vt fiat Crux de incenso in cereo, noteturquè annus Domini cum A. & ω. Sed annum Incarnati Verbi, & annum ab Orbe condito recurrentem exprimi voluit doctissimus Carolus Moronus Canonicus Basilicæ S. Laurentij, Eminentissimi Cardinalis Frãncisci Barberini Bibliothecarius, & verè spirans Bibliotheca. Cerei Paschalis prolixiorẽ Inscriptiõnem e Bibliotheca Floriacensẽ R. P. Menochius in suis Storeis par. 5. c. 40. exhibet.

CAPVT OCTAVVM.

O Misso cereo Paschali, ad Agnos reuertor, quorum materies cera est, Chrisma, seu oleum Benedictum cum Balsamo, & aqua, vt consentit & P. Raynaudus, de aqua tamen, deque immergendis illi Agnis, & extrahendis in Ordine Romano ne verbum quidem. vnde cum Panuino crediderim id cœptum, posteaquam solemnis mos publicè Baptizandi fideles in Paschate desijt, nisi potiùs dum vsurpabatur

batur vterque ritus cerei, & Agnorum, exortum est, imitando immersionem, ac extractionem cerei ex aqua; vel cum intermissa fuit ipsius cerei Benedictio, vsque ad Theodorum Papam, eius vice Agnos immergendo, & extrahendo. Hic enim aqua hærere cogimur, tantumquæ conijcere licet, nec in hoc vado dux ullus est. Pontifex equidem cum Cardinalibus, secundùm Rituales libros à tribus, quatuorue sæculis conscriptos, immergit cereos Agnos aquæ Benedictæ in peluibus capacioribus, tum extrahit cum cochlearibus colatorijs ex argento. Forma est Benedictio, seu Consecratio, quæ peragitur formulis precum ad Deum conceptis, quas olim fundebat Archidiaconus Sabbatho sancto, qui dein Agnos distribuebat Dominica in Albis, nunc ipse Summus Pontifex per dies Hebdomadæ Paschalis Benedictioem illam, seu Consecrationem perficit, Agnos abluens sacratis aquis, & recitans preces cum Cardinalibus, quas fusè prosequitur Christophorus Marcellus electus Archiepiscopus Corcyrensis lib. 1. sacr. Cærimon. c. 8. & lib. 2. c. 6. tum Sabbatho in Albis diuidit eos Clero, & populo. Cæremoniæ variæ, seu ritus, qui obseruantur, ab eodem difertè præscripti sunt, & in antiquis Codicibus librorum Ritualium tam Vaticanæ, quam

Bar-

Barberinæ Bibliothecæ. De schedulis affigi solitis superius dictum est. Tempus præstitutum fuit Sabbatum primum post Pascha, quod in Albis dicitur, manè primo, distributioni; anteriores verò Paschalis Hebdomadæ dies, consecrationi, quam in illis exsequitur Pontifex anno primo Pontificatus, ac deinceps septimo quoque. Gregorius XIII. & primo, & septimo anno Pontificatus Agnis benedixit, & 305. capfas illis toties repleuit, e quibus plurimos Cardinalibus, Episcopis, Prælati, populoquè dedit, ac Principibus viris, perque omnes Christiani Orbis Prouincias misit. Præste-Ianni etiã Abyffinorum Regi vnum porrigi iussit; ille verò piè, reuerenterquè accepit, auctore Scortia in Theoremat. Sacrauit & Paulus V. Agnos e cera effictos, vt refert Laurus lib. de Annul. pronub. Virg. Erogat Agnos cereos Pontifex, si sacra celebret ipse, post inuocatum ter Agnũ clamando, Agnus Dei, sicut in Angelico Hymno, & in Litanis, non Agne Dei, vti cauillantur Grammaticastri, tricanturquè pronuntia dum in casu vocandi, quos refellit Serarius lib. 6. Litan. quin & in vocatio Deus ad euitãdam Cacophoniã enuntiari solet. In sacrorum solènijs, ex instituto Sergij Primi, propter trinam Hostiæ diuisæ à Sacerdote portionem ter acclamatur *Agnus Dei*, teste Card. Baronio ad

G

annum

annum 700. nam in Liturgia S. Petri antea tantum semel proferebatur, ter etiam respondebatur ex eodem instituto, *Miserere nobis*, vt in Basilica Lateranense, tamquam aulæ coelestis simulacro, ac effigie, vbi vera pax, adhuc mos est, ex Iuone Carnotensi lib. de conuen. nou. & vet. Testam. Alberto de Offic. Miss. Durand. c. 52. Rational. propter varia deinde bella, & præsertim ad sedandum, & extinguendum atrox, & cruentum, ac internecinum bellum, quod inter Anglos, Gallosquè recruduerat, Ioannes XXII. edixit, vt tertia responsio verteretur in *Dona nobis pacem*, ex Angelo Rocca lib. 1. c. 18. de Campan. sin Pontifex nõ celebraret, sacris operabatur Prior Episcoporum, idque muneris ipsi incumbit; illisque cõpletis, Agni Dei expendebantur, vt aiunt Rituales Scriptores. Locus, in quo Benedicuntur Agni Dei, nunc est Aula, seu Procœton Pontificis in Palatio Vaticano, vel Quirinali: ibi erigitur ara, & instruitur, ac ornatur, ad quam Pontifex fundit preces; olim erat ipsa Basilica Lateranensis, vbi Statio habebatur, & augustiorem in modum ritus illos obire Summus Pontifex consueuerat, vti notat Illustrissimus Cæsar Rasponus in libris de Lateranense Basilica, in quibus elegantissimè de Agnis Dei disserit. At locus, in quo distribuuntur, est

est Sacellum Pontificum, in quo sacra celebrantur, siue Vaticanum, siue Quirinale. Fuit quōdam Lateranensis Basilica, cui Sacella ista successerunt, ex quo Pontifices Auenioni subsidentes, quas obire non poterant Stationes intermiserunt, & Ecclesiarum vice, quas lustrare religiosè, & in quibus sacra peragere moris erat, Sacella in Auenionensi Palatio excitari, ibique ea munia perfecerunt. Qui postea Romam redierunt, & ibi resederunt, imitati Antecessores Auenionis inquilinos, Sacella quoque construxerunt nouis in Palatijs, vbi sacra fierent, Stationibus, ad quas solemniter procedebatur, omissis hucusque; nisi quod Sixtus Quintus eas renouare nisus est. Cardinales, & Episcopi, si Pontifex celebrat solemniter, adstant parati: sin, Cardinalium Prior sacris litant cum cappis, seu byrrhis suis vsque ad inuocationem Agni, tunc parant se, sui quisque scilicet ordinis induit vestimēta, Episcopi pluuialia, casulas Presbyteri, dalmaticas Diaconi, & accedunt ad Pontificem, qui Agnos illis porrigit, & omnibus consistentibus in Capella intra Regias tantum, duos cuilibet Prælato, & alijs vnum, nunc autem fasciculos papyro, & gossipio quasi pelle, ac vellere obuolutos maiores, minoresuè pro cuiusque dignitate. Sunt autem Regiæ non portæ tantum, vt aliqui

explicant æneas Regias à Leone III. positas in Monasterio S. Stephani cata Galla Patricia, & apud Anastasium etiam in Conone, Gregorium Turonensem lib. 4. c. 13. Vitæ S. Mariæ Aegyptiæ auctorem c. 5. sed cancelli, quibus Episcopi, Presbyteri, Clerici, & honorati, à reliqua plebe secernuntur. Effingebantur Agni Dei dudum, & efformabantur ab Archidiacono, tum à Subdiaconis Apostolicis, dein ab Acolythis, mox à Sacrista; qui parabant typos, & formas æneas, ferreasque, & imprimebant illis ceram. Insculptæ his erant Agnorum imagines cum Cruce, vnde illis nomen, aut Christi Domini, vel Deiparæ Virginis, siue aliorum Sanctorum, variaque mysteria, vt e cera exhiberentur; quod factitatur hæctenus à Monachis S. Bernardi Congregationis Fuliënsis, qui vti præmonui, eo funguntur munere, ac officio. Cur orbicularis, ac rotunda, siue ouata forma fuerit Agnis Dei potius aptata; multis argumentis prætermisissis, fatiùs ducam proferre Alphonsi Salmeronis Presbyteri & Soc. Iesu clarissimi doctrina, & sanctimonia, verba, ille in epist. data Neapoli die S. Marci anno 1572. ad Antonium Cardinalem Carasam inter alia exarat ista. [Quod scribis de distribuendis Agnis Dei in Patres à Te nominatos, id quidem à me fiet diligenter, ac fideliter,

ter,

ter, deinde quanto est illud præferendum magis, quod Tu magnus in Ecclesia Dei Princeps magna ex caritate, magno sanè, sacroquè ac præclaro nos affeceris munere, postea neque rursus exiguum, paruum, aut leuidense quid; sed præclarum, excelsum, ac magnificum tale donum esse existimamus. nam vt omittam, communes illas, & omnibus notas huius rei ad nos missas virtutes, ac fructus; sanè illo ad assiduam Christi innocentissimi Agni pro nobis in Cruce immolati memoriam colendam excitamur, & ad imitandam illius mansuetudinem, innocentiam, simplicitatem, atque adedò iugem nostrum ipsorum oblationem spiritalem, atque immolationem Deo præstandã erudimur. Habent etiam peculiarem significationem, & gratiam ouatæ formæ Agni Dei, quòd collo appensi gestari facilè valeant, vt quemadmodum Sanctissima Deipara Iesum infantem brachijs suis, & pectori admotum gestabat, illoq. quasi delicatissimo, ac fortissimo clypeo seipsam muniebat; ita nos delicias has, quæ Christum referunt, & suauissimum pondus, quo ab omnibus aduersis protecti esse valeamus, summa volūtate portemus. Si quos igitur in his planè heroicis, & excellētibus virtutibus progressus fecerimus, tãti doni gratia cõmonetacti partē **Te non minimã habiturũ profitebimur.**]

CAPVT NONVM.

SEd Agni Dei potissimū in speciem Agnorū finguntur, eaque forma ipsis præcipuè inuritur varijs de causis, e quibus nonnullas Benedictus Canonicus attulit, quasque repetere putidum esset, ac tautologum. Attexam igitur alias. Symbolum nempe Agnum esse filij Dei, ex vsu Hebræorum rei pecuariæ addictorum, & pastorum, vt ipsi confitebantur c. 46. & 47. Genes. hinc apud illos Agnus idem est, quod filius, in Psalmo quidem 28. duplex retinetur versio. *Afferte Domino filij Dei, Afferte Domino filios arietum*: nam eisdem litteris significantur filij Dei, & filij arietum, siue Agni Hebraicè. Raynaudus fusissimè de Christianis, qui filij Dei adoptiui sunt, & imagines quædam Christi filij naturalis Dei viuæ, vnde in vetustis picturis, & musuis passim delineantur, & pinguntur Agnorum specie, & vocitantur Agni Christiani, Christianæquè Agnæ, & propria nomina sunt Christianus, & Christiana, vt Christinus, & Christina. Agna quoque filiam significat, & Natalem, ac Renatā. Agneli dicuntur in primis, qui sunt recens tincti, seu Baptizati. ΑΓΝΟΣ, id est, vitex, & ΑΓΝΟΣ, id est, castus confusi, quia Græca vocabula sine accen-

accentibus. olim scribebantur, e Iosepho Scaligero in Not. ad Euseb. Chronic. Est autem vitex frutex felix, & amaritudine sua excitat ad castitatem, mansuetudinem, simplicitatem, aliasque virtutes. Solebantque Matronæ Athenienses in Thesmophorijs ἀγρεύειν, seu in castro Cereris agere, & ideo ἀγρὴ καὶ κορύζης folia sibi substernere e Casaubon. ad Idyll. Theocrit. & Ios. Scaliger. in Varron. Amara quidem est castitas, sed dulcedinem incredibilem affert. In Agnis Dei cera corpus Christi, animam aqua, balsamum Diuinitatem, chrisma vnionem hypostaticā denotant: præsignauit olim Christi humanitatem aries in sacrificio Isaac vnigeniti, dilectique filij, qui eius vice fuit ab Abrahamo immolatus Deo, vnde distichon illud rude at priscum, atque Mysticum, *Nil Isaac patitur, aries dum victima; Christi Nil Deitas patitur, cum patiatur homo.* Verum quam purius expressit Agnus, quē Moyses abs Israelitis in Phase, seu Paschatis celebritate coqui, & comedi statuit, quemque non coquendum ab Herode scilicet in lacte matris suæ, siue à bimatu, & infra, sicuti veruit Deuteron. c. 14. ita prædixit; at in ara Crucis torridum Sacerdotem, hostiamque fuisse Numini acceptissimam ad expianda mortalium peccata, odorante Domino suauitatem odoris, agnoscimus, &

prædicamus. Ne verò loca Isaiæ, & Hieremiæ proferam, quæ congeffit S. Gregorius Nazianzenus oratione 42. in Pascha, vbi Christi, & Agni parallelum eloquentissimè describit. Protenso digito indice Ioannes Baptista, & Præcursor, quem descripsit indice, pollicequè adductis Ioannes Euangelista, & Apostolus c. 1. Apocalyps. & epist. 1. c. 1. Andreas vtique Apostolus fratri suo Petro, qui minor ætate, ac vocatione posterior, sed dignitate maior, Apostolorum quippe *Coryphæus*, vt consonat. Petrus *quasi Agnum immaculatum Christum* vocat epist. 1. c. 1. Andreas Aegææ Proconsuli respondit: *Se quotidie Deo immolare immaculatū Agnum in altari, quem posteaquam omnis erudentium populus manducauit, Agnus, qui sacrificatus est, integer perseuerat, & viuus*, vt habent Acta Passionis S. Andree à Presbyteris Achaia perscripta. *Episcopus* (vti scribit S. Hieronymus in epist. ad Fabiolam) *carnes Agni ore sacro conficit*, id est Christi. Pierius Valerianus docet in Hieroglyphicis, Christum significatū per Agnum purpureum, quia sanguine suo profuso purpuratus nos redemit, vt effatur S. Augustinus serm. de Cain, & Abel, & in Ioan. & Rupertus Abbas Tuitien. lib. 3. c. 11. de Victor. verb. Dei egregiè, per Paschalem præsertim e S. Augustino lib. 2. sentent. seu Quæst.

Anto-

Antonius Brixianus in Commentar. Symbolic.
 Agnum visum super altari Card. Petrus Da-
 miani prodit lib. 6. epist. 25. In labro fontis
 Lateranensis Agnus ex auro purissimo pensans
 libras 30. fundebat aquam sub Constantino
 Aug. e Baronio. in Apfide Templi SS. Cosmæ,
 & Damiani Romæ tempore Felicis IV. Papæ
 constructa, Musiuoquè decorata, visuntur A-
 gni, qui sanctissimos Christi Apostolos exhi-
 bent, auctore Bosio lib. 6. cap. 12. *della Croce
 Trionfante*. At in Musiuo antiquæ Basilicæ
 S. Petri, quod Innocentius III. instauravit,
 hinc expressa erat Hierusalem, inde Bethlehē,
 ex utraque Agni exhibant, qui Christianos re-
 ferrent, pensilesquè ardebant in portis Lam-
 pades, quæ Fidei veræ lumen exortum, radiant-
 què signarent. In Baptisterio Cōstantini, quod
 omnibus suis ornamentis denudatum, quo tē-
 pore scribebat Panuinius, restituit nunquam
 satis laudandus, & omni laude maior glorio-
 sissimæ memoriæ Urbanus VIII. Pont. Max.
 & picturis, columnis, ac laqueari affabrè scul-
 pto, deauratoquè magnificè illustravit, incisi
 versus nuncupant Agnos luculenter primæ-
 uos Christianos e fonte Baptismi emergentes.
Circumdatquè rudes festis balatibus Agnos. apud
 Paulinum epist. ad S. Seuerum id probatur
 dilucidè. Ἀγνοὶ χερσοῦσαντοι panni erant, in-
 qui-

quibus Agni pictura texta visebatur, siue imago Agni, qua Iesus Christus Dominus noster verè demonstratur in *ἐπιτραχιλίῳ*, siue orario, quod Sacerdotes circa collum gestant, e Bullialdo in Nott. ad Histor. Ducæ. Narniæ super ianuam cryptæ S. Iuuenalis in marmore spectatur Crucis sculptura, & duorum Agnorum hinc inde sese respicientium, qui S. Casium, eiusquè coniugem Faustam denotant. erat ille Episcopus, & ista soror e coniuge facta, uti Therasia Paulino. Episcopus pallium habet humeris circumtectum, instar Pastoris imponentis humeris suis ouem, quam perdidit inuentam c. 15. S. Lucæ, ut explicat Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 136. cuiusmodi effigies erat incisa Calici, e Tertulliano lib. de pudicit. Card. Paleottus de Imagin. lib. 2. c. 48. Pallium illud e lana contextum Agnorū, quod Episcopis tribuitur ex privilegio, at Archiepiscopis ex dignitate tot tit. ext. de auctor. & usu Pall. Christum exprimit, qui hominem errantem in cælum reportauit quibus humeris Crucem tulit. Sumitur ex altari S. Petri, cui superponitur. ut in lib. 1. sect. 9. c. 2. Cæremon. S. R. E. Agni, e quorum lana cum alia mista pertexebantur pallia Episcopalia nutriebantur olim Romæ à Monialibus Monasterij Sancti Andrea, quod erat inter S. Marcelli Ecclesiam,

fiam, & Basilicam SS. Apostolorum, ad quam propiùs accedebat, & in quo erat Oratorium S. Thomæ, vbi vestem ad altaris vsum obtulit Stephanus Papa VI. anno circiter 885. & eligebantur candidi, ac sine macula. Postea cura translata fuit ad Moniales S. Agnetis via Numentana extra Urbem; hodie spectat ad Virgines Deo deuotas, & Moniales S. Franciscæ, seu Turris Speculi: dūquē canitur Agnus Dei inter Missarum solemnias, offeruntur Agni super altare. Sed plura Panuinius in *ψ*. Pallium Interpret. voc. obscur. Eccles. & ego in Diatriba, quam de pallio, vestibusquē sacris cōfarcinaui. Vti Thomas Morus pro baculo Pastoralis Episcopis cereū adsignauit in sua *Vtopia*, ita Horoscus pro vellere aureo, seu torque, quo Rex Hispaniæ, vt heres Burgundiæ Ducum, fidos, delectosquē consuevit Equites insignire, tribuit Episcopis Agnos Dei. Equestris aurei Velleris ordinem instituit Philippus Bonus Dux Burgundiæ anno 1431 a Vvendelino in Encæn; siue illud vellus à Gedeone, siue ab Iasone mutuatus sit, vt visum Genebrardo in Chronograph. Gulielmus Baldesanus ad Thebæos milites retulit e Pancirolo in c.48. Notit. Imper. Orient.

C A.

CAPVT DECIMVM.

ALtius originem Agnorum Dei perscrutari libet. Neque desunt, qui eos excogitatos arbitrentur, solemnemquè ritum ijs benedicendi, & eos gestandi, ad abolendam corruptelam, profanumquè morem, & consuetudinem prauam, ac supersticiosam tollendam ferendi *προβασκανία*, bullas re turpicula sæpius consignatas, & obscœna, Præbia, Phylacteria Magica, Encolpia, & Periapta, Charagmas, & torques, annulos, gemmas, & quæ Arabes perperam Græcissantes pro *πελειωμένοις* Talisman appellauerunt, de quibus & Diatribam cōscripsi. Bullam ceream Agni Dei e collo demissam vocat Franciscus Scorsius in Latio Christiano laudatquè Propertij versum, *Hic ubi bulla rudi demissa est aurea collo*. Sed quid opus erat, cum tam multa essent apud Christianos amuleta sacra etiam e collo pendula? Nam & Reliquiæ Sanctorum suspensæ ferebantur e collo, uti docet Loaisa in notis ad Concil. Hispan. & sacrosancta Eucharistia in pyxide appensa collo gestabatur, ita Saturus frater S. Ambrosij, ut ipse Sanctus testatur Orat. de illius obitu, ita Birinus Episcopus ab Honorio I. missus in Angliam gestasse illam traduntur à Coriolano
in

in Breuiar. Concill. Cruciculam argenteam Zacharias dispensator S. Ioannis Eleemonis Alexandrini Patriarchæ, e Leontio in eiusdem Sancti Vita, cuius successori Gregorius Magnus transmisit quoque *Crucem paruulam, in qua de catenis SS. Petri, & Pauli erat inserta. Benedictio, quæ assidue supponitur eius oculis*, lib. 11. epist. 49. & ad Dynamium Patricium Massiliæ Rectorem curantem Patrimonium S. Petri in Gallijs lib. 2. epist. 33. apud Baronium etiam ad annum 593. Crucem itidem paruulam, in qua *de catenis Petri beneficia sunt inserta, quæ illius quidem ad tempus ligauerunt, sed istius colta in perpetuum à peccatis soluant*. ipse S. Gregorius Crucem pectoralem ad collum ferre consueuerat Reliquijs Sanctorum referatam, comprehenditurquæ nomine Phylacteriorum apud Ioannem Diaconum in Vita Sancti Gregorij M. lib. 4. c. 20. apud Baronium insuper ad annum 604. Episcoporum collo appensam Crucē cum Reliquijs, catenulaquæ aurea obseruauit Filefacus de sacr. Episc. auctoritate. Ab antiquis vsque temporibus misit Phylacteria S. Gregorius M. ad Theodelindam Longobardorum Reginā, similia lib. 12. epist. 7. & Crucem, cui eius, in qua Christus pependit, lignum erat inditum, Adulouvaldo filio; at Recaredo Hispaniæ Regi *clauim paruulam à*
sacra-

sacratissimo Beati Petri Apostoli corpore sumptam, in qua inest ferrum de catenis eius inclusum; ut quod collum illius ad Martyrium ligauerat, eius collum ab omnibus peccatis soluat lib.7. epist.26. & apud Baronium ad annum 599. ne quid dicam de gemmis annulorum, in quibus primæui Christiani curabant insculpi, vel incidi naues, columbas, anchoras, pisces, piscatores, ut meminissent Apostolorum, & Christi potius, Græcè namque *ιχθυς* dictus fuit: eum, si expendantur singulæ litteræ, conficiant initia uocum. IHCOTC. XPICTOC. ΘΕΟΥ ΥΙΟC. ΣΩΤΗΡ. & Christianos in aqua Baptismi natos significaret e Clemente Alexandrino lib.3. c.11. Pædagog. Tertullian. lib. de Baptism. c.1. Optato Mileuitano, apud Rutgersium c.1. lib.6. var. Lect. neue in aures recenseam, de quibus mox agam, & ne immorer in exiguis imaginibus S. Meletij Antiocheni Archiepiscopi, quas in palis annulorum, in poculis, in phialis, in thalamorum parietibus expressas Antiocheni ferebant, e S. Ioan. Chrysoft. Homil. 45. de S. Meletio. aut in imaginibus paruulis Symeonis Stylitæ, quas Romani Opifices in omnium Officinarum vestibulis, & in porticibus affigebant hinc sibi auxilium, ac tutelam parantes, ut scribit Theodoretus in eius vita die 5. Ianuarij apud Surium, & refert

fert Cardinalis Baronius in Martyrolog. ne denique me demittam ad cucurbitas vasculorū, in quibus imprimebant Romani effigies Apostolorum. id testatur S. Hieronymus in c. 4. Ionæ, quæ Gaucomaria vocant, seu Cucumaria, & Galli *Coquemaris* à voce Cucumis, de qua Cuiacius c. 7. lib. 6. & c. 15. lib. 10. Observat. Iur. & Alciatus lib. 12. Parerg. de caucis, caucalis, seu caucalibus, vnde Gallorum *gobellets*, & Itolorum *boccali* trahuntur, copiosè Salmasius in Histor. Aug. & Rosvveydus in Onomast. ad Vitt. Pat. ego potius à bucca deduxerim. S. Cæcilia semper Euangelium Christi gerebat in pectore Act. Passion. vbi Bofius, & S. Barnabas, & collo appensum mulieres, de quibus S. Ioannes Chryf. Homil. 73. in Matth. & S. Thomas 1. 2. quæst. 96. art. 4. Successerunt SS. Petri, & Pauli stanneæ, & plumbeæ icunculæ, quæ Romæ Peregrinis solebant distribui, vt docet ex Innocentio III. Torrigius in Cryptis Vatic. sacra etiam ex ære, varijsque prætereà metallis Numismata, quæ Pius V. sanctissimæ memoriæ Pontifex induxit, vt in Belgio potissimum Catholici distinguerentur à Gueusijs Hæreticis numos plūbleos, & æreos collo apponentibus, vt auctor est Gabutius in Vita Pij V. lib. 6. c. 2. ac paupertatis falsa specie inhiantibus auro Ecclesiarum, quas spoliarūt,
& jm.

& impiè, ac sacrilegè denudantes expilarunt. de Bullis Pignor. in mensa Isiaca, & Ioa. Iacob Chifflet. in Anastaf. Childer. atque Antiquarij. De Phylacterijs, Ligaturis, Pyctaciolis, Breuiculis, & alijs remedijs superstitiosis S. Augustin. lib. 2. c. 26. & 29. de Doctrin. Christ. Gratianus in c. Romana 15. dist. c. si quis dist. 79. & tota caussa 26. quæst. 5. l. eorum, S. nullis, C. de Malef. & Math. Plutarch. Plin. Sospiter Charif. Ammian. Marcellin. Sammonic. Seren. Turneb. Casaubon. Ios. Scaliger. deque auertendo fascino, quo Agni quoque impetebantur, vnde apud Virgilium queritur Pastor. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat Agnos.* De amuletis, & periaptis Aegyptiorum, deque icunculis fictilibus, quæ reperiuntur in thoracibus cadauerum conditorum, R. P. Athanasius Kircherus Soc. Iesu Presbyter omnigenæ promus condus eruditionis Tom. 3. Oedip. Aegypt. Syntagm. 19. & Tom. 1. Syntagm. 1. c. 7. qui censet eas esse Teraphim, seu Idola Labani, de quibus c. 31. Genes. & ipse Syntag. 463. Sacerdotes Aegyptiorum in gemma exculptam veritatis effigiem e collo pendentem habuere ex Aelian. Polyh. l. 14. c. 35. & Diodor. Sicul. ac Iunio l. 2. de pictura vet. At Deus Opt. Max. iussit vt Pontifex Hebræorum Rationale portaret ante, & super pectus suum, quod

quod ex auro, Hiacynthis, purpura, cocco bis
 tincto, & bysso retorto constaret, intextis 12.
 gemmis, seu lapillis pretiosis, essetque affixum
 Superhumerali catenulis aureis, doctrinam-
 que ac veritatem contineret, vti describitur
 Exodi c. 12. vetus quidem est artificium Dia-
 boli, cuius innumerabiles exstant nocendi ar-
 tes, cerea signa effingere ad cruciandos, & ne-
 candos homines. Hypsipyle apud Ouidium
 in Epist. ad Iasonem canit de Medea. *Deuouet
 absentes, simulacraque cerea fingit, & medium
 tenues in iecur urget acus,* apud illum lib. 3. A-
 mor. Eleg. 6. *Sagaque Phœnicea defigit nomina
 cera,* cum eodem pentametro, Factor. etiam
 lib. 2. Horat. lib. 1. Satyr. 8. Virgil. Eclog. 8. vbi
 Seruius: *Limus ut hic durefcit, & hic ut cera li-
 quefcit.* M. Delrio lib. 3. Disquis. Magic. q. 3.
 sect. 1. par. 1. & q. 4. sect. 5. Crespet. de odio
 Satan. disc. 20. Paul. Aemyl. lib. 8. Hist. Franc.
 Junius lib. 3. de pictur. vet. Non tamen ad hæc
 depellenda, nec ad eliminandas, abigendasque
 superstitiones illas primario fuit inuectus in
 Ecclesiam Agnorum cereorum Dei vsus, ne-
 que vice Bullarum profanarum, & amuleto-
 rum dati fuerunt initio, nec ea mens directa
 fuit Romanorum Pontificum. nihilominus
 cum Agni Dei à Christianis gestati fuerunt e
 collo pensiles pia cum fiducia, & illa maleficia

H

re-

repressa sunt, ac contusa, & profana, superstitionisquæ amuleta, eorumquæ abusus penitus exoleuerunt cedente Cacodæmone potentia Diuinæ, & discussis, fugatisquæ præstigijs vanis, quibus tamquam offusa caligine ille humanis mentibus illudebat, ob splendorem irradiantem e Rationali veritatis, & doctrinæ, ex Agno nempe viuo cereorum Agnorum exemplari.

CAPVT VNDECIMVM.

O Pinati sunt alij Agnum Dei fuisse apud Christianos symbolum, & typum, seu figuram Agni Paschalis, quem solemnibus cū cæremonijs comedebant Hebræi, sicuti præscriptum erat c. 12. Exodi. Hos inter existit R. P. Vincentius Bonardus Ordinis Prædicatorum, cuius opus de Agnis Dei Italico conceptum idiomate, & editum Romæ anno 1586. in quarto, versumquæ in Gallicum prodijt, & Lugduni anno 1603. in octauo; eratquæ in Bibliotheca Cordesiana: Hic vero ad Episcopatum Hieracensem deinde prouectus est: Antonius Marsilius Columna Salernitanus Archiepiscopus sect. 3. Hydragiol. Benedictiones recensens, quibus Ecclesia vtitur ad sanctificationem, eiusque vim per Diuini auxilij imploratio-

rationem, adnumerat illis Benedictionem Agnorum e cereo Paschali à Romano Pontifice diffundi solitam, & istum Bonardum eorum originem disertè persequutum affirmat; Prætereà contendit Bonardus cereum Paschalem typum esse columnæ, quæ noctu deduxit Israelitas in solitudine, igneaquè præiuit, vti narratur c. 13. Exodi, exponitquè Amalarius c. 18. de Diu. Offic. & videtur alludere Præfatio, quam canit in Ecclesia Diaconus cereo Benedicens hisce verbis, *Sed iã columna huius præconia nouimus, quam in honorem Dei rutilans ignis, accendit.* Obseruat verè R. P. Raynaudus haud solitam Ecclesiam ritus Iudæorum, vel facta recolere, neque Cæremonias Ecclesiæ typos esse Cæremoniarum Synagogæ certum est, cum ipso in primo Concilio ab Apostolis habito Hierosolymis Actorum c. 16. iugum illud impositum populo duræ cervicis excutiendum, nec ab hominibus bonæ voluntatis, quibus in ortu Christi pacem nuntiarant Angeli, ferendum illi censuerint c. 2. ad Galat. cumque omnia Israelitis contingerent in figura, significarentque potiùs res à Christo gerendas, & portenderent Ecclesiæ mysteria: notat Genebrardus Archiepiscopus Aquësis Psal. mos plerosque inscriptos *εἰς τὸ πλὸς* ad finem, referri ad Ecclesiam, siue ad tempora Christi,

H 2 quæ

quæ appellantur à S. Ioanne epist. I. c. 2. nouissima, quia his nulla successura sunt, & in ipsis erit consummatio. lxx. Interpretes perpetuò reddiderunt, ad mysterium; in tit. Psal. 4. Rabbi Kimhi, ad futurum venire, seu ad Messiaë sæculum, deque vocatione gentium Theodoretus in c. 17. explanat. Christus profectò τέλος fuit, & πλήρωμα, seu plenitudo, & finis legis, e S. Paulo ad Roman. c. 10. ad quem, uelut ad centrum lineæ concurrunt ductæ à circumferentia; ita paginæ omnes, actusquæ antiqui foederis contenderunt, idque Christus Dominus insinuauit c. 16. S. Matthæi, & c. 5. S. Lucæ. dum ait: *Iota unum, aut unus apex non præteribit à lege donec omnia fiant*, & sæpius legitur in Euangelio, ut complerentur Scriptura, Cereus autem Paschalis Sabbato sancto sacratu, & Benedictus designat Christum electos deducentem ad cælestem Beatitatem, uti iam insinuauimus. Quamobrem labat hinc quoque ratio, quam afferunt illi, qui putant Agnos cereos effictos, ut essent iuge, ac quotidianum Baptismi Christiani monumentum, quia immerguntur Agni, quemadmodum cereus Paschalis, & in aquam demittuntur ad Baptismum Hebræorum *sub Moysse in nube, & in mari*, de quo loquitur Apostolus 1. ad Corinth. c. 10. adumbrandum, quæ fuit opinio Honorij Augusti-

sup

gusto-

gustodunensis lib. 3. Gemmæ c. 102. referente Raynaudo ; nam ex ipso Apostolo euincitur illa *Hebræis in figura nostrum facta esse, umbramquæ habebat lex futurorum bonorum* siue Christi c. 10. ad Hebræos. Honorius verò ille, qui anno 1220. floruit, nihil de Agnis Dei dicit, sed de cereo tantum Paschali loquitur; vt ad quartam sententiam progrediar, quæ ad istam tertiam accedit, debet quidem esse perpetua recordatio Baptismi, eamquæ summi ad vitam sanctiùs exigendam fore momenti iure merito perpenderunt Patres Concilij Parisiësis sub Ludouico Augusto, vtque assētiar Guidoni Aretino, qui ad annum 1024. vixit, in Micrologo, tradenti apud Romanos annotinū Pascha celebrari quasi diem anniuersarium Baptismi abs his, qui tincti fuerant in priori Paschate, anno redeunte, quique consequebatur; conueniebant enim isti simili die, offerebantque solemniter, sicut Episcopi Natalem Cathedræ, seu Pontificij sui diem, quo nempe fuerant electi, vel consecrati, consueuerant celebrare (vt inquit Raynaudus) sed Episcopis id erat facillimum, qui habebant eo die sermones ad populum, cuiusmodi exstant SS. Gregorij Nazianzeni, Eucherij, Augustini, atque Leonis, dicebantur ad ipsos Episcopos Panegyrici, vt Aurelio Episcopo Carthaginensi, Pe-

tro Rauennati, & Laurentio Mediolanensi, cogebant etiam Episcopi Synodos. ita S. Xystus, seu Sixtus Episcopus Romanus, S. Damasus, S. Hilarius, & Anastasius eius successores. Ferrar. lib. 21. c. 35. de rit. sacr. Concion. Cardinalis Baronius in Martyrol. die 18. Ianuarij, Rosvveyd. in epist. S. Paulini, Morin. lib. 2. Eccles. Liber. la Cerda c. 167. n. 18. Aduers. sacr. Sirmond. in Nott. ad Ennod. At singulis Christianis, qui huc illuc proficiscebantur, laboriosum, & dies ille, qui addictus fuisse dicitur Baptismo ab Ecclesia vniuersim quoad omnes in memoriam reuocando, si fuit Octaua Paschæ quotannis recurrens, seu Dominica in Albis, quæ vocatur ab Alcuino in epist. ad Carolum M. Pascha clausum, ita vt Pascha primarium, seu exemplar omnium Dominicarum situm esset inter Pascha Floridum à Richardo Victorino dictum, & Petitum ab Albino propter competentes; seu Ramalia, vel in Ramis Palmarum, ac inter Annotinum illud Pascha, quod anniuersarium Honorio supra scripto, & Νέα Κυριακή SS. Gregorio Nazianzeno Orat. 43. & Ioannis Chrysof. Orat. de nou. Domin. ac Syris e Schultingio, Testam. Syriac. ad c. 1. epist. S. Petri, & Vicecomit. l. 5. c. 53. de Antiq. Rit. Bapt. quasquæ medium interponeretur. Latinis profectò nuncupatur
Do-

Dominica in Albis, seu post Albas, vt loquitur in Sacramentario S. Gregorius M. vel Quasi modo, ab initiali Introitus Missæ; Albæ nimirum vestes deponebantur Sabbato anteriori à Neophytis, atque à ministris seruabantur e Victore Vticense lib. 3. de persecut. Vandolica. Etenim si dies aliquis propriè respondens annuæ celebritati Baptismi publici præstituendus erat, debuit is esse Sabbatum ipsum in Albis, aut Sabbatum antè Pascha, quo Baptismus publicus celebrabatur; sed & si fuit Octaua Paschæ, seu Dominica in Albis ad recolendam memoriam eius delecta, quod auctorum superscriptorum testimonio, Honorij nempe Augustodunensis, & Guidonis Aretini asseritur, nõ tamen inde cõsequitur ea de causa distributos fuisse illa Dñica olim ab Archidiacono Agnos Dei, distinguenda nãque sunt tempora, vt infra demonstrabimus. Hanc tamen sententiam amplexus est Raynaudus, voluitquè ista Dominica in Albis, ob solemnem, & annuam recordationem Baptismi publici distribui Agnos cereos, vt his quasi aptissimis symbolis Christus designaretur, siue incarnatum, passumquè Verbum, ipsiusque regnantis gloria connotaretur, cui nomen dederant initiati, & ipsum met pridem professi, atque in Baptismo e Christo, & Ecclesia nati, vnde perele-

H

gan.

ganter, ac eruditè differit de Christi conu-
 bio cum Ecclesia, de natorum Horoscopo,
 ac nobilitate, deque officijs erga patrem, ma-
 trem, fratres, atque seipſos opus quasi tesella-
 tum e varijs Sanctorum Patrum sententijs ad-
 mirabili arte contexit. Ego ipsi Raynaudo
 amicitia coniunctissimus, eiusque doctrinæ ad-
 mirator, & cultor confido mihi facilè ab eo
 condonatum iri, si hanc eius sententiam haud
 sequar, quippe quæ nec Agnorum originem
 detegit, antiquior quippe, Apostolicisque tem-
 poribus coæua, & suppar fuit, neque declarat
 perspicuè, ac dilucidè, verùm symbolicè, mysti-
 cèque potissimùm Agnorum significationes
 explicat; neque probationem vllam affert, e
 qua liqueat ob illam festiuitatem anniuersa-
 riam Baptismi, Dominica post Albas, Agnos
 Dei fuisse datos à Pontifice illis, qui antè an-
 num fuerant Baptizati, neque verò afferre po-
 test, cum festiuitas hæc recentior sit Agnorum
 largitione; quæ illam decem ferè sæculis præ-
 cessit. Est & amica contentio, ἀγάθη δ' ἐπίς ἢ δὲ
 βρότοις. pangit Hesiodus quin etiam opinionū
 dissimilitudo tantum abest à similitate, vt sæ-
 pissimè non modò qui sententia discrepant in
 amore consentiant, sed etiam, qui exercent
 ipsi similitates iudicio congruant, imò quod
 Card. Baronius in Martyrolog. Rom. die 28.

April.

April. de se, deque Hieron. Rubeo Rauennatis Historiæ scriptore disertissimo perscripsit, si suboriatur inter nos aliqua contentio, non inde (vt assolet) liuor, vel æmulatio intercedet; quin veluti tenacioribus quibusdam amoris vinculis mutua inter nos beneuolentia stringetur. Doleo tamen non parum quod toties, tamquæ acerbè carpat, amariusquæ traducat Panuinium, præsertim quod existimari Agnorum immersionem successisse Cathecumenorum Baptismo publico, cum tamen non valdè distet Raynaudi opinio, dum sentit ad memoriam annuam Baptismi publici dispersitos Agnos fidelibus, huius enim memoriæ celebritas fuit instituta ferius, diuquæ post desuetudinē Baptismi publici, qui sub Carolo M. & Ludouico Pio non vsurpabatur, cū paruuli Baptizarentur ob pericula, nec differretur Baptismus, rariquæ adulti tingerentur: Quando autem Sabbato Paschali quotannis Baptismus publicus peragebatur, quod nemo inficiabit: Nonne superuacaneum erat illius suscepti diē anniuersarium indicere, quid enim erat necessum memoriam Baptismi publici renouare, cum Baptismus repeteretur, dumquæ sicut anno anteriori ministratus, impensuquæ fuerat, ita posteriori conferebatur alijs fidelibus, præsens præteriti memoriam satis

susci-

suscitabat, & refricabat. Certè sicubi hallu-
 cinatus est Panuinius, meretur tamen veniam,
 vt qui tot Scriptores, quorum opera post obi-
 tum eius emerferunt, perlegere non potuit,
 nec lucubrations suas retractare præ illarum
 multitudine, præque vitæ breuitate, cum præ-
 reptus sit immatura morte, annoque ætatis
 xxxix. vt in eius Epitaphio legitur Romæ
 in S. Augustini, absumptus, imò promeretur
 laudes, & præmia; quisquis autem Ecclesiasticã
 callere cupit Historiam, eius monumenta per-
 uoluat, plurimumquè se illi debere agnoscat,
 primus quidem glaciẽ (vt ita dicã) seruit, viasq.
 nullius pede tritas princeps ingressus de rebus
 hæctenùs intactis tersiùs, & politius orsus scri-
 bere cæteris, qui decurrerunt hoc in stadio de-
 inceps, & cõmentati sunt, quasi facem prætulit,
 iterq. comiter visus commonstrare. Hoc qui-
 dem excerptum de Baptismate Paschali, & A-
 gnis Dei Romæ anno 1560. editum, Fr. Iose-
 phus Pamphilus Veronensis, & Onuphrij po-
 popularis Ordinis S. Augustini, & ita socius, ver-
 tit in Italicum, & publicauit itidem Romæ an-
 no 1566. Episcopus Signinus, & Sacrista Pon-
 tificius fuit, atq. Chronicon Ord. sui concinna-
 uit idem, in quo scriptos à se libros tres de sa-
 cris ritibus Baptismi, Chrismatis, & sanctæ Eu-
 charistiæ ad annum 1579. gloriatur. Raynau-
 dus,

du, vt est solers, non inscius quam parum firmis niteretur ipsius sententia fundamentis, opposuit sibi duo, in primis. quod non in Paschate solummodò, verùm & in Pentecoste Baptismus publicus, seu Generalis celebrabatur, ideoquè distribuendi erant iterum, Benedicti denudò in solemnitate Pentecostes, Agni, & anniuersaria festiuitas Baptismi publici alia instituenda, quod validè motum non resoluit, dum respondet dari etiam in Pentecoste solitos Agnos, nam id nullo modo probat, & fortè tunc Baptizatis, qui Chrismate delibuti, & Corpore Christi saginati fuerant, datos intelligit: At & Benedici debebant illi rursus, & annotina Pentecoste indici ad memoriam Baptismi. quoties verò Baptizabatur aliquis siue publico, siue priuato Baptismo, & confirmabatur vnctus Chrismate in fronte ab Episcopo, manibus super caput impositis, & Eucharistiam percipiebat, Agnus illi cereus adsignabatur, vt mox dicam, sed Agni non Benedicebantur, nisi in Paschate, consequentequè Hebdomade. Obijcit sibi secundò fragmenta, & particulas Agnorū gestari, nec esse integra, perfectaquè Christi symbola, quando Christi figuram imperfectam exhibent; satisfacit autem huic argumento asserens moraliter sufficere ad Christum referendam Agni frustum quodlibet, vel tantillum.

lum, vti fatis est aquæ consecratæ, seu Benedi-
 ctæ gutta pro expiatione; prudenterquè cauet
 abstinendum à comparatione Corporis Chri-
 sti in sacrosancta Eucharistia. Quia in Con-
 firmatione Spiritus sancti fortitudo in animos
 fidelium illabatur, & illi corroborantur ad per-
 ferendos quoslibet cruciatus, indelebiliquè
 caractere imprimitur virtus ad coronam per-
 seuerantiæ, cur non illius anniuersarius agitur
 dies? cur non Agnus cereus quoque ipsis, qui
 cõfirmantur diuiditur vti symbolicum Diuini
 Agni monumentum? sententia hæc Raynaudi
 locum habere potuit, postquã recessit ab aula,
 desijtq. celebrari publicus Baptismus, quo sin-
 guli quãuis seorsim, priuatimq. Baptizati, vni-
 uersim admonerëtur quasi præstiti sua in tin-
 ctione sigillatim Sacramenti, & pollicitationũ
 editarum, collatæquè gratiæ. Sicque cum Pan-
 uinio videtur conspirare Raynaudus, qui ta-
 men ab eo tam vasto dissidere se iactat inter-
 uallo, & tot quasi Parasangis, dum illum Di-
 uinationibus indulgere voluntarijs, & perpe-
 ram opinatum Agnos cereos, cum immerge-
 rentur, substitutos Baptismo publico queritur,
 datos tamen fatetur antea vice Bullæ profanæ
 Onuphrius. Ipse verò Raynaudus dũ Annotino
 in Paschate censet Agnos Benedictos, & im-
 merfos aquis, ac impensos Christianis Neo-
 phy-

phytis ad memoriam Baptismi cōmunis Christi-
 ftum designasse, consentit eorum Benedictio-
 nem, & immersionem Baptismo publico sub-
 rogatas, ritumque Agnorum tum inclaruisse.
 Depromenda tandem aliquando mea est sen-
 tentia, quæ manifestè colligitur ex allatis.

CAPVT DVODECIMVM.

CVm Baptizati vestes albas exuerent, quas
 induerant in Baptismo candoris indices
 interni, vt Vicecomes narrat c.6. lib.5. de Cō-
 firmat. sese offerebant Pontifici, qui Chrisma-
 te in Cœna Domini iuxtà institutum Fabiani
 Papæ recens sacrato illos liniens in fronte Cō-
 firmabat, adiungebatur enim Chrisma, seu Cō-
 firmatio Baptismo tamquam complementum
 e Melchiade, seu Miltiade Papa c. 3. epist. ad
 Episc. Hispan. S. Paciano lib. de Baptism. &
 S. Dionysio c.4. Eccles. Hierarch. qui *τελειωσις*,
 siue sacrosanctam perfectionem Diuinæ Gene-
 rationis vocat, quia consummat, & firmat fi-
 deles, inde huic Sacramento fuit inditum no-
 men *Confirmationis*, à S. Ambrosio c.8. lib. de
 Initiand. vsurpatum in primis, S. Cyprianus lib.
 de operib. Cardinal. appellauerat *Signaculum*
Domini, & epist. 80. 72. 73. *sigillum* Cornelius
 Papa penes Eusebium lib.6. Hist. Eccles. c.35.

Perse-

Perfectionem idem Ambrosius lib. 3. c. 2. de Sacram. τελέτην S. Cyrillus Hierosolym. in Cateches. 2. & 3. Mystagog. βεβαίωσιν ἢ ἰξοκολογίας S. Clemens Romanus lib. 3. Constit. c. 16. & S. Clemens Alexandrinus apud Eusebium l. 3. c. 17. Hist. Huiusce Sacramenti meminit, & Tertullianus c. 40. de præscript. c. 8. de Resurrect. Carn. c. 8. de Bapt. c. 3. de Corona militis hisce verbis: *Caro ungitur ut anima consecretur, caro signatur ut anima muniatur, caro manus impositione adumbratur ut anima spiritu illuminetur, & alibi signat illic in frõtibus milites suos, quin & c. 5. adu. Praxeam, & c. 14. adu. Marcion. oleo curabant infirmos Apostoli apud S. Marcum c. 6. imponebantquẽ manus fidelibus, ut acciperent Spiritum sanctum cap. 8. Act. oleo firmabantur illi, cui miscebatur Balsamum, e S. Gregorio in c. 1. Cantic. nobilis ille succus vni terræ Iudææ concessus e Plinio lib. 12. c. 25. & e Diodoro lib. 19. Biblioth. siue in Engaddi monte, vbi Xylobalsama sudabant Opobalsamum, siue in viridario propè Hiericuntem e Strabone lib. 16. Geograph. natus, & collectus, vnde propagatus fuit in Aegyptum haud procul à Memphi, inquẽ hortum translatus Christi Domini clarum incolatu, e Prosper. Cesalpin. cap. 6. de plant. Peregrin. vbi hodiequẽ non profluit. e Petro la Valle in*

Itiner.

Itiner. Erat autem oleum, seu Chrisma in altari sanctificatum e Sancto Cypriano de vñction. sed illius qui non meminere? Conci- lia, Elibertinum, siue Illiberitanum c. 38. Lao- dicenum c. 48. Arelatense primum c. 2. Mel- dense, Aurelianense, Hispalense, Moguntinum Generale sextum sub S. Bonifacio. Patres, Ori- genes in c. 6. ad Roman. Iustinus, Innocen- tius I. epist. ad Decent. Gregorius Nazianze- nus, Theodoretus, Amphilochius in Vita San- cti Basilij, S. Ioannes Damascenus quæst. 137. præcipuè S. Augustinus lib. 3. contra Donat. c. 19. & 20. & in Psalm. 26. & 141. & l. 2. con- tra Petilian. & l. 15. de Trinit. ac c. 16. Tract. 6. in S. Ioan. Epist. Albaspinæus Episcopus Aure- lianensis lib. de antiq. Eccles. Polit. circa Eu- char. Hoc oleum, & agnitum fuit ab Ethnicis, eoquè sanatus videtur Seuerus Augustus à Proculo, e Ios. Scaliger. in Chronic. Euseb. & Petito in leges Atticas post Tertullianum; il- lud augustiori cōsecrare ritu, numerosiori Co- mitatu, ac magnificentiore pompa cœpit Fa- bianus Papa Martyrio illustris, vt Ecclesiam oppressam furore, atque rabie Decij Augusti eo magis tamquam palmam extolleret; splen- dor enim Pontificij iubaris, vel in hoc exortu luminibus eius officiebat, *cum tolerabilius au- diret aduersum se Principem æmulum insurgere,*
quam

quam emulum Sacerdote leuari, e S. Cypriano. dicitur & istud Sacramentum *Consignatio* in Concilijs Hispanicis apud Loaisam. Postquam Presbyter fideles unxerit in pectore, tangendos eos esse in fronte ab Episcopo S. Gregorius M. affirmat lib. 3. c. 19. Regeft. & Episcopo Clusino scribit lib. 8. c. 46. vt Ecclesijs visitationis officium impendat, quò ij, qui illic Deo propitio Baptizantur, non debeant *inconsignati* remanere. Formula qua Græci Confirmantur, hæc est can. 7. Concil. primi Constantinopolitani $\sigma\phi\epsilon\acute{\alpha}\gamma\iota\varsigma$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\delta\omega\mu\acute{\alpha}\tau\omega\varsigma$ $\tau\epsilon$ $\alpha\gamma\iota\omega\varsigma$ $\pi\alpha\tau\epsilon\rho\omega\varsigma$; fuse Gratian. rota dist. 5. de Consecrat. S. Hieronymus agens de Ritibus Baptismi in Dialog. adu. Luciferian. inducit ita loquentem Luciferianum, an nescis etiam Ecclesiarum hunc esse morem, vt Baptizatis postea manus imponantur, & ita inuocetur Spiritus sanctus, mox subdit. Orthodoxum respondentem. non quidem abnuo hanc Ecclesiarum esse consuetudinem vt ad eos, qui longè in minoribus Urbibus per Presbyteros, & Diaconos Baptizati sunt, Episcopus ad inuocationem Spiritus sancti manus impositurus excurrat. Idem, seu quis alius in cap. 1. Marci. Quod consummatur per sponsum (inquit) incipitur per Paranympum, unde Catechumeni incipiunt per Sacerdotem, & chrismantur per Episcopum. qui Confirmare quoque dicitur, siue Crucis vexillo Consignare à Vi-
ctore

ctore Vricensi lib. de persequut. Vandal. Ad-
 de can. 7. Concilij Laodiceni, S. Basilium epist.
 ad Amphilocho. Syricium Papam ad Himeriū
 Tarraconensem, Leonem M. epist. 85. Epilo-
 gum Concilij Romani e Siluestri Decreto, A-
 rauficanom c. 8. & Epaunense can. 16. Et Spo-
 letanum istud Epitaphiū D. P. PICENTIAE
 LEGITIMAE NEOFYTAE A LIBERIO
 PAPA CONSIGNATAE FL. HOSPITIA-
 NVS MARITVS VXORI DVPLICEM
 SARCOFAGVM CVM TITVLO HOC
 LOCO . . OE C . . . POSVIT . .
 . . M. MERITO quod olim exscri-
 pti, satis comprobatur Sacramenti antiquitatem,
 id vt consequerentur Neophyti, seu recens
 Baptizati Sabbato post Pascha conueniebant
 in Ecclesiam albis adhuc vestibus induti, quas
 susceperant in Baptismo, vnde Sabbatum in
 Albis dicitur, quin & Dominica sequente, in-
 terim septem illis diebus pernoctabant vigiles
 Neophyti, vt Amalarius testatur lib. 4. c. 27.
 de offic. Eccles. propter Sacramentum praesen-
 tis vitae, & propter septimam diem, qua requiē
 animae Sanctōrū recipiūt exutae à corporibus,
 vel septiformem Spiritum, qui per vnāquā-
 que diem diuerso cibo alit suos, quemadmo-
 dum in Pentecoste. Baptizati aliquando Con-
 firmabantur statim post Baptismum, vt vult

I

Vice-

Vicecomes lib. 1. c. 4. & l. 2. c. 1. de Confirmat.
 nec abnuerim id vsitatum quoties instaret, vr-
 geretquè necessitas, & sæuiente persecutione
 Gentilium, aut posterioribus sæculis, aut pro-
 pter infantes. vt in Ordine Romano apud eū-
 dem Vicecomitem, & Menochium. hic autem
 primigenium ortum inuestigamus, & primæua
 Ecclesiæ nascentis exordia, quibus adulti tin-
 gebantur. verùm septem dies inter Baptis-
 mū, atque Confirmationem intercessisse probat ip-
 se Vicecomes, dum vestes candidas totidem
 diebus gestatas, Vigiliisque obseruatas consen-
 tit, hora tertia Confirmationis ministerium
 peragi solitum indicans: at Rabanus Maurus
 lib. 2. de Institut. Cleric. c. 39. euincit, & rursus
 Amalarius lib. 1. c. 29. de Offic. Eccles. & in-
 super Iuo in serm. in die Paschat. Apponam
 Rabani verba: *Quos dies septem Albas vocita-
 mus propter eos, qui in sancta nocte Baptizati Al-
 bis per totam Hebdomadam vtuntur vestibus, &
 tunc maximè dum Alba tolluntur à Baptizatis
 vestimenta per manus impositionem à Pontifice
 Spiritum sanctum accipere conueniens est.* Ea
 Bosius refert in Nott. ad passionem S. Cæcilie,
 Durandusquè asserit Baptizatos non nisi septē
 diebus post Baptismum Confirmatos fuisse
 propter dona Spiritus sancti, quem, vt accipe-
 rent illa, singulis illis diebus, singula, inuocabāt
 adhuc

adhuc candidati: In quibusdam (inquit lib. 6. c. 8. Rational.) Ecclesijs septem diebus post Pascha cerei Catechumenorum immerguntur &c. Neophyti ergo Dominica in Albis deducebantur à *Patribus Lustricis*, quos *Patrinos* vocant, & *compadres*, tuncquè *susceptores*, quia susceperant eos e sacro fonte, sine quibus sicut olim nemo Baptizabatur e Becillo in S. Caio, & Vitis Patrum, vbi Rosveydus, ac Glossographo Gratiani in c. peruenit 30. q. 1. & tota dist. 4. de Consecrat. erant enim quasi *fideiussores*, vadimoniumquè præstabant. S. Ambrosius compellat illos *adductores*, S. Dionysius *ἀγαθὸς* in Cælest. Hierarch. Tertullian. c. 18. de Baptism. *Sponsores*, vbi Pamelius, S. Augustinus *fidei Doctores*, & S. Gregorius Nazianzenus *initiatores*. Ita etiam nullus Cõfirmabatur absque Patre Lustrico e Vicecom. lib. 1. c. 11. de Confirmat. Lutolph. Saxon. in Vit. Christ. par. 1. c. 24. Hygino Papa apud Gratianum dist. 4. de Consecrat. c. 10 Nicolao Primo, & Concilijs Parisiensi, ac Vermeriensi, alius quidem debet esse patrinus Confirmationis à patrinò Baptismi ex c. in Catechismo dist. 4. Neophyti (inquam) deducantibus patribus lustricis Dominica in Albis sistebant se Pontifici, qui hora tertia imponebat illis manus, & oleo Chrismatis eorum frontes in modum Crucis

deliniens eos Confirmabat, mox sacris operabatur, eosdemque Neophytos Corpore, ac Sanguine Domini pascebat, Eucharistiam porrigens, nam Confirmatio præcedebat Communionem, vt Loaisa docet in Concilia Hispan. & hæc tria Sacramenta simul annexa erant, licet sæpius aliquot diebus interiectis: In Ecclesia quidē Vigilare soliti erāt Christiani ex præcepto Domini, qui Apostolos hortatus est ad Vigilandum consuetus ipse insomnes noctes in orationibus, seu precibus transigere, imò dixit omnibus *Vigilate*, & ideò lumine illis opus erat, præcipuè verò Vigilabant in nocte Paschale Iudicem Christum in ea venturum expectantes, vti Bonardus adstruit e Tertulliano in Apologet. & alijs Patribus, tuncque lampadas, & cereos permultos accendebant ad Ecclesias, quæ vt plurimum erant occultæ, atque subterraneæ, & obscuræ illo æuo, illustrandas. Baptizabant etenim, & vacabāt officijs, muneribusquè alijs sacris, & cereoli Baptizatis dabantur, & Paschalis cereus Benedicebatur, ceramquè multa congerebatur ad eos vsus, vnde canone 82. Apostolorum iam laudato clericus, vel laicus, qui surripuerit ceram, vel oleum à sancta Ecclesia, seiungitur à consortio, & can. 81. si quis Christianus, oleum tulerit ad sacra Gentilium, vel Synagogam Iudæorum

festis

festis ipsorum diebus, aut lychnos accenderit, pellitur e societate. ceram quoque, pro sacris Gentilium comprehensam fuisse autumo, nam & incerabant illi genua Deorum suorum, vt Iuuenalis in Satyra loquitur, vtquè Prudentius.

Incerat lapides fumosos Idololatrix Religio, affigebant nempe vota e cera vel exarantes, vel efformantes simulacrorum genibus, vt exponit Ioseph. Scaliger, vtquè præfatus sum pluribus, in Saturnalibus, inque Floralibus eos adhibebant, & in priuatis cultibus. *Asclepiades Philosophus Dea cœlestis argenteum breue figmentum, quocumque ibat, secum solitus afferre, ante pedes statuit Apollinis Daphnæi Antiochia sublimis, accensisquè cereis ex usu cessit.* auctore Ammiano lib. 22. Histor. Encausticen tunc viguisse non dubium est e Plinio lib. 35. c. 11. apud Romanos, celebratquè festiuo Disticho Martialis pictorem Encausticum, qui *Phaëtonta fecerat dipyron.* picturæ genus est, qua ceram adurentes pingunt cauterio, de illa Ouidius, Iuriconsulti in l. pictoris D. de fundo instr. Nebrissen. in Lexic. Coluius in Nott. ad Sidon. Turneb. l. 24. c. 17. Adnerfar. Vtque legimus in versione lxx. lib. 2. Machab. c. 2. nec ipsis Hebræis erat ignota; nam quod in vulgata est. *ei qui pingere curat, in ista ponitur τὸ δὲ ἐχρησάν, ἢ ζωρεάφιν ἐπιχρησάντι.* In ipsis Eccle.

siæ initijs picturam vsurpatam compertum est,
 ne quid dicam de Imagine Christi Edessena,
 dequè tabulis pictis à S. Luca; nec eam tan-
 tum, quæ plana vocatur, & coloribus in tela,
 ligno, vel muro expressis delineatur, sed & Ana-
 glypticam, seu expressarum statuarum, ac ecty-
 porum, Statua Christi in Paneade, atq. Crucifixi
 Domini effigies Nicodemi arte fabricatæ satis
 id probant: Et verò erant in pariete Templi
 Salomonis cælaturæ palmarum, picturæquè
 prominentes lib. 3. c. 6. Regum quin & Cheru-
 bim 1. 2. c. 3. Paralipom. nec æneas statuas reij-
 cit Germanus Patriarcha Constantinopolita-
 nus in epist. ad Thomam Claudiopoleos Epi-
 scopum inserta septimæ Synodi actione 4. Imò
 & Encaustice fuit adhibita, nam tunc e frag-
 mentis, & segmentis, atque particulis cerei
 Paschalis effingi cœperunt Agni admista, quæ
 supererat, cera, & Baptizatis, Chrismate sacro
 delibutis, & sacrosancta Eucharistia munitis
 distribui, quod innuunt versus incisi peristylio
 Baptistæ Constantini à Panuino prolati.
Pura, vel vda salutiferis imbuit ora cibus, erant-
 què symbola Christi, & Christianorum, vt di-
 xi. Vicecomes lib. 5. cap. 51. de Ritib. Baptism.
 sigilla ista cerea, sacrasquè icunculas datas pu-
 tar fidelibus à Pontifice ipsa die Baptismi, seu
 Sabbato sancto, delatasquè octiduo, & Sabbato

in

in Albis depositas, vnaquè Albas vestes; Schul-
tingius Albas vestes in Baptismate, seu Sabba-
to Paschali acceptas à Baptizatis, in Oétaua,
seu consequenti Sabbato exutas, & positas To-
mo 3. Biblioth. Eccl. de Oétaua Paschæ notat,
simulque admonere Vvidmanstadium in Præ-
fatione Testam. Syriac. Romæ antiquissimo
ritu cereas imagunculas à Baptizatis etiam
acceptas, quibus ab impressa effigie nomen
erat Agni Dei, argumentum cui nitebatur Vi-
cecomes, hinc petebat, quia clamabat ad Pon-
tificem Acolythus Agnos cereos offerens. *mo-
dò venerunt ad fontes, &c.* sed cum ex Ordine
Romano certissimum sit Agnos Dominica die,
tum Sabbato in Albis fuisse distributos, Cate-
chumenos verò antea tinctos in Sabbato Pa-
schali, de ipsis Agnis cereis interim, ac denuò
immersis, & ablutis propriè proclamatio illa
est intelligenda, de Baptizatis autem meta-
phoricè, atque cum aliqua mora, nam anterio-
ri Sabbato ab Archidiacono formabantur A-
gni, vel à Pontifice, atque Cardinalibus ab ip-
sa die Paschale ad Sabbatum vsque lauaban-
tur, quamobrem gestari, deponique non po-
tuere cum vestibus Albis, qui necdum efficti,
lotiquè fuerant; octiduum illud *festiuum* vo-
cat *cū cessatione* scilicet ab operibus seruilibus
Concordia Regulæ Anianensis. *Chrismate*

unctis, & Cōfirmatis à Pontifice traditos Neophytis Agnos cereos, colloquè appensos Durandus Episcopus Mimatensis acerrimus indagator Cæremoniarum Ecclesiasticarum lib. 6. c. 8. & 84. prodidit in Rationali Diuinorum Officiorum, quod anno 1286. compilauit, vt ipse testatur lib.8.c.9. obiit autem anno 1296. vt liquet ex eius Epitaphio in S. Mariæ de Minerua Romæ, vbi situs est. vtque Subdiaconus simul offerebat Neophytos, ipsosquè cereos orbiculos in lance delatos Pontifici, cōcinebatquè. *Pater sancte, Isti sunt Agni nouelli, qui annuntiauerunt vobis Alleluia, modò venerunt ad fontes, repleti sunt claritate Alleluia.* ad quæ alludit Poeta versuum Baptisteryi Constantiniani. *Alleluia nouis balat ouile choris.* verum Pontifex Chrismate oblitis, cum vestes posuissent Albas, seu potius Infantibus, quos nudos Baptizarat, vestitis in Sabbato sancto, Confirmatisquè dabat *Stolam candidã, & Chrismale, ac decem siliquas* ex Ordine Romano, erat *Chrismale* velum, quo frons inuncta Chrismate inuoluebatur, e Vicecomite lib.5. c.48. de Bapt. & Menochio par.1. c.9. Tegetum, seu Storearum, erant *siliquæ* monetæ genus, vel frugum, quibus adolescens prodigus vescebatur cum porcis. E collo pependisse Agnos arguit Vicecomes, quia manus cereo impedi-

batur

batur ne aliam rem comprehendere posset, adibant enim Ecclesias per eam Octauam manibus gestando cereos in Baptismate traditos manu quoque deducebant eos adductores; at post cōmunionem die Dominica distribuebat inprimis Agnos Archidiaconus, cui opes Ecclesiasticæ creditæ erant, sacriquæ cura commissa, & dispensatio ærarij, & qui, omnia vt decorè, atque magnificè perageret, Agnos effectos e cera pro monimèto, & amuleto Christianis dabat in Ecclesia Lateranense, dum in alijs Ecclesijs cereus Paschalis diuideretur, ceræquæ crocææ fragmenta darentur, at illa, qua constabant Agni, candida erat, & munda, ex Urbani V. versibus, & in vase mundo miscitabatur ex Ordine Romano, & abluabatur sæpius, crediderim quamdiu adultos tingere moris fuit, & publicus Baptismus perdurauit, Archidiaconum Dominica id præstitisse, at eo Baptismo desueto, & exolescente ipsum Pontificem Agnos conflatos, & Benedictos per Hebdomadam Paschalem, die Sabbati distribuisse fidelibus, Cōfirmatione ad Pentecosten dilata propter aduentum Spiritus sancti, & cōmunionem diei Coenæ Dominicæ, atque Paschali Festiuitati adsignata. Hæc sunt incunabula, & hic est fumus Agnorum Dei, vt loquuntur Iurisconsulti forenses, e cera, & e cereis: Sed in-
clare,

clarescit e S. Augustini Regula in epist. 118.
 iam adducta, secundum quam omnium rituum
 sacrorum origo ad Christum, & Apostolos re-
 ferebatur. Lucemque produnt illarum illu-
 striorem Acta S. Agnetis, quæ, si S. Ambrosij
 non sunt, certè Adhelmo, qui septimo sæculo
 floruit, antiquiora existunt, refert ea Bollandus
 Tom. 1. Sanctuarij, exstantque Tom. 2. O-
 perum S. Ambrosij lib. 4. epist. 54. Hexametris
 ea versibus reddidit Hrosuita Illustris Virgo,
 & Monialis Germana, quæ floruit Othonum
 Primi, & Secundi Saxonum Augustorum ævo,
 at Elegis, vel Hildebertus Episcopus Cenoma-
 nensis, vel Philippus Abbas Bonæ Spei Sancto
 Bernardo quoque Synchronus; profitebatur il-
 la se Christianam, Baptizatam (scilicet) Confir-
 matam, & Eucharistiam percepisse, omnesque
 ritus horum trium Sacramentorum mysticis
 exprimit, & interdum proprijs verbis. *Mel,*
& lac (aiebat) *ex eius* (id est Christi) *ore su-*
scepti. Libationem mellis, & lactis indicans,
 seu prægustationem vsitatam Catechumenis,
 de qua superius, & in Actis S. Susannæ, in qui-
 bus Caius Pontifex, cum eam sacro tinxisset
 Baptismo, & Cõfirmasset *Alexandrum, Cutiam,*
& Præpedignam, obtulit pro illis sacrificium in
 eadem domo, & cõsecrauit Corpus, & Sanguinem
 Domini nostri Iesu Christi, & lac, & mel, & fon-
 tem,

tem, participavitquè cum omnibus mysterium
 Dei, vt refert P. Menochius par.4. c.79. Tege-
 tum; induisse Sancta Virgo se gloriabatur Cy-
 cladem auro textam, id est Albā c.3. ad Galatas
 ἡ δὲ ὑπερῶς dicitur; annulo fidei subarrhatam,
 id est Baptismi aquis ablutam, quem annulum
 Tertullianus lib. de pudicitia compellat. Si-
 gnaculum lauacri, S. Paulus explanat scribens,
 Christum nos signasse, atque arrhabonem dedisse
 spiritus nostris in cordibus, seu pignus, in 2. ad
 Corinth. c.1. in quo credentes signati sumus spi-
 ritu promissionis, qui est arrhabon hereditatis no-
 stræ, vti repetit c.1. ad Ephes. characterem
 Baptismi animæ impressum cū infusione gra-
 tiæ denotans, aqua eleuata per potentiam obe-
 dientialem. Describit ista Periphrase Confir-
 mationem. Posuit signum in faciem meam, vt
 nullum alium amatorem admittam, innuens tam
 duplex signum visibile Crucis, quod indiderat
 Pontifex eam vngens in fronte Chrismate, quā
 inuisibile signaculum fortitudinis, & constan-
 tiæ à Spiritu sancto animæ insculptum, quæ
 Prudentius insinuat canens de populo Roma-
 no: Cætibus aut magnis Lateranas currit ad æ-
 des, Vnde sacrum referat Regali Chrismate signū.
 hæc signa Ezechielis in propheta significauit
 Angelus c.9. Seu vir talare veste linea indutus,
 seu ad pedes vsque demissa iussus à Deo transire
 per

per mediam Ciuitatem Hierusalem, & signum imprimere in frontibus virorum lugentium, quod nonnulli Thau vltimum Hebræorum elementum censent quasi Tham id est perfectum, seu Thora, id est legem, siue Trichie id est viuas, imò vti SS. Ambrosio, & Augustino, ac Alexandrino Clementi, & Tertulliano, atque Sancto Hieronymo visum, Crucem. e Menochio par. 5. c. 69. Huius rei Antiquarius præstantissimus æneum exhibuit quondam mihi monumentum, in quo visebatur imago senis cum atramentaria theca, & penna signantis frontes iuuenum, & cui erant inscripti versus isti Leonini. *Thau Crucis est signum, sed magno nomine dignum, nam premit interitum, quod Crucis est meritum.* Sic apud S. Ioannem in Apocalypse c. 7. Angelus signat prædestinatos in frontibus eorum. Interpretes vetusti obseruant signa visibilia dici à Græcis *σημεία*. & signacula inuisibilia *σφραγίδες* In Confirmatione vtrumque signum scilicet, atque signaculum infigitur, nam & imprimitur inuisibilis character animæ, sigillum scilicet gratiæ dono Spiritus sancti, & tam manu in Crucem conformata, quam Chrismatis liquore Crucis efficta forma frons signatur, vnde superdicit Episcopus, *Signo Te signo Crucis, & Confirmo Te Chrismate salutis,* quia dum reconcilianur Apostatæ, Schif-

Schismatici, vel Hæretici ad Ecclesiam reuer-
tentes, signantur in fronte ab Episcopo Crucis
signo, & ille dicit: *Accipe signum Crucis Christi,*
atque Christianitatis, quod prius acceptum non
custodiisti, &c. Etsi verò de Confirmatione
hæc intelligant tam Gallonius in Vita Sanctæ
Agnæ edita Italicè, quam alij viri docti. quid
vetat alludi, & ad signum aliud visibile Cõfir-
matis, & Eucharistia partibus tribui, & assignari
solutum? nam Crucis signa tam manu, quam
oleo indita transeuntia erant, sed Agni effigies
e collo pendula perstabat, inque sinu, & con-
spectu posita, & Christianum assidue admonēs
in faciem, aut *in facie*, *εἰς τὸ πρόσωπον*, ut in
Psalm. 83. & instar Encolpij à S. Gregorio Ma-
gno missi ad Eulogium, seu *Benedictionis, quæ*
oculis ipsius supponeretur, vel *ἐνώπιον*, ut Psalm.
105. id est coram. ad Hesychium, & Iliad. ζ',
& Etymologicon Orionis, quod Illustrissimus
Ioannes la Farina publico bono in lucem
profert, defæcatum, & exornatum. Sic enim
Græcè phrasis ista concepta foret, si Acta ista
Græcè reddita exstarent, verùm in Menæis
concisa sunt admodum, & quasi redacta in
Epitomen, & ita intexuit Operi suo Bollandus
Latina cum versione. In Actis S. Martyris Eu-
stachij apud Lipomanum, & Surium die 2.
Novembris cum Ioannes sacerdos (ut narrat

Si

Simeon Metaphrastes) ipsum Eustachium, & familiam Baptizasset, & Christi Corpore, ac Sanguine pauisset, Dominus Eustachio dixit: Inter alia, *accepisti arrham incorruptionis, & signatus fuisti, ut sis ovis mei gregis.* Compungebantur notis serui, ut innotescerent heri, ad quos pertinebant, & ab his vindicari possent, hinc à Romanis inscripti vocitabantur, & litterati, à Græcis *στυγματῶν*; memorat Herodotus Templum Herculis, ad quod si qui confugerent serui, seque Deo tradentes τὰ ἱερὰ στυγματα sacras notas susciperent, nefas erat eos tangere. S. Paulus scribit se Domini Iesu stigmata in suo corpore portare, S. Franciscus reapse circumtulit; ita Sancta vociferabatur Agnes se notis, & signis Christi in faciem suam exceptis Christum solum Dominum agnoscere, & illi vni asserendam, maculas, & sordes corruptorum auersari. Phrasis itidem in faciem meam pro in facie mea in Biblijs vsitata est, & facies pro sinu sumitur, Machabæor. 1. c. 14. & Matth. c. 14. Psalm. 30. & 41. quodque in vberibus est, ante, coram, ad facies, & in facie dicitur. Leuitic. c. 27. Numer. c. 4. Ezech. c. 25. & Genes. c. 17. Sic S. Agnes gestabat Christi signum, antè pectus, continuum sponsi sui Mnemonymon, ut eo viso memoriam ipsius haberet perpetuam. Agnum nimirum cereum, præueni-

ret.

retquē aliorum amatorum blanditias, & certiores eos faceret, ab alio se præuentam amatore, vti sponsa Cantic. 8. cupiebat poni super brachium, & cor sponsi quasi signaculum, quò in omnibus affectibus, & cogitationibus, quarum initium, & fons est cor, inquē omnibus operationibus, quarum principium est brachium, meminisset ipsius sponsus, ita ipsa recordari se sponsi demonstraret, dilectum suum locans tamquā myrrhæ fasciculum inter vbera. Demum Eucharistiam à se susceptam profert, dum insonat: *Iam corpus eius corpori meo sociatum est, & sanguis eius ornauit genas meas euaserat enim Christi σὺσσωμος, & σὺναιμος concorporea, & cōsanguinea, vti S. Ioannes Chrysostomus eloquitur: Et si hæc necdum satisfaciunt, quia subiungit: *Dexteram meam, & col- lum cinxit lapidibus pretiosis, tradidit auribus meis inestimabiles margaritas, circumdedit me vernantibus, atque coruscantibus gemmis, quantumuis ista Maximus Taurinensis de ornamenti animi exponat, vel similia penes Ezechielem c. 16. propriè tamen designant munuscula varia, quibus Baptizati, & Chrismate, ac Eucharistia donati cumulabantur, Annulos, qui digitis inferebantur cum Christianitatis symbolis, Agnos cereos e collo appensos, ex auribus in aures, vel ἐμβόβια insignia fidei, quæ est**

ex

ex auditu, & fidelitatis. Tertullianus quidem c. 10. de cult. foeminar. scrupulosa vulnera, quæ inferuntur auribus, non probat, nec Achillem aurem quoque forata effœminatam, quod illi apud Sigæum statua seruat cap. 4. de pallio, tamen c. 15. Deuteron. Serui, aut ancillæ diligentis Dominum, nec ab eo discedere præoptantis iubetur auris subula forari in ianua, & Exodi c. 22. inaures erant ornamenta muliebria, pro Rebecca Genes. c. 24. rursus Exodi c. 32. & 35. & Iudic. c. 8. Iob restituto cognati, & amici dederunt gratulantes singuli quem vnâ, & inaurem vnâ auream cap. 40. adde Iudith c. 10. Osee 2. Isaia 3. atque Proverb. 25. In calce Liturgicorum e m. s. Codice Anglicano ex Instituto S. Gregorij Magni Troparium assutum exstat ad recens Baptizatos in Pascha, vel Pentecoste, inque illo inter alia *Donatum vobis* (dicebatur) *signum à Salvatore dignum, qui pependit in Cruce, & tradidit Baptismum*, quibus verbis munus, seu donum Agni cerei adumbratur, quod Pontifex elargiebatur Christianis Baptismo, Confirmatione, ac Eucharistia præmunitis, & omni ex parte perfectis tamquam signum expressum, concludebatur inibi. *Hic est fons beatus, qui protegit albatos, dignos immaculatos, & balsamo Chrismatos.* Acta S. Agnetis cum Actis S. Eustachij,

stachij, & S. Susannæ, cumquè Prudentij ver-
 sibus, & Tropario supra scripto collata, & per-
 pensa efficiunt vt signorum, siue Agnorum,
 cereorum fulgor, qui e Canonibus Apostoli-
 cis innotuerat, elucescat, quibus adnecti po-
 test, & ars mira, qua Euphrasia Virgo Nico-
 mediensis procaciam lasciuientis iuuenis elu-
 sit, dum se finxit Magam, & cera circumlitum
 collum obtruncandum obtulit incauto ama-
 tori, qui contaminare ipsam inhians pudicitia
 infidiabatur, e Nicephoro Callisti lib. 7. c. 16.
 Hist. Eccles. sub Diocletiano ad annum Chri-
 sti 309. vt putat Cardinalis Baronius in An-
 nall. & ad Martyrol. 13. Martij. Ab exordio
 nascentis Ecclesiæ ritum Agnorum cereorum
 vsurpatum Canones Apostolici laudati demõ-
 strant in primo sæculo, Eustachij Acta in se-
 cundo, passus est enim generosus ille dux sub
 Hadriano Aug. ad annum plus minùs 120.
 Christi, & in illis dicitur à Domino. *Signatus*
vt sit ovis, Susannæ in Actis *fontis consecratur*
vtique cum cereo, & mysterium Dei cum omni-
bus participatur, seu e cera sigillum mysti-
 cum ad annum 294. seu tertio sæculo, antea
 sub Decio, & Valeriano ad annum 254. & 255.
 ex Actis S. Laurentij apud Prudentium iam
 prolatum adstabant in sacris Christianorum,
fixi cerei, S. Agnes sub Symphronio, seu Sem-

K

pro-

pronio Præfecto Urbis martyrium fecit ad an-
 num 304. hoc est in quarto sæculo circiter, &
signum in facie, seu sinu accepit, collumquè suum
lapidibus pretiosis iactat cinctum, cereis nempe
 icunculis, Eufrafia *cera circumlitum collum* re-
 secandum porrexit ad annum 309. Agno ce-
 reo circumseptum. Prudentius à Populo Ro-
 mano *sacrum signum* referri *Regali Chrismate*
 canit ex Aede Lateranense, Theodosij æuo,
 & Codex Anglicanus *disertè signum illud* expri-
 mit. Ita in quatuor primis Ecclesiæ sæculis
 Agnorum cerea signa comperiuntur. Aperie-
 bat Agnus (vt in Apocalypse scribit fidissimus
 eius, & carissimus Amanuensis S. Ioannes c.6.)
 Libri figilla septem, id est Sacramenta, sacros-
 què ritus adolescere in Cryptarum tenebris,
 & latebris volebat, & inter illos istum Agno-
 rum e cera; legimus etiam S. Agnetem paren-
 tibus ad eius sepulcrum assidue vigilantibus
 quadam nocte Virginum choro comitatam
 apparuisse, atque ad ipsius dexteram Agnum
 niue candidiorem stantem, qui Christū signi-
 ficaret, & quicum in cœlo se viuere proloquu-
 ta est in Martyr. Rom. 28. Ianuarij, vt significa-
 uit Agnus, qui S. Clementi Papæ, & Martyri
 visus in solitudine Urbis Chersonæ, seu prope
 Chersonam Urbem Chersonesi, vbi Martinus
 quoque Papa I. etiam martyr exulauit (bis
 enim

enim Pontificiam maiestatem Regio illa excipere meruit) Agnus (inquam) dextro pede attingens fontem aquæ dulcis, & ficus Agnus, de cuius, & Dei sede fluuius aquæ vitæ splendidus tamquam cryftallus procedebat c. 22. Apocalypf. quæ verba de Spiritu sancto procedente à Patre, Filioq. Latini aduersus Græcos interpretabantur Carolo M. imperante, si qua fides Faucheto in Annall. Francorum. Hisce quatuor sæculis in illo æstu Diabolici furoris, & quasi Chao insultuum Infernorum contra Ecclesiam decem in persecutionibus perierunt plurima; supersunt tamen reliqua, velut e naufragio tabulæ, quibus assequamur initia vetustiorum rituum, nonnulla monumenta. Inter Lupos, qui Agnos hosce cereos dilaniare gaudent: Deus Opt. Max. prouidit, & effecit vt vnus non sæuaret Munsterus, quin Religiosum hunc morem asseruit, dum inter reculas inuentas Romæ in sepulcro Mariæ filiæ Stiliconis e Serena filia fratris Theodosij Augusti, & quæ Imperatoris Honorij coniux fuit, recenset non solum laminulam auream, cum hisce verbis Græcè scriptis *Michael, Gabriel, Raphael, Vriel*, verum & Agnum Dei, seu Bullam gemmis distinctam retinentem hasce litteras. **MARIA NŔA NOSTRA FLORENTISSIMA**, quod e Surio, & Fauno pro-

batur fuit. Mariam istam certum est Hono-
 rio Augusto coniunctam fuisse foedere nuptia-
 rum, qui annum ætatis decimumquartum in-
 choarat Mense Septembri, anno Christi 398.
 ut auctor est Card. Baronius e Claudiano. de
 illa intelligens S. Ioannem Chrysoftomum in
 epist. ad vid. iun. dum scribit ex vxoribus eo-
 rum, qui tunc regnabant, alteram ex pristinis
 calamitatibus respirantem magnæ voluptati
 magnum habere dolorem admistum, eo quod
 qui potitur, nimis iuuenis, & nullius vsus est,
 multosquè habet vndique insidiantes. Eam
 verò donatam Agno cereo à Pontifice, vti si-
 gno Christianitatis, & tessera post Baptismum,
 Confirmationem, ac Eucharistiam hinc liquet,
 qui Agnus cum ipsa fuerit consepultus. certè
 Virgo defuncta est, sicut & ipsius soror Ther-
 muntia, seu Thermantia, quam Honorius su-
 perduxit e Marcellino Comite in Chronico.
 Quo modo Reliquiæ Sanctorum demortuis
 Episcopis contumulantur ex antiquo more,
 Cruces quoque fidelibus inhumatis fuerunt
 inditæ, ne Dæmones eorum cadaueribus illu-
 derent, & A cum Ω. adiungebantur Christum
 denotantes litteræ, quod obseruauerunt Ambros.
 Morales lib. 11. c. 41. Maluenda de Antichri-
 sto lib. 8. c. 18. Maldonat. in c. 8. & 28. S. Mat-
 thæi, Robert. in Gall. Christian. n. 81. Episcop.
 Lin.

Lingon. particulas itidem Sacrosanctæ Eucharistiæ nonnulli recondebant vnà cum defunctis intra sepulcra, idque Canone Trullano 83. in Synodo Quina sexta vetitum fuit, vbi de non danda mortuis Eucharistia Balsamon, & Zonaras in Nomocan. Albaspineus Episcopus Aurelianēsis lib. 1. obseru. sacr. c. 9. & Rosveydus in Vitam S. Basilij inter Vitas Patrum. In sexto sæculo sedentibus Zosimo anno 417. & Gelasio anno 492. Agnorum cereorum vsum in Ecclesia Romana viguisse iam cōstitit, quin & sub Gregorio M. anno 592. in sæculo sexto, inque septimo, & sub Theodoro Primo anno 640. sub Leone III. anno 795. in octauo, sub Ludouico Pio Augusto anno 830. in nono, (decimum, & vndecimum obscurarunt inertia Scriptorum, & bellorum, calamitarumque acerui) deinceps annis 1140. 1192. 1200. 1286. 1326. 1336. 1342. 1361. in sæculis duodecimo, decimotertio, decimoquarto; in decimoquinto, & decimosexto, ac decimosseptimo ita clarum est, vt testibus non egeat. Sic Ecclesia in possessione continua est huius ritus per singula sæcula in ea vsurpati. Et quamuis in sæpedita Synodo Quina sexta Græci prohibuerint Christum Dominum Agni specie depingi, & videantur perstringere ritum istum Romanæ Ecclesiæ can. 82. & apud Gra-

tianum c. sexta dist. 3. de Consecr. sicuti Sabbati ieiunium, quod Romæ seruabatur, vel e S. Ambrosio in Quadragesima conuellere visi erant can. 55. & continentiam, vnde vocatur Erratica Synodus, fuitquè reprobata iam dudum, existimat tamē R.P. Raynaudus id nec ab ipsis factum simpliciter, nec in perpetuum, sed prætulisse illos Christi effigiem sub humana forma, vt temperarent vsum tunc frequentissimū, & quasi perpetem exprimendi Christum Agni similitudine. Adnotat simile quid Gretserus Agnis cereis, eadem nimirū constans materia, distribuisse Patriarchas Constantinopolitanos lib. 2. c. 34. de Benediction. qui suæ xl. initio Thymiamata populo vtique ad suffitum dilargiebantur, die autem Palmarum Cruces, atque cereos, tertia post die iterum Thymiamata; tandem in Festo Paschæ numismata, quasi Presbyterium, docuerat id Balsamon Tom. 1. Iur. Græco-Rom. in propria Melete, seu Meditatione de hoc argumento satis infeliciter vocem Βασιών exponens. dabantur (inquit) loco Rogarum, atque vice Baiorum incensa, seu thura in die Catechesis, & magna feria quarta cerei cum incensis, & denique cū Crucibus cerei quoque Dominica, qua Baia, seu rami gestantur, aureos etiam Numos Clericis admetiuntur Patriarchæ die Paschatis. Verum

rum

rum de hisce fusè, cum de Rosa aurea libro singulari dissertabo. Moris quidem est in Occidente viris Principibus aduenientibus, & cū pompa solemne ingredientibus Ciuitates offerri à Ciuibus cereos, seu scolaces e niuea, & candidiore cera cum Bellarijs.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

PLura, qui nequiret Iacobum Sirmondum consulat in Notis ad Ennodium, Costanum lib. 4. Institut. Christian. vbi Agnorum Dei virtutes enumerat, & Andreæ Frusij carmen inserit, vti Raynaudus, Casalium virum piū, mihiquè peramicum Romanum Patriarium patriarum Antiquitatum Scriptorem diligentissimum lib. de Vet. Eccl. Ritib. c. 5. & 38. Spondanum Episcopum Apamiensem alterum Historiæ sacræ lumen in Epitome Baronianorum Annalium, Azorium Tom. 1. Institut. Moral. l. 9. c. 9. quæst. 2. & 4. Sanchez l. 2. c. 43. Oper. Moral. Auctorem Antiquit. Liturgic. Tom. 2. Gretserum de Benediction. lib. 2. c. 34. Silu. Petrasanctam indefessum Ecclesiæ pugilem Tom. 5. Thaumata c. 15. Decus insignis Auenionis Lorinum in Act. Apostol. Tomo 1. in c. 8. versic. 32. vbi laudat Theodorū Studiten, qui epist. quadam (ea est 8. lib. 2.

K 4 in

in Cod. Column.) apud Baronium Tom.9. ad annum 814. hæc recitat S. Ioannis Chrysoftomi verba: *Ego ex cera fusam amo picturam pietatis ergo factam*, rationem quoque dat idem Theodorus ex eodem Chrysoftomo in serm. de vno Legislatore. *Vidi enim Angelum in imagine Barbarorum copias in fugam vertentem, vidi protritas Barbaras gentes, & Dauidem*, sed post subdit canonem Patrum sextæ, seu Quinæ sextæ Synodi. *In quibusdam Sanctarum imaginum picturis Agnus exprimitur, refert enim nobis Agnus hic verum Agnum, quem lex significat, quem Precursor digito demonstrat.* Hinc argui tantum potest picturam e cera S. Ioanni Chrysoftomo haud fuisse ignotam, atque approbatur sub Honorio Aug. viguisse, Romani ciues nobiles in atrijs disponebant ab antiquis vsque temporibus effictos e cera maiorum vultus, vel e Satyrographo. *Tota licet veteres exornent undique ceræ Atria, nobilitas vera est, atque unica virtus.* adi lun. lib.3. de pictur. vet. S. Carolus Borromæus Cardinalium sacri Collegij iubar immortale maximi eos faciebat, vt in Concilijs Mediolanensibus videre licet, in honore habuit, & S. Ignatius Societatis Iesu auctor e Ribadeneira in eius Vita, & Pius Quintus Pont. Max. à quo benedicti Agni sūt in opinione mirabiliterque à cunctis æstimantur

tur

tur teste Caraccia in illius Vita , & laudatus Salmeron in litteris datis Neapoli 9. Iunij anno 1566. ad eundem Cardinalem Carafam rescribens Italico idiomate ; gratiasquẽ agens de missis Agnis Dei , luculenter id attestatur . Pius ipse V. victoriæ spem faciens militibus cū Turcica classe ad Echinadas insulas pugnaturis cereos Agnos quasi sacra pignora diuisit , ea verò præclarissima consequuta est , vt Petrasancta memorat lib.1. Thaumaf. c.40. mittebat & Sixtus V. Agnos Dei Principibus cum Diplomatis , seu Breuibus Pontificijs, vti Bonardus tradit, nec ita pridem Excellentissimus Prænestes Princeps Thaddeus Barberinus Urbis Præfectus inter alia sacra dona ingentis pretij, quibus Serenissimam Mariam Austriacam Reginam Hungariæ , & Bohemiæ , deinde Imperatricem , muneratus est, Anconæ, cū ad eam Urbani VIII. Põtificis patruī sui gloriosissimæ memoriæ nomine salutandam , & excipiendam missus fuisset, vt olim anno 1193. Otho Illustrissimus Urbis Præfectus ad Constantiam Imperatricem. e Godefrido in Annalibus , Agnum Dei cereum à Pio V. sanctissimo Pontifice Benedictum obtulit cum Breui, quo Urbanus Reginæ ipsi, dum Agnum illum gestaret , Indulgentias elargiebatur. En aliquam illius partem . Dilecto filio Nobili viro

Thad-

Thaddæo Barberino nostro secundum carnē ex fratre nepoti Urbanus Papa VIII. Dilecte fili nobilis vir salutem, & Apostolicam Benedictionem. Quæ sit paterna nostra erga charissimam in Christo filiam nostrā MARIAM Hungariæ, & Bohemiæ Reginam Illustrem, charitas, & dilectio, ex hoc, vel maximè ab omnibus cognosci posse arbitramur, quod nullam occasionem paterna studia, & officia nostra eidem exhibendi, quantum cum Domino possumus, præterlabi nullo modo patiamur. Cum itaque sicut ex insinuatione à Nobilitate Tua nobis facta accepimus, Nobilitas Tua quemdam Agnum Dei cereum à felic. recordat. Pio Papa Quinto prædecessore nostro Benedictum, & quamdam imaginem ab utraque parte depictam Adæ scilicet, & Eux in Paradiso terrestri, ac transitus Moysis, & filiorū Israel in medio mari per siccum, necnon duo sacris Sanctorum, & Sanctarum Reliquijs decorata Reliquiaria eidem Reginæ Mariæ donare intendat. Nos spirituali eiusdem Mariæ Reginæ consolationi, & animæ saluti per amplius consultum esse cupientes, eidem Mariæ ut quamdiu Agnum Dei, siue imaginem, aut vnum ex Reliquarijs huiusmodi apud se habuerit, quotiescumque Officium Diuinum Ordinarium, aut Beatissimæ Virginis Mariæ, vel

De-

Defunctorum , aut septem Psalmos Poenitentiales, seu Graduales, vel Coronam Domini, aut tertiam partem Rosarij recitauerit , aut infirmos alicuius Hospitalis visitauerit, vel pauperibus Christi subuenerit, quoties aliquod praestiterit ex operibus huiusmodi, ac verè poenitēs, & confessa Sacerdoti ab Ordinario approbato in aliquo ex Dominicis, aut Festis diebus de pracepto sacram Communionem sumpserit, piasquè ad Deum preces fuderit pro Hæreseum, & Schismatum extirpatione, pro Fidei Catholicæ propagatione, Christianorū Principum concordia, alijsquè Sanctæ matris Ecclesiæ necessitatibus, semel in Hebdomada omnium peccatorum suorum Indulgentiam consequatur, & deinceps alias Indulgentias condonans. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die iv. Ianuarij M D C. XXX. Pontificatus nostri anno octauo. M. A. Maraldus. In opere tuo R. P. Raynaudus indicat Interdicta Pontificia ne pingantur Agni Dei cerei, nec inaurantur, seu supertendantur auro, emanasse, quia id visum indecorum Sancto Carolo Mediolanensi Concilio quinto, tit. de Sacramentalibus, neu candor lædatur, ac violetur, vetitum quoque fuit illos diuendi, aut in annulis, qui digitis inseruntur, condi, iuxtà Pythagoricum præceptum, vtque vite-

tar

tur illorum contemptus, sicut imaginis Tiberianæ, de qua Suetonius c. 58. Tiberij. Sanchez lib. 1. in Decalog. c. 41. & lib. 2. c. 43. Valentia in secundam secundæ dist. 6. p. 2. Azor locis laudatis, Scortia Theorematis. 33. Suarez lib. de Simon. c. 14. Diana 3. part. art. 6. Resolut. 12. & Facundez ad 2. Eccles. prec. lib. 1. c. 4. n. 25. Illustrissimus D. Ioannes Baptista Scanarola Sidoniensis Episcopus, de cuius pietate, atque doctrina, cæterisque virtutibus quidquid dixerimus minus erit, agit doctissime de prohibita venditione Agnorum Dei, posteaquam fuere Benedicti, neue minio illinantur, alij suè coloribus, deque illorum furtis lib. 1. de Visitat. Carcer. c. 2. §. 13. e Ricciullo c. 9. in Ecclesiast. Bonacina Quæst. 1. de Simon. & Valentia Tom. 6. quæst. 17. Varia dubia proponit, & soluit idem Raynaudus de Agnorum istorum incensione, immersione, circumuestitione, contrectatione per laicos, in stabulis appensione, inque Brutis, falsatione, ac ementitione, superstitionibus, deque peccatis admissis inter eos gestandum, concludens Opus suum Tropologia egregia de illis religiosè deferendis, quemadmodum antea refellit animosè Sectariorum, quorum signifer fuit confarcinator libri, qui Apiarium Ecclesiæ Romanæ inscribitur, calumnias aduersus hæc pietatis monumenta, dinumerat etiam

etiam aliquot miracula patrata Diuinitus Agnorum virtute, quæ nunc nec est animus delibare, sed, quando nanciscar optatum otium, in Encaustice sacra, quam meditor, singula persequar, & vberius retractabo. Plura Gretserus, Lorichius, & Laurentius Beyerlink in verb. Amuletum in Theatro Magno Vitæ Humanæ, quod Lugduni prodijt hoc anno. profert ille Petrum Matthæi in septimum Decretalium, Petrum Gomez Vicepriorem Indiæ rer. in Iapon. gestar. anno 1597. Lud. Foez in Relat. rer. gest. à Soc. Iesu in Collegio Arimensi anno 1565. & litteras annuas eiusdem Societ. anno 1584. in Prouincia Mediolanensis de illis tractat narrans militem Agno munitum, quantumuis scloporum, seu bombardarum appeteretur ictibus, euasisse illæsum; Zacharias Bouerius in Annall. Capuccin. similia refert de Agno, qui macrocollone contentus à viro nobili gerebatur, B. Gomefius Miedes Archidiaconus Saguntinus, & Canonicus Valentinus in epist. ad Gregorium XIII. edita Valentia anno 1576. de arcula, in qua cerei Agnino insigni impressi, & consecrati seruati, cum alijs pijs rebus, in mare deiecta haud procul Barcinone, saluaque, ac integra prouecta Valentiam vsque mirabiliter post 30. diem. Afferunt & illos Agnos inundationem fluminum

num repressisse, extinxisse incendia, iuuisse
 prægnautes ad partus feliciter edendos. Pon-
 tificex equidem cum illis Benedicit, precari Deū
 solet, vt virtutem accipiant hæ cereæ formæ
 sanctificatæ, ne vlla pestilens aura, nec aëris
 corruptio, nullusquè morbus deuotè illas fe-
 rentibus dominetur, tradit Gretserus liberatū
 quemdam à Dæmonis incurſu, & malignitate.
 Urbanus V. cecinit: *fulgura desursum depellit,*
 & *omne malignum*, idcirco Innocentius III.
 pinnis turris Comitum Agnum cereum impo-
 fuerat, Sixtus verò V. includi Agnos aliquot
 huiuscemodi iusserat Cruci, quam præfixit acu-
 mini, seu summo fastigio Vaticani Obelisci,
 ab Episcopo Ferratino die 26. Septembris an-
 ni 1581. quo fuit erectus Obeliscus. Amule-
 ta, & Alexipharmaca à malis amoliendis, & à
 venenis procul arcendis indigitat, in Latio
 suo Christiano Franc. Scorſius. Deum orat
 Pontifex prætereà vt, qui eos gestarint, libe-
 rentur ab omni tempeſtate maris, & terræ, à
 fulmine, grandine, morbo comitali, morte
 improuisa, igne, insidijs inimicorum, & præ-
 fertim à noxijs ventis, pluuia, terræmotu, to-
 nitru, & peste, vt refert Gretſer. l.2. c.34. de
 Benedict. Quod si Pelagio I. Papa sedente, ac
 Iustiniano Aug. Imperante ad annum Christi
 542. seu 544. cum toto grassaretur orbe cru-
 delif-

delissima pestis, & pertinacissima, quam Thucydidianæ, seu Lucretianæ similem ex parte, describunt Procopius lib. 1. de Bell. Persic. Euagrius lib. 4. cap. 28. Eccles. Histor. Paulus Diac. lib. 2. c. 4. de Gest. Longobard. Histor. Miscell. Constantinopoli sedata fuit, instituta, & habita solemne supplicatione, in qua processerunt ciues, qui sacros deferebant, accensosquè cereos ad celebrandam festiuitatem, occursum, siue ὑπαπάντης Christi, Mariæquè Virginis matris, & Symeonis e Nicephor. l. 17. c. 18. Cedreno in Compend. Sigeberto, Siffridoquè in Chronic. Ruperto l. 4. c. 25. de Diuin. Offic. quæ secunda Februarij die adhuc peragitur, & à Græcis ἐόρτη Φώρων, à Latinis S. Maria Candelarum nuncupatur Ptolemæo Lucensi in Annal. & Frontoni Ducæo in Plessæor. Error. Inuentar. atque Alb. Pighio in Hercule Prodico. quamuis Card. Baronius in Martyrol. ea die festiuitatem illam in Occidente antiquiorem fuisse, inductamquè à Gelasio I. Pontifice ad Lupercalia tollenda contendat, tum à Sergio I. Litanias ordinatas cum cereis e Beda. Quidni virtute cereorum Agnorum contagio, quæ ! proh dolor in hac Vrbe nunc sæuit, extinguetur? Si cum fiducia ergà Deum, cumquè illa, qua decet, puritate animi, ac integritate vitæ gestentur.

Pro-

Prospexisse videtur, ac præparasse Deus opportuna remedia calamitati auertendæ, quam nostra flagitia prouocant extorquentia ipsius e manu iustam vindictam. dum eam mentem immisit Sanctissimo D. N. Alexandro VII. Pontifici, qui vt Maximus ita Optimus Pastor in gregis sui vulnere magis vulneratur, sicut S. Cyprianus loquitur lib. de Lapsis, vt Agnorum Dei copiam ingentem hoc anno Pontificatus sui die Natali recurrente tam piè, tamq. religiosè consecraret. De Agnorum Dei virtutibus scripsit Stephanus Nicolini libellum Italicè, in quo meminit eorum Benedictionis, & distributionis à Paulo III. die 16. Aprilis Sabbato in Albis anno 1547. & à Iulio III. die 12. Aprilis eodem Sabbato anno 1550. & subiicit. ad Christum, qui verus est Agnus, Carmen incipiens: *Salue nostra salus, agnus mitissime salue*, tum ad Henricum II. Francorum Regem Christianissimum directos versus Iani Vitalis Panormitani, quibus initium *Candida cera Dei*, at Epilogus, qui à Panuino fuit omisus, in hæc verba exstat: *Hinc ad Te mittit saceratos Iulius Agnos. Henrice Regum maxime, vt Tibi succedant votis optata secundis, O Principum clarissime*. Contexuit & de Agnorum Dei virtutibus Libellum Italicè quoque Superantius Bracefchi ad Blancam Amedeam matrem
 anno

anno 1545. in scriptum: *Fior di Virtù Historiato*, qui me penes asseruatur exaratus calamo. Dicitur & Tractatum consuisse de Benedictione, ac virtutibus Agnorum Dei Aphonus Ciccarellus de Meuan a, & inscripsisse Guilielmo Sirleto patricio Stilenfi, & S.R. E. Cardinali Romæ 5. Aprilis 1579 qui graphicè descriptus, minioquè varijs in locis distinctus manu, vt creditur, auctoris erat (vti testantur Leo Allatius vir eruditissimus in suis Animaduers. ad fragmenta Etrusc. Antiqq. & Ciccarelli, & Labbæus in noua Biblioth. m. ss.) Romæ in Bibliothecis Altaempfiana, & Aniciana, vbi reperiri necdum potuit & in Naudæana, quæ hic nulla est. Sed Ciccarellus ille falsitatibus, & nece infamis operi suo fidem detrahit, vt tanti sit illud celari; maximam verò conciliat auctoritatē pietas, eloquentia, & dignitas Eminentiss. S.R.E. Card. Augustini Valerij Veronensis Episcopi & Patricij Veneti, eximæ lucubrationi, quam de Agnorum Dei Benedictione à Gregorio XIV. Summo Pontifice anno 1591. Pontificatus primo, peracta concinnauit. Illam ab Illustri, & pererudito viro Ioanne Baptista Maro Canonico S. Angeli comiter acceptam pro Coronide libens subnecto, ne hoc etiam Herois de Sancta Ecclesia tam benemeriti excidat monumē-

L

tum.

tum. E re verò Christiana foret tanti viri Opera sparsa colligere, quò simul in lucem proferrentur, quandoquidem illa non mediocrem vtilitatem, splendoremquè allatura confido Reipublicæ Christianæ, cui Serenissimus eiusdem Cardinalis agnatus, & potentissimæ Reipublicæ Venetæ Dux Bertuccius Valerius clarissima, & celeberrima de Turcica classe ad fauces Hellesponti, & in ipsius Byzantij conspectu Victoria sub sui Principatus auspicijs reportata, & Tenedo, Lemnoquè Insulis strenuè, generosequè in potestatem redactis, Sanctissimo D. N. Alexandro VII. velut altero Moyse manus supplices ad cœlum tendente, suisque consilijs, & opibus eum indefessè adiuuante, plurimum etiam incrementi, atque ornamentum se collaturum pollicetur.

Capitulum

*Ceremonia Antiquæ Baptismi, quæ
inter duo Corollariæ collocari
debuerant.*

ANte Baptismum duodecim olim obserua-
bantur solemnia.

- I. Catechumeni dabant nomen suum, & tūc
ex Audientibus fiebant, & dicebantur
Competentes.
- II. Scrutinia VII. præmittebantur, quibus
exploraretur, an firmiter & sincerè cre-
derent.
- III. Abrenuntiabant Sathanæ.
- IV. Fidem profitebantur.
- V. Signum Crucis in fronte, & pectore ef-
formabant.
- VI. Exorcitabantur, siue adiurabantur Dæ-
mones, vt recederent ab illis.
- VII. Exsufflabantur Baptizandi.
- VIII. Gustabant salem.
- IX. Tangebantur salina eorum nares, & au-
res.
- X. Imponebant illis manus, & Benedicebāt
Sacerdotes.
- XI. Oleo Benedicto Baptizandi vngebantur
in capite, & scapulis.
- XII. Abstinebant vino, carnibus, & re vxoria.

Obferuabatur præterea lotio pedum in Cœna
Dominica, & Capitilauium, vt ex SS. Am-
brofio, & Auguftino, Ifidoro, & Alcuino
tradit Ferdinandus Mendoza lib. III. de
Concilio Illiberitano.

In Baptifmo quinque obferuabantur.

- I. Imponebant nomen.
 - II. Susceptor adhibebatur, qui leuabat facro
de fonte.
 - III. Consecrabatur aqua.
 - IV. Ter mergebantur, vel femel.
 - V. Tempore Paschatis, vel Pentecostes.
- Post Baptifmum alia quinque.

- I. Osculum pacis interueniebat.
 - II. Ungebantur Chrifmate in vertice.
 - III. Cereum accensum gestabant.
 - IV. Vestem candidam induebant.
 - V. Delibabant lac, & mel, seu vinum.
- Fusè recenset hæc omnia Cardinalis Bellarmi-
nus Tomo II. Controuers. lib. I. de Sa-
cram. Baptifm. c. XXXV. XXXVI. XXXVII.

F I N I S.

AV-

AVGVSTINI VALERII

S. R. E. CARDINALIS

VERONENSIS EPISCOPI

*De Benedictione AGNORVM DEI
à Gregorio XIV. Summo Pontifice,
Anno salutis 1591. Primo sui
Pontificatus peracta.*

Grauiſſima eſt illa ſententia, & Gregorio
Primo Summo Pontifice digna. Dona
potius ſunt quã flagella, dolores, quibus delicta
purgamus; & dolores in hoc ipſo ſolũm vehe-
menter placent, quia placere in hoc mundo
aliquid non permittunt. Quam nos ſententiam
explicare vberius poſſumus hunc in modum,
quia patientiam alunt, quia æternæ vitæ deſi-
derium excitant, quia tyrannidẽ corporis de-
primunt, quia à lethalibus peccatis præſeruãt,
quia corporis imbecillitatem acuentes ad im-
plorandum Diuinum auxilium, ad agnoſcen-
dam Dei prouidentiam, mortaliũ mentes eru-
diunt, illecebras voluptatum reſpuentes Re-
demptori noſtro Chriſto, qui acerbiffimos do-
lores pro peccatis noſtris pertulit, qui læquo-

res nostros languoribus suis sanauit, compa-
 tientes efficiunt. in doloribus maximis, crucia-
 tibus potius acerbissimis lætantes inclyti Mar-
 tyres Dei, Imperatoris Christi strenui milites
 Beatissimi Patris Gregorij piam sententiam,
 veram esse ostenderunt. Quam vsurpas tu sæ-
 pè Gregori Decimequarte; vsurpasti proximis
 Concistorijs, cum multos dies ab initio Ponti-
 ficatus tui aduersa valitudine, feбри etiam va-
 rijs cum doloribus, magno cum Sacri Colle-
 gij, & totius Urbis mœrore laboraueris. Hæc
 verba tantum prædecessoris tui Sæctissimi Pa-
 tris, cuius nomen refers, cuius sanctissimam
 vitam tibi imitandam proposuisti, in cuius ima-
 gine sæpè conspicienda in tuo cubiculo de-
 lectaris, cum voluptate sæpè commemoras;
 sed constantia animi, crebra inuocatione No-
 minis Dei, intima etiam cordis, quod mirabile
 est, hilaritate, quam indicas sæpè oculis, eam-
 dem, quam commemorauimus, sententiam pro-
 bas. Accipis enim tu à rerum omnium mode-
 ratore Deo, à clementissimo Patre nostro, qui
 paterno amore orbis terræ rempublicam gu-
 bernat, & Principum, Regum, Pontificum in
 primis Summorum, qui eius vicem gerunt in
 terris, animos moderatur, dolores tamquam
 dona; ad altissimam illam Sedem euectus mode-
 rationem retines animi, & egregiam potius vir-
 tutum

tutum omnium Ecclesiasticarū matrem, & al-
tricem humilitatē. legeram ipse superioribus
diebus Sanctissimi Patris Gregorij vitam a
Ioanne Diacono scriptā, de eius corporis im-
becillitate, & grauissima ægritudine hæc col-
legeram. Scribit ipse Italicæ Patriciae hæc ver-
ba. [Ecce iam vndecim menses sunt, quod val-
de rarum est, si de lecto surgere aliquando
potui: tantis enim podagræ doloribus, tantis-
que molestiarum premor angoribus, vt vita
mea mihi grauissima præna sit: quotidie
enim in dolore deficio, & mortis remedium
expectando suspiro.] Et Eulogio Patriarchæ
Alexandrino: [Ecce enim iam biennium penè
expletur, quo lectulo teneor, tantisque poda-
græ doloribus affligor, vt vix in diebus festis
vsque ad horarum trium spatium surgere valeā
Missarū solemnia celebraturus; mox autem cū
gravi depellor dolore decumbere, vt cruciatū
meum non possim gemitu interumpente to-
lerare; qui dolor interdum mihi lentus est, in-
terdum nimius, sed neque ita lentus, vt rece-
dat, neque ita nimius, vt interficiat; vnde fit,
vt qui quotidie in morte sum, repellar à mor-
te; nec mirum, quia peccati grauis tabe, corru-
ptionis carcere diu teneor inclusus, vnde cō-
pellor exclamare, educ de carcere animam
meam ad confitendum nomini tuo Domine

L 4

rogo,

rogo, vt pro me peccatore enixiùs oretis, quia & dolor corporis, & amaritudo cordis, & im-
 mensa vastitas mortalitatis inter tot barbaro-
 rum gladios me vehementer affligit, inter quę
 omnia non temporalem, sed æternam conso-
 lationem requiro, quam per me impetrare nõ
 valeo; sed per intercessionem Vestrę Beatitu-
 dinis, hanc me obtinere cõfido.] Et in epistola
 ad Maximianum Episcopum Arabiæ, hæc ver-
 ba leguntur: [Multum enim iam tempus est,
 quod surgere de lecto non valeo; nam me mo-
 dõ podagrę dolor cruciat, modo nescio quis in
 toto corpore se ignis cum dolore expandit, &
 fit plerumque, vt vno in me tempore ardor cū
 dolore confligat, & corpus in me, animusquę
 deficiat: breuiter dico, quia sic me infectio no-
 xij humoris imbibit, vt viuere mihi pœna sit,
 & mortem desideranter expectem, quam ge-
 mitibus meis solam, esse credo remedium;
 proinde (frater Sanctissime) diuinę pro me pie-
 tatis misericordiam deprecare, vt percussio-
 nis suę erga me flagella propitius mitiget, & pa-
 tientiam tolerandi concedat; ne nimio (quod
 absit) tædio in impatientiam cor erumpat, vt
 quę curari per plagam poterat culpa, crescat
 ex murmure.] Et ad Rusticianam Patriciam
 eadem de re hunc in modum scribit: [me (quę
 qualis fuerim nosti) ita amaritudo animi, &
 assidua

affidua exacerbatio, atque per hoc podagræ molestia affecit, vt corpus meum tamquam in sepulturam siccatus sit; vnde fit, vt iam raro de lecto surgere valeam.] Et hic Pontifex ægritudine corporis afflictus egregia volumina conscripsit, quibus erudiuit Ecclesiam, innumera- biles epistolas pro Ecclesiæ necessitate dicta- uit, eximiam pauperum curam habuit, pasto- raliū virtutum præclarissima exempla, & scriptis, & rebus gestis reliquit, constantiam animi, & hilaritatem quãdam ab optima con- scientia enutritam in rebus tractandis, vbi ali- quantulum intermittebantur dolores, præfe- ferens. Tu Decimequarte Gregori Primi Gre- gorij imitatore proximo diebus te ostēdisti, cum corpore valde debilitatus, & maximis do- loribus afflictus, tibi ipsi addideris animum, fe- ria quinta sacre hebdomadæ, sanctissimo item die Paschatis, etiam præter medicorū volunta- tem electo surgere, & Populum tuū, Urbēquē Romam Benedicere infirmo corpore, & voce nō satis valida cum lachrymis volueris, admi- rabili pietate tua incredibilem in omnibus, qui oculos in te coniecerāt, deuotionem excitans.

Adiecisti etiam animum, vim corpori tuo fa- ciens, diuino, vt omnes putamus adiutus spi- ritu, ad Agnorum Dei Benedictionem, qua primo sui Pontificatus anno Romani singuli
Ponti-

Pontifices Populum Dei recreare, & ad pietatem excitare consueuerunt. Veste tu candida, sereno vultu, oculis suam lætitiā præferentibus te aduentibus præbuiſti; Cardinales omnes, quos mira benignitate, & paterno amore complecteris, quatuor dierum spatio ad sacrā illam functionem inuiaſti; qui Agnos Dei cereos mirabili aſtificio ad inducēdam deuotionem effictos aqua Benedicta sacro permixto Chrismate tecum abluerent, tum conuiuio perhumaniter excepisti. Vocatus ipse fui secundo die, qui fuit decimus octauus Aprilis; sedebas tu Pontifex Summus Christi Vicarius ad paruam quamdam mensam tibi paratam; erat alia mensa tua proxima, contigua potius, in qua duodecim sedebamus Cardinales, ex ordine Episcoporum quatuor, Gesualdus Decanus, Columna Senior, Comensis, & Alexandrinus; Presbyteri, Senonensis, Rusticucius, Deza, Saluiatus, Lancellortus, Diaconi erant, Pepolus & Aquauia, ipse etiam eram inter Presbyteros Cardinales, perpetua lectione, & illa quidem utili, ac iucunda conditæ sunt, vt maximè conuenit Pontificijs mensis, epulæ; Tu quidem, vt humanitatem tuam etiam in prandio ostenderes, cum singulis Cardinalibus amanter, paternè potius, partiebaris, mittebas ad singulos munusculum aliquod. Cum vero
qui

qui Pontificio huic prandio interfuerunt Principes viri non pauci, & omnes, qui tibi ministrabant, discessissent, coniectis tu in omnes oculis, sermonum plurimorum ad utilitatem Ecclesiæ pertinentium, interrogationibus quibusdam admirabili lepore conditis materiam præbuidisti, inter quos fuerunt hi præcipui, vt Præfecti Congregationum trium, in quibus de rebus grauissimis agitur, de Congregationibus suis referrent, Cardinalis Gesualdus Decanus, qui Congregationi Sacrorum Rituum, quam tu etiam dum esses Cardinalis amabas, præest, mortem Curtij Franci optimi Sacerdotis in Ecclesiastica disciplina egregiè versati, viri amore in pauperes, & perpetua lucrandarum animarum Christo solitudine memorabilis, & Iudaicæ perfidiæ si quis alius hac tempestate fuit, hostis acerrimi deplorauit; quam tu etiam (Pater Beatissime) dolendam putasti; addidisti, vt ostenderes quanti faceres Curtium, eius consanguineum, & virtutum imitorem Canonicum Basilicæ Vaticanæ, eius in locum te substituisse, exemplo optimo, vt intelligerent homines virtuti etiam post mortem suam esse paratum præmium, cum maneant præmia illis, qui bonis, & pijs viris sanguine coniuncti sūt. Et de Beato Hiacyntho, quem breui temporis spatio, sicut speramus, Sanctitas Vestra
propter

propter excellentem eius humilitatem, perpetuum orationis studium corporis castigationem, & plurima edita miracula, in Sanctorum numerum rediget, aptè & prudenter retulit. Et à Cardinale Columna aliqua ad Congregationem Indicis pertinentia dicta sunt; & sermo habitus de adscribendis in Consilium Academicarum celeberrimarum Theologis, ut sacrorum Bibliorum editio prodeat, Cardinalis Senonensis de Volumine Gregoriano, de quo edendo nunc agitur non pauca in medium attulit, quæ in Concilio Tridentino tradita sunt, quæ in eiusdem Congregatione multis consultationibus sunt decreta, constitutiones itidem omnes, quæ à proximis Pontificibus sunt editæ, digeri in hoc Volumine, opus admodum utile futurum de Agnorum Dei Benedictione, de Pontificum consuetudine in illis distribuendis dixerat Cardinalis Comensis quædam, quæ obseruauerat e septem Pontificum Benedictionibus, quibus se interfuisse dicebat. Et Alexandrinus etiam quædam in eandem sententiam dixerat. Excitabas omnes humaniter (Sanctissime Pater) à prandio ad dicendum aliquid. Nemo adfuit in eo conuiuio, qui in medium aliquid non attulerit dignum Cardinale. Bonus vir senex Deza, quamquam graua, & utilia dicat, ita tamen hilaritate quadam vultus

tus

tus condit, quæ proferat, vt voluptatem afferat omnibus audientibus, & sanctitatem etiam tuam exhilaret. Cum autem Cardinalis Rusticucius, Saluiatus, & Lancellottus dicerent, & ipsi aliquid accommodatum tempori pro sua prudentia, ipse solus inter Episcopos, & Sacerdotes tacebam. Admirabar ego benignitatem Summi Pontificis, lætabar expectatione rerum optimarum, quas Præfecti Congregationum pollicebantur; delectabar varietate sermonum, quos prudentissimi, & grauissimi viri habuerunt; sed in primis interrogationibus, quas tu (Beatissime Pater) inserueras: cum autem silerem ipse adhuc, arbitror ego, vt me suauiter ad dicendum aliquid prouocares, hæc verba humaniter admodum protulisti. Noster Cardinalis Veronensis scriptis, hunc diem Benedictionis Agnorum Dei exprimet suo stilo. Et vt maius humanitatis tuæ indicium dares octo inseruisti hæc subridens. Cardinalis oportet fateatur in sua scriptione se hodie in ablutione Agnorum Dei opus ministerij sui segniter fecisse. Ad priorem partem sermonis tui nihil respondendum duxi, posteriorem non negavi, confirmaui potius. Ad priorem partem non responderam, quia vt optime perspexeram (Sanctissime Pater) quid mihi esset faciendū: Num Platonem, aut Xenophonem

tem

tem imitatus conuiuium describerem Pontificis Summi cum Cardinalibus Duodecim? Loquentes facerem illos Praefectos Congregationum de rebus vtilibus ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentibus? Interrogationes oportunas, & graues infererem? Laudabilem illum morem verbis extollerem, quem adhibendum in toto conuiuio censes, vt summorum Scriptorum lectione condatur, aut ex S. Bernardi libris quinque de Consideratione, aut e B. Chrystoffomi Dialogo de Sacerdotio sex libris distincto, vel de S. Gregorij Nazianzeni Apologetico, vel demum ex Pastoralibus Beatissimi Patris Gregorij, & huiusmodi lectionibus: mensa vicarij Christi dignis epulis spiritualibus, ac salutaribus Summi Pontificis animus, & conuiuiarum omnium Cardinalium recreari maximè possit? Nam de Agnorum Dei Benedictione, de antiquo ritu Ecclesiae, à quo Pontifice manauit, quanta in veneratione habiti sint Agni Dei à Pontificibus Benedicti, quantam vim habeant ad varias calamitates auertendas, quid candor ille, quid imago illa Christi, quid crux, quid variae figurae in cera expressae significant, pij viri, eruditi homines in Ecclesiastica Historia versati collegerunt, & libris etiam suis, monumentis literarum consignarunt. Multa etiam ex precibus illis, quas de

more

more Christi Vicarius in Agnorum Dei Benedictione, Sanctæ Matris Ecclesiæ præscripto profert, ad totam hanc rem percipiendam pertinentia colligi possunt, quæ cum diligenter considerarem, loquebar ita mecum, Repetam ipse, quod alij adhibita diligentia non minima cum laude tractarunt? Scriptorem me profitebor esse earum rerum, in quorum cognitione mediocriter sum verisatus? Verè dicā (Sanctissime Pater) à tractando huiusmodi argumento, à scribendo de Benedictione Agnorum Dei deterrebar; sed molestum admodum erat Pontifici Summo non obtemperare, Gregorio XIV. (quem quadraginta ab hinc annis Abbatem primò Patauij, aliquot deinde post annos, Episcopum Cremonæ, proximis annis Cardinalem eodem ipso die, quo ego) creatum ob suauissimos mores, & egregias virtutes amaui, & obseruaui plurimum, nunc verò non mediocribus beneficijs affectus Pontificem Summum veneror, aliquid denegare. Vocem illam tuam, humanissima illa verba, quibus in Conuiuio, duodecim, quos nominavi Cardinalibus cõuiuis, me ad huiusmodi scriptionem incitasti; vocem, ipse Dei existimaui, afflatum Spiritus Sancti, vt de Benedictionibus Agnorum Dei historico more non scriberem, sed Benedictionem eorūdem Agnorum Dei à te

Gre-

Gregorio XIV. decimo octavo die Aprilis, Anno millesimo quingentesimo nonagesimo primo factam meditando, quædam colligerem, quæ ad alendam in Sacro Collegio, & in omnibus Ecclesijs ordinibus devotionem, & uniuersum populum Dei ad veram pietatem excitandum pertineant; non inutile opus, inueniendum potius pijs mentibus, nec quod ipse sciam copiosè ab alijs tractatum. Grata erunt (ut spero Sanctissime Pater) huiusmodi meditationes meæ, quia vir meditationibus deditus, conatibus meis, & scriptionibus pro tuo in me amore delectari es solitus. Probatum in hac Agnorum Dei Benedictione, quod plures hoc anno, quam ab ullo unquam Pontifice antea sint Benedicti: non enim illorum mihi probatur sententia, qui dicunt copiam cõtempum, & fastidium parere, rara omnia esse pretiosa; tres tantum Agnos Dei ab Urbano V. Constantinopolitano Imperatori esse missos cum carminibus quibusdam; atque unum solum à Leone Tertio Carolo Magno. Illis temporibus raritatem illam devotionem aluisse, & muneris præstatiã indicasse crediderimus. Verum cum Agnorum Dei virtus innotuerit magis, & eorumdem in pijs hominibus creuerit desiderium; piè, & prudenter admodum à Christi Vicarijs à Romanis Põtificibus à Christiani

ni

ni Populi patribus factum est, vt rem pretio-
sam Sancta Matris Ecclesiae precibus, ita Spiritu
Santo edocente, munitam communicarent;
Quae autem de sacris ritibus, & caeremonijs in
vniuersum scripta sunt, nimirum esse vtilis, &
partes quasdam diuini cultus; quia vt ab inte-
riore deuotione oriuntur; ita eandem deuo-
tionem, & pietatem alunt; conferre plurimum
ad memoriam conseruandam illustriam, &
maximorum beneficiorum, quae à Deo acce-
pimus, nempe Natiuitatis, Passionis, Resur-
rectionis, Ascensionis, Missionis Sancti Spiritus,
quae beneficia in sanctis solemnitatibus,
sacris, & solemnibus ritibus singulis annis Eccle-
sia representat; exercere sacras illas caeremo-
nias fidem nostram, cum signo Crucis veluti
clypeo armemur, & aqua Benedicta contra va-
rias Satanæ insidias, conseruare etiam religio-
nem; efficiunt enim maxime ne vilescat, imò
vt propagetur potius & in vniuersum, vt sa-
cri ritus, & caeremoniae augeant cultum erga
Deum, qui exhibendus est non solum animo,
hoc est fide, spe, & charitate, verum etiam cum
animo, & corpore constemus, ipso corpore,
elevatione scilicet oculorum in Coelum, genu-
flexionibus, suspirijs, & significationibus hu-
iusmodi. Hæc omnia accommodari possunt
maximè ad Benedictionem Agnorum Dei;

M

quan-

quandoquidem sacro hoc ritu, insigni hac cæ-
remonia Sancta Mater Ecclesia Spiritu San-
cto edocta deuotionem nutrit, & auget pre-
cibus ad Deum fuis, memoriam renouat re-
demptionis Agni immaculati effigie Crucis,
alijsque mysterijs in cera effictis.

Exercet hic ipse ritus fidem, cum Agnus
ille immaculatus cernitur, cum admirabile re-
demptionis mysterium in Agni forma confide-
ratur, cum vim maximam, quam habuerunt
hi Agni Dei ad expellendas incurfiones Dæ-
monum, & ad calamitates varias auertendas
pij homines considerant, & ad pietatem in
Deum excolendam, & augendam profunt
valde huiusmodi Agni, qui ante pectus defe-
runtur, ita vt qui illos cum fiducia deferunt, &
sibi ipsi obicem non afferunt, tentationes Sa-
thanae se facile superaturos sub illo vexillo pos-
sint sperare; interiorum etiam librum secum
habeant semper, in quo res altissimas contēpla-
ri queant, & maxima documenta ad hanc vi-
tam nostram ærumnis plurimis plenam felici-
ter traducendam.

Magistra optima, Sanctissime Pater, etiam
pia Mater Populi Christiani est vniuersalis Ec-
clesia, cuius Sponsus est Rex noster Christus,
qui te hoc tempore in Terris Vicarium con-
stituit: varijs, & admirandis modis inuictissi-
mus,

mus, & benignissimus Rex Sponsæ contulit
suæ Sanctissimis Sacramentis, remedijs huma-
narum omnium calamitatum, & instrumentis
salutis nostræ, testimonijs perpetuis diuinæ be-
neficientiæ, & eximiæ charitatis suæ in nos;
Tribunal illud excelsæ, & salutare in tot Tri-
bunalia diuisum, Tribunal inquam sacræ Pœ-
nitentiæ, quod ad vsum Ecclesiæ, & Populi
Christiani erexit Christus; cum potestatem
dedit Sacerdotibus dimittendi peccata rite
illa confitentibus; Angelicus item ille panis
cibus cælestis, Ambrosia illa, panis vitæ, sacra-
menta sacramentorum Sanctissimæ Eucharis-
tiæ (vt cætera sacramenta eximiæ eius boni-
tatis testimonia prætereã) summam Regis no-
stri benignitatem, & immensam charitatem
testantur. Eiusdem charitatis Sponsa Christi
Mater nostra à Spiritu Sancto instructa Ec-
clesia Catholica Romana eodem salutis huma-
næ desiderio incensa, rationibus varijs Populū
Dei erudire, ad pietatem excitare, ad diuina
beneficia cogitanda accendere, salutare me-
ditationes proponere, vt fugiantur peccata,
vt remoueatur iniquitas, nunquam destitit.
Natiuitatem B. Marię Virginis Matris Dei ad-
uocatae nostræ Reginae Cælorum commemo-
rat, vt ad venerandam Matrem Dei, Matrem
nostram, ad eiusque auxiliū nobis in hac valle

lacrymarum necessarium implorandum excitemur. Celebrat Natiuitatem Filij Dei Regis nostri Iesu Christi, à quo nomen ducimus, Regis pacifici, per quem Deo reconciliati sumus, per quem mors deuicta est, & Sathanas debellatus, portæ Cæli nobis apertæ sunt. Item Passionem, & Mortem, per quam à peccatis liberati, & credentes, ac operibus nostris fidem comprobantes iusti effecti sumus, varijs sepulcris, vt sepulta esse peccata hominum ostendat. Resurrectionem itidem eiusdem Regis nostri celebrat, vt resurrecturos omnes, qui Christo cõmortui sint à peccatis, demonstret; Ascensionis solemnitatem proponit, vt iter ad Coelum nobis apertum esse declaret, solemnitatem itidem, omnium veluti terminum, Missionem Spiritus Sancti Sanctissimo Pentecostes die, vt in huius vitæ periculoso certamine, & in huius peregrinationis tenebris consolatorem, & magistrum habeamus Mater nostra lætabunda filijs suis exhibet. Feria, quarta Cinerum, ne veluti hæretici mortis obliuiscamur proferri vult Magistra optima Mater nostra per ministros suos, per Dei etiam Vicarium, hic Romæ illa verba: Memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuerteris; & in die primo magnæ, & sanctæ hebdomadæ, qui Palmarum dies nominatur, Benedictione Palmarum
memo-

memoriam ingressus Regis nostri in Hierusalem renouat sapientissima Magistra nostra Sancta Mater Ecclesia, vt voluntariam fuisse mortem Christi indicet, inconstantiam popularis aure ostendat, cum ab eodem Populo, à quo magnis laudibus fuerat celebratus Dei Filius, paucos post dies fuerit crucifixus. Illa ipsa Benedictione Palmarum, illis ipsis ramis oliuarum ad excipiendum Christum sedula, & benigna Mater inuitat Ecclesia; vt bis, feria nimirum quinta magnæ hebdomadis, & die sacratissimo Corporis Christi dicati solemani, processione ad adorandum Sanctissimum Corpus Christi, excellenti, & diuino beneficio nobis relictum, proponit, vt utroque die tanti, tamque excellentis beneficij memoria in animis fidelium insculpatur; lotionem etiam pedum ad humilitatem informat, exemplo Christi Sancta Mater Ecclesia, & toletantiam in animis nostris imprimit, vt alter alterius onera portemus. Et dies omnes Festi Sanctorum Apostolorum, Martyrum, & Virginum, Doctorum in eadem Ecclesia, solemnitatum imprimis sanctissimæ Matris nostræ, excitationes quædam sunt ad verum cultum Dei. Iuuat infirmos trilliorum suorum animos solers Magistra rationibus varijs, quas attingi, Sanctissime Pater; iuuat pictura, iuuat sculptura, iuuat sacris ima-

ginibus, iuuat Sanctissimæ Crucis signis, Benedictione Episcoporum, tua in primis, qui es Episcopus Episcoporum, Christi Vicarius, & successor Petri, iuuat aquæ Benedictione, contulit etiam mirabiliter sanctis Indulgentijs e thesauro Ecclesiæ per te Patrem Populi Dei, supremum Pastorem distributis. Pari ratione (n e omnia perstringam, quibus diuinitas erudita Magistra instruit filios Dei) Agnorum Benedictione, idque vetere instituto, temporibus etiam Zosimi Pontificis, vt multorum traditionibus, & libris colligere potuimus; qua Benedictione sapientissimè eadem Mater pios viros ad hæc meditanda videtur accendere, & hunc in modum alloqui illos, quibus contigit Vicarij Christi beneficio Agnum Dei ad colulum deferre, vt Sanctus scribit Apostolus ad Timotheum, Memor esto Dominum Iesum Christum resurrexisse à mortuis, ita tu fili memor esto te Agni immaculati sanguine redemptum esse. Et quia, Beatissime Pater, in ista tua Benedictione nouo, sancto, & laudabili inuento, non solum Crux Christi in cera efficta est, & Agni immaculati forma; sed in quibusdam alijs memorabilis illa oblatio Abrahamæ; quæ omnia pertinent ad commendandam obedientiam, & ad sacrificium Christi pro peccatis nostris oblatis in animis nostris

magis

magis imprimendum : quæ sacrificia ita effecta cum cernimus oculis , illæ grauissimæ sententiæ nobis in memoriam redeunt ; Respexit Deus ad Abel , & ad munera eius , & non percisti Filio tuo vnigenito propter me ; quæ verba meditantes ad faciendam oblationem animæ nostræ , atque etiam cogitationum , & ad sacrificandam voluntatem nostram Deo Altissimo inducitur , & etiam Noe sacrificantem post diluuium , & clementissimum Patrem Deum promittentem se vltra non maledicturum terræ meditatur , Filium Dei Regem pacificum Christum agnoscimus , & militare nos sub tanto Rege , qui nunquam non vincit , mirandum in modum , si sapimus , lætamur . Cum autem Agnos Dei candidissima cera effictos in aqua à te Benedicta à religiosis viris nobis delatos de more ablueremus , & videremus Agnum paschalem , qui ab Hebræis comederatur , dum ab Aegypto discederent , cum illis verbis . *In vna domo comedetur* , quod nihil indicat aliud quam columnã , & firmamentum veritatis esse Sanctam Romanam Ecclesiam hanc esse Sedem Petri , hanc Magistram esse veritatis , illum , qui hanc non agnoscit matrẽ , non posse verè appellare Deum Patrem , eum , qui extra Ecclesiam viuit , esse profanum ; mirabamur nos Cardinales , qui eadem in pelui,

multo segnius ipse, quam ceteri, abluēbamus, varietatem, & pulchritudinem formarum. Erat in quibusdam (Gregori) efficta imago tua ad pedes Crucifixi, & videbaris commendare Regi redemptori nostro gregē tuæ fidei traditum, & in quibusdam alijs erat imago Christi suas tibi commendantis oues, dicentis, pasce Agnos meos, pasce Oves meas. Ita ex varijs formis meditationes plurimæ, & illæ quidem salutare elici possunt, vt quædam sunt iaculatoriæ orationes, quæ magnam vim habent ad implorandum auxilium Dei, quemadmodum illæ, quæ paucissimis verbis exprimuntur, Domine miserere, Deus adiuua me, Dominus meus, & Deus meus, Deus in adiutorium meum intende, & perbreues etiam petitiones commemorantur, vt illa. Domine, vt videam, & nouerim me, nouerim te, & aliæ quamplurimæ. Ita singulis illis, qui Agnos Dei ad collum deferunt, summo mane oculis in illos defixis singulis diebus licebit commemorare, & meditari illa verba: Misit Dominus redemptionem populo suo; Redemisti nos Deus veritatis, & in huiusmodi meditatione persistenti licebit addere, tanto pretio redemptus sanguine immaculati agni, peccati denuò seruus efficiar, fiam transfuga, ingratus ero, Rege Christo relicto subdar Sathanæ? Immaculati Agni purissimos

simos mores deserens, humilitatem, & mansuetudinem negligens, huius sæculi tenebras sequens, me ipsum, & alios fallam, perniciosæ prudentiæ regulis me ipsum commaculem. Paucis complectar multa (Sæctissime Pater) cerea hæc candida Agni Dei effigies figuris plurimis hoc anno expressa, pietatis, deuotionis, humilitatis, mansuetudinis exempla ostendit; maximorum, quæ in nos clementissimus pater Deus contulit, beneficiorum memoriam continet amplissimam, meditationis materiam exhibet, consolationem magnam populo Dei affert. Vicarios Christi ad munus suum cogitandum, & agendum, nos Cardinales, Episcopos, & omnes Ecclesiasticos ordines ad officium nostrum præstandum incitat, vniuersos, & singulos fideles illos deuotè meditâtes recreat, telum est quoddam aduersus malignos spiritus; incendia interdum extinguit, inundationes fluminum cohibet, vim tempestatum, & grandinum nonnunquam impedit; si fide viva in Christum, & nihil hesitantes sacratissimo, & saluberrimo hoc remedio mortales viantur: O Pater sanctissime, ò Pontifex dolorum, ò vir Dei, & sanctorum desideriorum, copiosa ista tua Agnorum Dei Benedictione, tam infirmo corpore quotidianis doloribus confecto, tam sereno animo, & hilari vultu nobis cum

Car-

Cardinalibus, quos paterno amore complectere, facta, consolatus es Urbem modis varijs afflictam insolita, & miserabili annonæ caritate, & inopia, facinorosorum itidem hominum flagitijs, non procul ab Vrbe, incoumoda plurima ei afferentibus; intestinis etiam bellis, & ciuilibus discordijs, quietem amplissimi Regni Galliæ magno cum tuo, & Urbis dolore perturbantibus, Hæreticis in primis in sua perfidia persistentibus, & scelera plurima aduersus Catholicam fidem molientibus, nos etiam Cardinales recreasti. Me vero, quem quadraginta ab hinc annis diligis, qui pro tua bonitate amoris in me tui semina Patauij iacta, & in omni nostra vita rationibus varijs exulta, adhuc excolere pro tua benignitate non desinis, precipui cuiusdam in me amoris illustriora ostendis indicia; die etiam Sabbati in Albis vocari iussisti, vt bis in prandio, tuo aspectu fruerer, & sanctissimis sermonibus tuis. Ministerio etiam in abluendis cereis aquis minus segniter, quàm priore die feceram, defungerer. Erat in eadem Mensa, in qua vndecim eramus Cardinales tuæ proxima, Albertus Baduarius eques Reipublicæ Venetæ Legatus, quem hac ipsa participatione conuiuij, ac magna significatione honoris, Reipublicæ Venetæ causa non minus etiam ob eius egregias virtutes ornandum

dum censuisti; qui illius diei memoriam iucundam, & honorificam semper putabit.

Benedictionem istam tuam (Gregori) primo anno tui Pontificatus, anno memorabili, anno difficillimo, anno quo modis varijs Coeli, at terrę Christus Deus Urbem Romam visitat, inter multos dolores factam, nobis Cardinalibus Ecclesię Sanctę institutum sequentibus, & opus conficiendorum Agnorum Dei adiuvantibus, humanitatem, prudentiam, & alias virtutes tuas in conuiuio in sermonibus tuis agnoscentibus, de Coelo confirmet bonorum omnium, & cunctarum Benedictionum auctor Deus. Agni cerę plurimi, quos magna deuotione adhibita emissis etiam interdum lacrymis Benedixisti, spiritum pietatis in Regibus, & in Principibus conseruent, & augeant, in nobis Cardinalibus, Episcopis & omnibus Ecclesiasticis viris deuotionem in dies maiorem excitent, excitentur omnes, in quorum manus tuo beneficio peruenerint, ad meditandum diuinum beneficium maximum illud in primis redemptionis humanę, habeant hi, vt aliquādo habuerūt, vim ad acertēdas calamitates ab Vrbe, & à populo Dei, amouendas, vt vnum ex illis à Pio Quinto sanctę memorię Benedictis habuisse memini Veronę anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quo

quo anno inundantem Athesim totam Urbem
 proiecto, à me Episcopo, Agno Dei in fluuium
 diuino beneficio obseruatum est coepisse de-
 crescere. Quid egi Beatissime Pater! libellum
 satis longum paucorum dierum spatio ad Pon-
 tificem summum scripsi, nihil dignum lectio-
 ne Vicarij Christi, nihil reconditum, nihil pre-
 clarum, nihil fortasse nisi communia, & om-
 nibus nota excogitare potui de tua ista Agno-
 rum Dei Benedictione; obsequutus sum tamē
 voluntati Pontificis summi, quem venerari,
 cui parere vniuersus debet Christianus popu-
 lus, in quem Cardinalium singulorum perpe-
 tua extare debent obsequia. Nullam ego ex
 hac mea lucubratiuncula, vel minimam laudē
 quæro; Gregorio XIV. Christi Vicario de me
 optime merito Pontifici obsequutum esse sit
 satis; si quid à me in huiusmodi scriptione la-
 boratum est, satis ampla merces laboris mei
 sit voluptas, quam scribendo, & obtemperan-
 do percepi. Tria extabunt opuscula mea: vnum
 ad Cardinalem Cremonensem, de Pastoralium
 tentationum remedijs inuestigandis, cui ante-
 quam responderet ad altissimam istam Ponti-
 ficatus Sedem est euectus, secundum inscriptū
 est: Consolatio ad Gregorium XIV. quando-
 quidem eius Pontificatus primitiæ fuerunt la-
 crymæ; hoc tertium tuo, vt cætera, iussu con-
 scri.

scriptum de Agnorum Dei Benedictione,
quam proximis diebus fecisti. Hæc opuscula
non satis digna, quæ à doctis viris legantur,
magno tamen amoris, & pietatis affectu con-
scripta vnum in librum collecta, erunt omni-
bus, qui in familia mea nascentur, vete-
ris, & singularis Cardinalis Vero-
nensis erga Cardinalem Cre-
monensem primùm,
deinde
erga Gregorium XIV. obser-
uantiaæ perpetuum mo-
nimentum.

*Laus Deo, Beatissimæque Virg. MARIAE
Dei Genitrici, & omnibus Sanctis.*

Errata sic corrige.

A pag. 41. ad 81. supra paginas pro Honuphrij
Panuinij Veronensis leg. Iosephi Mariæ Sua-
resij Auenionensis.

p. 51. Paschalis.

52. λαθεβιώσας.

53. obscœna.

ex aduerso offerebatur.

54. ea mellis.

58. scholacibus pro scolacibus.

61. æmula. significant.

63. τὰξίς.

64. Hesygium.

69. vineis.

83. cœlestem.

96. Sabbato.

103. in casto.

104. pro describit, leg. depingit; ostentauit.

110. cum.

111. plumbeos.

117. Ψ 7. post loquitur, nec est omninò is
eius sensus.

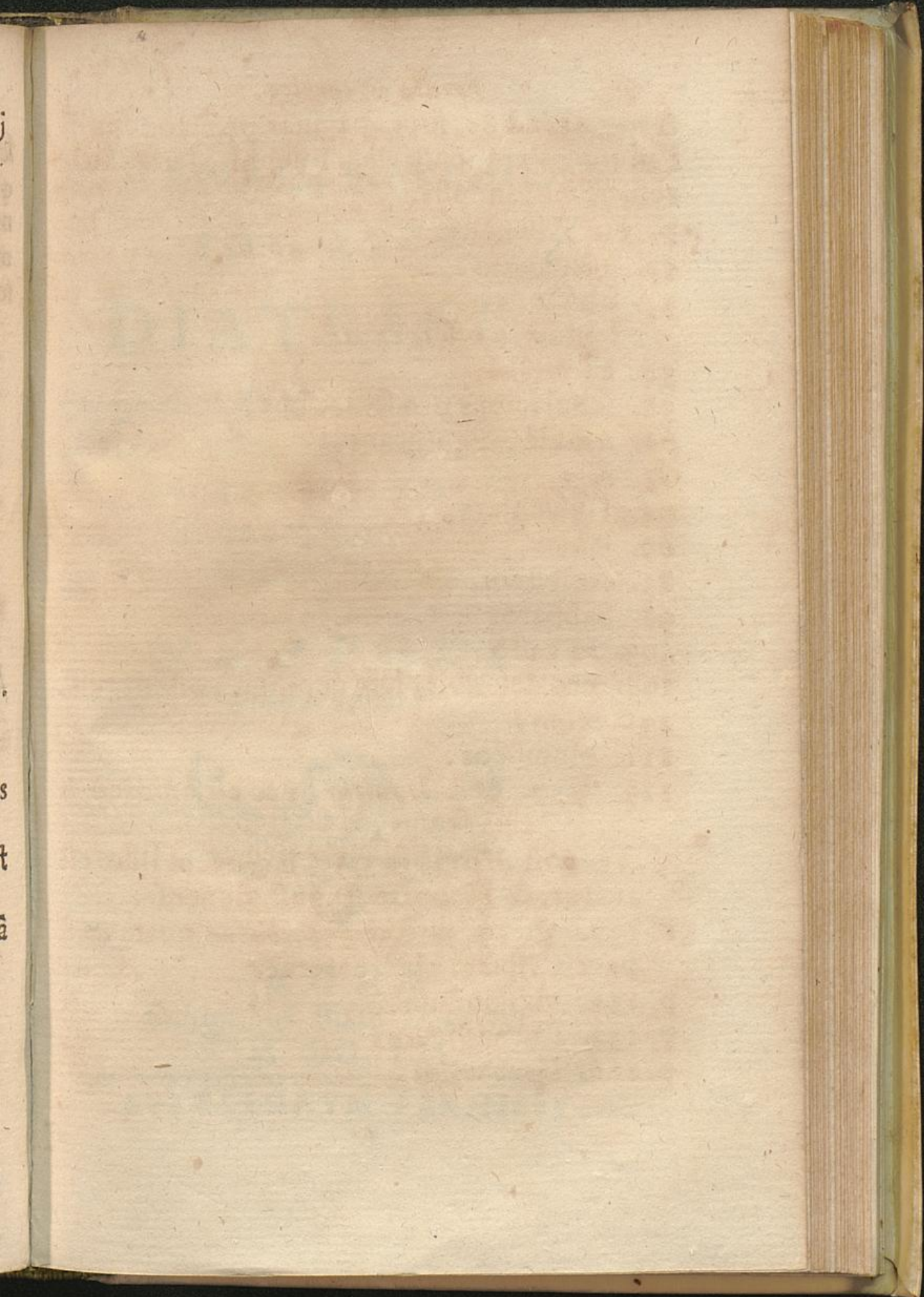
Ψ. 15. post *Micrologo* c. 56. si quidem illius est
auctor, & Honorio Augustodunensi.

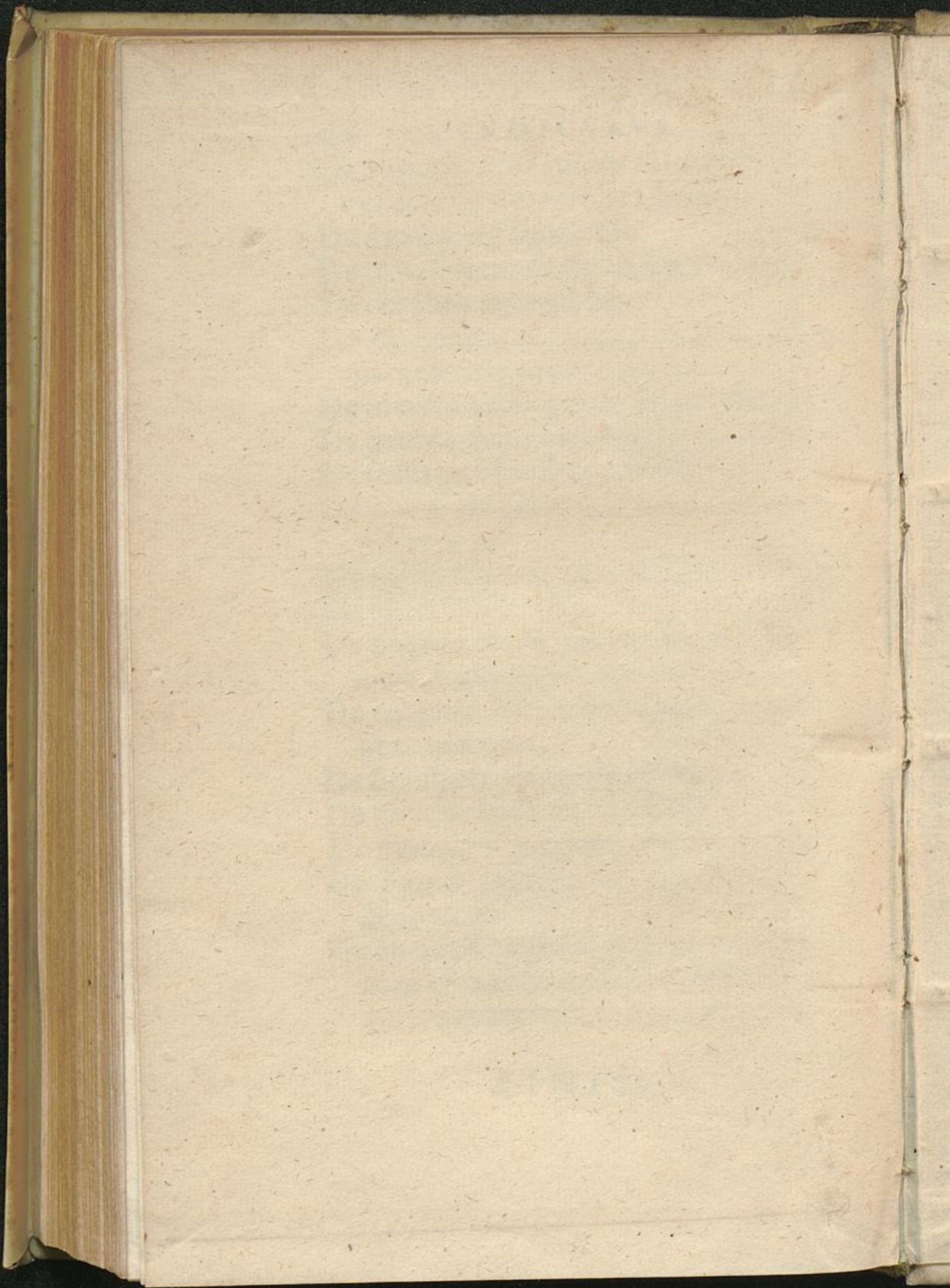
c. 137. Ψ. 19. post *consequabatur* quamuis à
paucis vsquam obseruaretur.

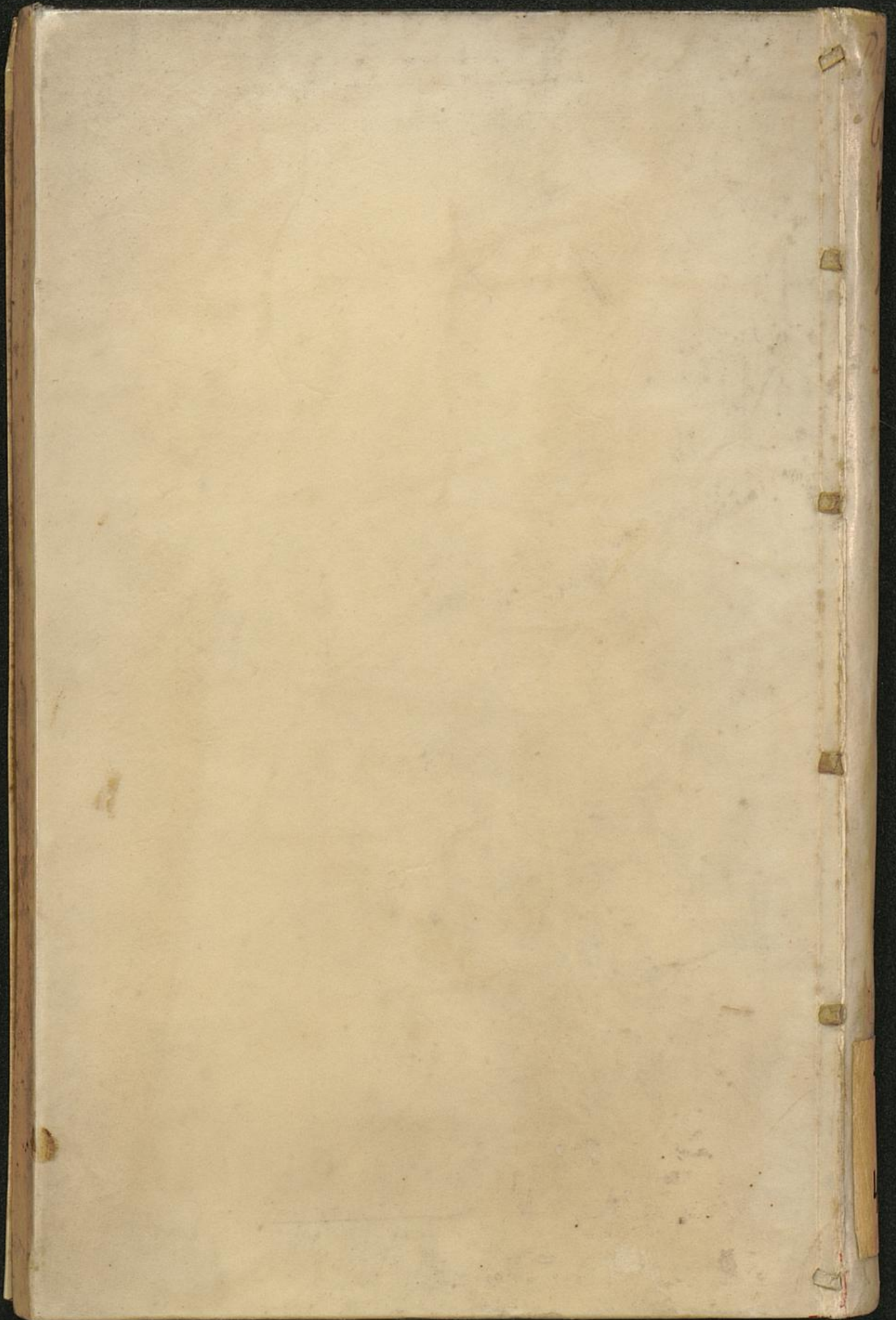
p. 132. vigilandum.

p. 133. Encausticum.

p. 126. ἰζομολογίας.

Parde
Captif
M. r. e.
p. a. s. c. h. a.
l. i. e.
A. m. o.
1711

Th

4940